

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Jaakko Nieminen

CSRD-direktiivin käyttöönotto yrityksissä

Laskentatoimen ja rahoituksen
akateeminen yksikkö
Laskentatoimen ja tilintarkastuksen
pro gradu -tutkielma
Kauppatieteiden koulutusohjelma

Vaasa 2025

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Jaakko Nieminen		
Tutkielman nimi:	CSRD-direktiivin käyttöönotto yrityksissä		
Tutkinto:	Kauppatieteiden maisteri		
Oppiaine:	Laskentatoimen ja tilintarkastuksen maisteriohjelma		
Työn ohjaaja:	Benita Gullkvist		
Valmistumisvuosi:	2025	Sivumäärä:	93

TIIVISTELMÄ:

Kestävyysraportointi on noussut tärkeäksi osaksi yritysten toimintaa ja siihen kohdistuvat odotukset ovat lisääntyneet sekä lainsäädännön että sidosryhmien vaatimusten myötä. CSRD-direktiivi laajentaa merkittävästi kestävyysraportoinnin soveltamisalaa ja asettaa yrityksille tiukempia raportointistandardeja European Sustainability Reporting Standards (ESRS) -viitekehyksen mukaisesti. Direktiivin tavoitteena on lisätä raportoinnin vertailukelpoisuutta, luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) käyttöönottoa yrityksissä.

Tutkielmassa esitellään vastuullisuusraportointia yleisesti sekä pohditaan, miksi tällaiselle kestävyysraportointiuudistukselle on ollut tarvetta. Lisäksi tutustutaan CSRD-direktiivin aikaisempaan tutkimukseen ja selvitetään millaisia hyötyjä ja haasteita sen käyttöönotto tulee yrityksissä mahdollisesti aiheuttamaan. Tutkielmassa esitellään myös direktiivin käyttöönoton aikataulu sekä pohditaan direktiivin käyttöönoton mahdollisia vaikutuksia esimerkiksi alihankkijoille.

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Tutkimusta varten haastateltiin yhdeksää eri henkilöä kahdeksasta eri organisaatiosta. Haastateltavat henkilöt ovat omissa organisaatioissaan valmistautuneet CSRD-direktiivin käyttöönottoon. Laadullisen tutkimusmenetelmän koettiin sopivan hyvin tutkimukseen, kun tavoitteena oli hyödyntää asiantuntijoiden kokemuksia ja arvioita CSRD-direktiivin käyttöönotosta.

Tutkimuksen perusteella havaittiin, että vaikka direktiivin tavoitteet ovat selkeät ja yrityksissä ymmärretään niiden tärkeys, käytännön toteutus on tuonut mukanaan haasteita ja aiheuttanut tarpeita lisäresursseille. Esimerkiksi kaksoisolennaisuusanalyysin toteutukseen liittyvät haasteet tunnistettiin laajasti. Tutkimuksessa kävi ilmi myös, että raportoinnin vaatimusten nopea käyttöönotto on ollut haaste erityisesti niissä yrityksissä, jotka eivät olleet aiemmin raportoineet kestävyystietoaan. Aineisto osoitti myös, että direktiivin pitkäaikaiset vaikutukset voivat edistää kestävyysvahvistumista osana yritysten liiketoiminnan strategisia tavoitteita.

AVAINSANAT: CSRD, kestävyysraportti, vastuullisuus, kaksoisolennaisuusanalyysi, ESRS

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tutkimuksen taustaa	6
1.2	Tutkimuksen tavoite	8
1.3	Tutkielman rakenne	8
2	Vastuullisuusraportointi	11
2.1	Vastuullisuusraportoinnin taustaa	11
2.2	Sidosryhmäteoria	15
2.3	Global Reporting Initiative	17
3	Kestävyysraportointidirektiivi CSRD	21
3.1	Aikataulu ja soveltamisala	21
3.2	ESRS-standardi	26
3.3	CSRD-direktiivin käyttöönottoon liittyvät hyödyt ja haasteet	34
4	Tutkimuksen metodologia ja aineiston keruu	43
4.1	Tutkimuksen menetelmä	43
4.2	Aineiston keruu	44
4.3	Aineiston analyysi	47
4.4	Tutkimuksen luotettavuus	49
5	Tutkimustulokset	51
5.1	Direktiivin käyttöönotto	51
5.2	CSRD-direktiivin käyttöönoton vaikutukset tiedon varmentamiseen	55
5.3	Direktiivin vaikutukset yrityksiin	58
5.4	CSRD-direktiivin vaikutukset alihankintaketjuun	63
5.5	Tulosten analyysi	67
6	Johtopäätökset	71
6.1	Yhteenveto ja johtopäätökset	71
6.2	Rajoitukset ja jatkotutkimusmahdollisuudet	73
	Lähteet	76

Liitteet	89
Liite 1. Haastattelurunko	89
Liite 2. Sisällönanalyysi	91

Kuviot

Kuvio 1. GRI vs ESRS	19
Kuvio 2. Direktiivin käyttöönoton aikataulu	23

Taulukot

Taulukko 1. NFRD:n ja CSRD:n erot	26
Taulukko 2. ESRS-standardit	27
Taulukko 3. Haastateltavat	46
Taulukko 4. Sisällönanalyysi	48

Lyhenteet

CSRD: Corporate Sustainability Reporting Directive

ESG: Environment, Social ja Governance

ESRS: European Sustainability Reporting Standards

NFRD: Non-Financial Reporting Directive

GRI: Global Reporting Initiative

EU: Euroopan Unioni

1 Johdanto

Tässä luvussa esitellään tutkielman tausta, rakenne ja tutkimuskysymykset. Luvussa avataan lisäksi tutkittavan aiheen ajankohtaisuutta ja perustellaan, miksi tutkimus on hyödyllistä toteuttaa. Tämä luku luo perustan tutkielman muille osioille ja ohjaa tutkimuksen kulkua.

1.1 Tutkimuksen taustaa

Vastuullisuusraportointi on kehittynyt tärkeäksi osaksi monen yrityksen raportointia. Se pohjautuu ajatteluun, että halutaan esitellä yrityksen vastuullista liiketoimintaa sekä edistää kestävästä kehitystä. Vastuullisuusraportoinnin yhdenmukaistuminen on jo pitkään ollut esillä julkisessa keskustelussa ja sen merkityksen kasvuun ovat vaikuttaneet muun muassa kasvaneet sidosryhmien odotukset, lainsäädännön kehittyminen ja markkinoiden vaatimukset. Euroopan unionin vuonna 2023 hyväksymä kestävyysraportointidirektiivi Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) velvoittaa yritykset huomiomaan kestävyiden tulevana vuosina yhä tarkemmin sekä yhdenmukaistamaan kestävyysraportointiaan. CSRD tulee lisäksi laajentamaan merkittävästi niiden yritysten määrää, jotka ovat velvollisia raportoimaan kestävyiden liittyvistä asioista. Direktiivi edellyttää, että yritykset raportoivat sekä ympäristöön että sosiaalisiin ja hallinnollisiin tekijöihin liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista. CSRD-direktiivin odotetaan parantavan kestävyiden liittyvän tiedon laatua ja saatavuutta. Tämä tarjoaisi sijoittajille ja muille sidosryhmille laajempaa informaatiota päätöksenteon tueksi, mikä voi tukea kestävästä talouskasvusta. (Euroopan Unionin neuvosto, 2023.) Lisäksi direktiivin uskotaan edistävän läpinäkyvyyttä ja vastuullisuutta yritysten toiminnassa (Ioannou & Serafeim, 2019).

CSRD-direktiivin toimeenpano oli tutkimuksen tekohetkellä siirtymävaiheessa, jossa osa yrityksistä oli ruvennut valmistautumaan uusiin raportointivaatimuksiin, mutta eivät olleet vielä julkaisseet ensimmäisiä raporttejaan. Tämä ajankohta tarjosi ainutkertaisen mahdollisuuden tutkia sitä, miten organisaatiot valmistautuivat tulevaan

raportointiuudistukseen ja millaisia haasteita ne mahdollisesti kohtasivat prosessin aikana. Raportointiin valmistautumisen vaiheessa suoritettavat haastattelut kuvaavat yritysten kokemuksia raportoinnista uusien vaatimusten mukaisesti. Haastattelujen avulla voidaan tunnistaa yritysten kokemia haasteita sekä toisaalta myös hyviä käytäntöjä uusien raportointivelvollisuuksien suorittamiseksi. Lisäksi haastattelut voivat auttaa tunnistamaan näitä käytäntöjä, joita muut organisaatiot voivat hyödyntää tulevaisuudessa raportointivelvoitteen laajentuessa.

Vastuullisuuden merkitys liiketoiminnassa ja sijoittajien päätöksenteossa kasvaa jatkuvasti. Sidosryhmät hyödyntävät vastuullisuustietoa esimerkiksi sijoituspäätöksiä tai kulutuspäätöksiä tehdessään (Alho & Ranta, 2024). On kuitenkin tutkittu, että aikaisemmin sijoittajat ovat olleet huolissaan vastuullisuustietojen vertailukelpoisuudesta ja luotettavuudesta (Bernow ja muut 2019). Tämän vuoksi on tärkeää tutkia, miten uuden direktiivin mukaisen raportin varmentaminen ja vertailukelpoisuus toteutetaan. Siksi tutkielmassa pyritään tarkastelemaan yritysten valmiuksia vastata CSRD:n asettamiin vaatimuksiin käyttöönoton kautta.

Usein pienemmät yritykset ovat osa raportointivelvollisten yritysten toimitusketjuja ja ovat näin osa myös niiden kestävyysraportointia. Toisin sanoen raportointia suorittavat yritykset voivat olla tilanteessa, että ne vaativat pienempiä yrityksiä noudattamaan tiukempia kestävyysstandardeja tai tarjoamaan tarkempaa tietoa omasta vastuullisuudestaan. Tämä voi edellyttää merkittäviä muutoksia yritysten toimintatavoissa ja raportointikäytännöissä, erityisesti jos ne eivät aikaisemmin ole raportoineet oman liiketoimintansa vastuullisuutta. Lisäksi, koska raportteja ei oltu vielä tutkimuksentekohetkellä julkaistu, haastattelut tarjosivat mahdollisuuden kuulla yritysten omia analyysejä ja arvioita ilman, että niitä ohjaa julkaistujen raporttien sisältö tai yleinen mielipide raporttien julkaisun jälkeen. Khoja ja muut (2022) ovat havainneet, että vaikka vastuullisuusraportoinnista on olemassa lukuisia tutkimuksia, tarkastellaan raportointia pääasiassa suurempien yritysten näkökulmasta. Tämän vuoksi tutkielmassa

tarkastellaan lisäksi toimitusketjun muiden yritysten mahdollisuuksia hyödyntää kestävyysraportointia.

1.2 Tutkimuksen tavoite

Tämän tutkielman tavoitteena on tutkia, miten kestävyysraportoinnin CSRD-direktiivin käyttöönottoon on valmistauduttu yrityksissä ja mitä eri vaiheita tähän on sisällynyt. Aihetta lähestytään seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

- 1. Miten yritykset ovat valmistautuneet CSRD-direktiivin käyttöönottoon?*
- 2. Mitä vaikutuksia käyttöönotolla on ollut?*
- 3. Kuinka yritykset suhtautuvat kestävyysraportin varmentamiseen?*
- 4. Mitä vaikutuksia raportointivelvollisuuden laajentumisella on toimitusketjujen näkökulmasta?*

Tutkimuksen tavoitteeseen pyritään vastaamaan valitsemalla haastateltaviksi henkilöitä, jotka työskentelevät yrityksissä, jotka valmistautuvat CSRD-direktiivin mukaiseen raportointiin ja joiden työtehtävät edellyttävät perehtymistä CSRD-direktiiviin. Tämä rajaus oli välttämätön, jotta tutkimuksen tavoitteisiin voitaisiin vastata riittävällä tasolla. Haastateltavien valinnalla pyrittiin siis varmistamaan, että heidän kokemuksensa ja asiantuntemuksensa tarjoavat tutkimukselle relevanttia ja luotettavaa tietoa direktiivin vaatimuksiin ja sen käytännön toteutukseen liittyen.

1.3 Tutkielman rakenne

Tutkielma koostuu kuudesta eri pääluvusta ja niiden alaotsikoista. Alaotsikoita hyödynnetään päälukujen sisällä tutkielman selkeämmän rakenteen luomiseksi. Tutkielma aloitetaan johdantokappaleella, jossa esitellään tutkielman tavoitteet ja

tutkimusongelmat. Johdantokappaleen avulla on pyritty myös esittelemään lukijalle tutkimuksen taustoja, ajankohtaisuutta ja sen mahdollista lisäarvoa lukijalle.

Uudistunut kestävyysraportointidirektiivi tulee muuttamaan yritysten vastuullisuusraportointia. Tämän vuoksi tutkimuksen ensimmäisessä teorialuvussa käsitellään vastuullisuusraportointia yleisesti ja esitellään siihen liittyvää oikeudellista sääntelyä. Lisäksi tutustutaan, kuinka vastuullisuusraportointi on toteutettu yrityksissä tällä hetkellä. Lisäksi kappaleessa esitellään pääsääntöisesti aikaisemmin hyödynnetty GRI-standardi ja verrataan, kuinka ne linkittyvät uusiin ESRS-standardeihin.

Kolmannessa luvussa syvennytään uuteen CSRD-direktiiviin. Luvussa esitellään uudet vaatimukset seikkaperäisesti sekä käsitellään, mitkä ovat olleet Euroopan Unionin syyt kestävyysraportoinnin uudistamiseen. Luvussa esitellään myös, missä aikataulussa erityyppiset yritykset ovat velvollisia raportoimaan uuden direktiivin mukaisesti. Lisäksi tekstissä perehdytään siihen mitä velvollisuuksia esimerkiksi yhtiöiden alihankkijoille voi syntyä raportoinnin näkökulmasta. Luvussa käsitellään CSRD-direktiivin mukaisen raportoinnin käyttöönoton tuomia mahdollisuuksia ja haasteita.

Tutkielman empiirinen osuus alkaa neljännessä luvusta, jossa esitellään tutkimuksen menetelmä ja toteutustapa. Kappale pitää sisällään myös kriittistä käsittelyä tutkimuksen luotettavuudesta. Luotettavuutta pyritään osaltaan parantamaan esittelemällä luvussa, kuinka tutkielman aineiston keruu sekä aineiston analyysi on suoritettu. Lisäksi tässä luvussa esitellään tutkimuksen teon pohjana ollut teemahaastattelu. Tätä on pyritty havainnollistamaan esittelemällä analyysin tulokset taulukon muodossa.

Viidennessä luvussa esitellään saadut tutkimustulokset. Tutkimustuloksia käsitellään hyödyntäen aineiston perusteella havaittua luokittelua sekä käsiteltyjen teemojen avulla. Tutkielman kuudennessa ja viimeisessä luvussa esitellään tutkielman yhteenveto ja käydään läpi tutkielman myötä nousseet johtopäätökset. Lisäksi viimeisessä luvussa

esitellään tutkimuksentekoon mahdollisesti vaikuttaneet rajoitukset ja pohditaan aiheen jatkotutkimusmahdollisuuksia.

2 Vastuullisuusraportointi

Tässä luvussa tarkastellaan vastuullisuusraportoinnin taustaa ja sen merkitystä yritysten toiminnassa. Luvussa esitellään myös sidosryhmäteoriaa, joka auttaa ymmärtämään yritysten ja niiden sidosryhmien välistä vuorovaikutusta. Lisäksi käydään läpi Global Reporting Initiative (GRI) -standardit, joita on käytetty laajasti vastuullisuusraportoinnin viitekehyksinä. Luku tarjoaa teoreettisen pohjan vastuullisuusraportoinnin laajemmalle ymmärtämiselle ja valmistelee lukijan seuraavaan lukuun, jossa käsitellään CSRD-direktiivin vaikutuksia.

2.1 Vastuullisuusraportoinnin taustaa

Koska vastuullisuuden merkitys yhteiskunnassa on kasvanut, odotetaan yritysten kertovan vastuullisuuden toteutumisesta raportin muodossa (Fonseca ja muut, 2011). Esimerkiksi KPMG:n (2020) analyysi osoittaa, että viimeisen 20 vuoden aikana vastuullisuuden raportoinnissa on ollut huomattavaa kasvua maailmanlaajuisesti. Vastuullisuusraportoinnin avulla käsitellään ja viestitään yrityksen tai organisaation toiminnasta hyödyntäen yritysten vastuullisuustekijöitä. Vastuullisuutta voidaan tarkastella raportoinnissa muun muassa ympäristön, sosiaalisten tekijöiden ja hallinnollisten tekijöiden näkökulmasta. (Latinovic & Obradovic, 2013.) Raportoinnin avulla yritykset voivat myös osoittaa sidosryhmilleen sitoutumisensa kestäväan kehitykseen. Vastuullisuusraportointi ei siis välttämättä ole pelkästään viestintää, vaan se voi myös ohjata yrityksiä kehittämään toimintaansa kestävämmäksi ja vastuullisemmaksi.

Vastuullisuusraportoinnista on tunnistettu tekijöitä, joiden on nähty tuottavan lisäarvoa yrityksille. Clarkson ja muut (2008) esittävätkin, että vastuullisuusraportointi voi vahvistaa sidosryhmien luottamusta yritykseen. Eccles ja Krzus (2010) puolestaan osoittavat, että hyvin toteutettu vastuullisuusraportointi voi parantaa yrityksen mainetta ja lisätä mahdollisuuksia löytää yrityksen toiminnalle rahoitusta helpommin ja edullisemmin. Mikäli yritys raportoi vastuullisuudesta luotettavasti ja ajankohtaisesti,

voidaan sillä nähdä olevan positiivinen yhteys yrityksen liiketoiminnan ja markkina-arvon kehitykseen. Schiemann ja Sakhel (2019) ovat esimerkiksi havainneet tutkimuksessaan, että organisaatioiden vastuullisuus ja sen myötä syntynyt positiivinen kuva sidosryhmille voi johtaa pienempään taloudelliseen riskiin, ennustettavampiin kassavirtoihin sekä pienempään riskiin sijoittajan näkökulmasta. Useampi tutkimus viittaa myös siihen, että vastuullisuusraportoinnilla voi olla myönteinen vaikutus yrityksen taloudelliseen suorituskyykyyn. Tämä voi johtua muun muassa kehittyneestä riskienhallinnasta, resurssien paremmasta käytöstä ja pääoman saatavuudesta. (Martin & Moser, 2016.) Friede ja muut (2015) kuitenkin muistuttavat, että suorituskyykyyn vaikuttavat useat muutkin sisäiset ja ulkoiset tekijät.

Vastuullisuusraportoinnin vallitsevat käytänteet sisältävät joitakin haasteita, joihin on pyritty vastamaan kestävyysraportointidirektiivin uudistuksella. Yksi suurimmista haasteista vastuullisuusraportoinnissa on ollut tietojen laadun ja vertailukelpoisuuden varmentaminen. Tämä ongelma on osin johtunut siitä, että standardien moninaisuus on luonut haasteita yrityksille, kun ne ovat pyrkineet vastaamaan ristiriitaisiin raportointivaatimuksiin. (Ioannou & Serafeim, 2017.) Vastuullisuusraportoinnin prosessi on myös monissa yrityksissä kallis ja aikaavievä (KPMG, 2020). Lisäksi vastuullisuusraportoinnin kehittymisen myötä myös viherpesu on yleistynyt. Viherpesuksi kutsutaan tilannetta, jossa yritykset pyrkivät tietoisesti esittämään toimintansa vastuullisempaan kuin se todellisuudessa on. Tällöin pyritään hyödyntämään vastuullisuutta markkinoinnissa laajemman asiakaskunnan saavuttamiseksi. (Laufer, 2003.) Milne ja Gray (2013) ovatkin korostaneet, että raportoinnin tulisi olla paitsi informatiivista, myös rehellistä ja läpinäkyvää, jotta se ei johtaisi sidosryhmiä harhaan. On tutkittu, että läpinäkyvät raportointikäytännöt korreloivat positiivisesti sidosryhmien luottamuksen kanssa. Sidosryhmäsuhteiden ylläpidossa korostuu nykyisin sekä tiedon laatu että luotettavuus. (Michelon ja muut, 2015.)

Vastuullisuusraportoinnin painopisteet ovat muuttuneet ajan myötä. Viime vuosina ympäristöasioiden raportointiin liittyvä keskustelu on keskittynyt yhä enemmän

ilmastoriskien lisäksi luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien säilyttämiseen. Esimerkiksi Clark ja muut (2015) korostavat, että yritysten tulisi raportoida toimintansa vaikutuksista luonnon monimuotoisuuteen. Sosiaalisten tekijöiden osalta keskustelu on laajentumassa perinteisestä työntekijöiden oikeuksista ja yhteiskuntavastuusta kohti laajempaa tarkastelua yritysten rooliin yhteiskunnassa. Waddock (2018) esittää, että yritysten tulisi ottaa aktiivisempi rooli yhteiskunnallisten ongelmien, kuten eriarvoisuuden ja syrjinnän, käsittelemisessä osana sosiaalisen vastuunsa toteuttamista. Hallinnollisen vastuun osalta on esitetty, että yritysten tulisi ottaa käyttöön entistä läpinäkyvämpiä ja osallistavampia päätöksentekoprosesseja (Busch ja muut, 2016). Tämä sisältäisi muun muassa laajemman sidosryhmien osallistumisen yrityksen hallintoon ja päätöksentekoon. Tätä ajattelua tukee myös Eccles ja muiden (2020) tutkimus, jossa todetaan, että hyvä hallintotapa ei rajoitu vain osakkeenomistajien etujen huomioon ottamiseen, vaan sen tulisi kattaa laajempi joukko yrityksen sidosryhmiä. Hallinnollisesta näkökulmasta yrityksen tulisi ottaa tarkemmin huomioon esimerkiksi kyberturvallisuuden kysymykset. Eccles ja Klimenko (2019) ovatkin arvioineet, että näiden asioiden merkitys hallinnollisessa raportoinnissa tulee todennäköisesti kasvamaan tulevina vuosina.

Yritysten ympäristövastuun ja taloudellisen suorituskyvyn on havaittu olevan yhteydessä toisiinsa. Esimerkiksi Ramanathan ja muut (2014) ovat havainneet, että yritykset, jotka ovat sitoutuneet ympäristöystävälliseen toimintaan, voivat saavuttaa kilpailuetua ja parempaa taloudellista tulosta pitkällä aikavälillä. Lisäksi tutkimukset ovat osoittaneet, että yritysten ympäristötekijöiden suorituskyvyn ja niiden osakkeenomistajien arvon välillä voi olla positiivinen yhteys (Eccles & Serafeim, 2013). Lainsäädännölliset vaatimukset ympäristönsuojelusta ja kestävästä kehityksestä vaihtelevat maittain ja toimialakohtaisesti. Yritysten on siis huomioitava paitsi kansallinen myös kansainvälinen lainsäädäntö ympäristökysymyksissä. Euroopan unioni voidaan nähdä edelläkävijänä ympäristölainsäädännössä ja se onkin asettanut tiukkoja normeja esimerkiksi päästöjen vähentämiseksi ja uusiutuvan energian käytölle (García-Sánchez ja muut 2022). Euroopan unionilla on käytössä esimerkiksi päästökauppajärjestelmä, joka asettaa päästöoikeuksille enimmäismäärän ja mahdollistaa niiden kaupankäynnin yritysten

kesken. Tämä on kannustanut yrityksiä vähentämään päästöjään ja investoimaan puhtaaseen teknologiaan. (Finlex, 2023.)

Kestävä rahoitus on noussut viime vuosina keskeiseksi teemaksi maailmanlaajuisesti, kun ilmastonmuutoksen torjunta ja kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen ovat muodostuneet yhä tärkeämmiksi teemoiksi. Euroopan unioni on ollut edistämässä kestävästä rahoituksesta ja siihen liittyvää kestävän rahoituksen luokitusjärjestelmää, jota kutsutaan EU-taksonomiaksi. Kestävän rahoituksen yhtenä tavoitteena on ohjata pääomia investointeihin, jotka edistävät kestävästä kehitystä. EU-taksonomia kehitettiin osana Euroopan komission toimintasuunnitelmaa kestävän rahoituksen alalla. Taksonomian tarkoituksena on tarjota selkeä ja yhtenäinen luokitusjärjestelmä, joka auttaa sijoittajia, yrityksiä ja hallintoa tunnistamaan kestävästä taloudelliset toiminnot. (European Commission, 2024.)

Sosiaalisen vastuun osuus keskittyy yrityksen vaikutuksiin eri sidosryhmiin. Sosiaalisen vastuun arviointi kattaa laajasti eri tekijöitä, kuten työolot, työntekijöiden oikeudet, turvallisuuden ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden. Nämä tekijät ovat keskeisessä osassa yrityksen kyvyssä rakentaa pitkäaikaista arvoa sidosryhmille ja minimoida mahdollisia riskejä. (Goel, 2020.) Kansainvälisellä tasolla useat sopimukset ja ohjeistukset, kuten YK:n Yleissopimus ihmisoikeuksista, tarjoavat perustan sosiaalisten tekijöiden huomioimiselle. EU:ssa kestävän rahoituksen asetus ja direktiivit, kuten työntekijöiden oikeuksia koskevat direktiivit, ohjaavat yrityksiä raportoimaan sosiaalisista tekijöistä. Kansallisella tasolla lainsäädäntö on vaihdellut suuresti, mutta monet maat ovat ottaneet käyttöön lakeja, jotka edellyttävät yrityksiltä yhteiskuntavastuun raportointia tai tiettyjen sosiaalisten standardien noudattamista. (Piirto & Teräväinen, 2022) Sosiaalisten tekijöiden arvioinnissa on tärkeää ottaa huomioon vaikutukset, joita yrityksen toiminnalla voi olla eri sidosryhmiin. Esimerkiksi työntekijöiden oikeuksien ja hyvinvoinnin parantaminen voi vaikuttaa positiivisesti tuottavuuteen ja yrityksen maineeseen, kun taas yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointi voi auttaa tunnistamaan ja minimoimaan negatiiviset vaikutukset. (Puttonen ja muut, 2016.)

Hallinnon näkökulmaan voidaan kansallisella tasolla tutustua esimerkiksi arvopaperimarkkinayhdistyksen avulla. Sen mukaan Corporate governance- termillä ei ole tarkkaa määritelmää, mutta yleisesti sillä tarkoitetaan yhtiön hyvää hallintotapaa. Corporate governance -periaatteet on suunniteltu pörssiyhtiöiden hyödynnettäväksi. Niitä on kuitenkin myös mahdollista hyödyntää yrityksissä, joita ei ole noteerattu pörssissä. Corporate governance periaatteiden tulisi edistää läpinäkyviä ja oikeudenmukaisia markkinoita sekä resurssien tehokasta kohdentamista. Tämän lisäksi periaatteet tukevat tehokasta valvontaa ja täytäntöönpanoa. (OECD, 2015.)

2.2 Sidosryhmäteoria

Sidosryhmäteoria on käsite, joka kuvaa organisaatioiden vuorovaikutusta muiden toimijoiden kanssa. Sidosryhmäteorian mukaan organisaatiot eivät toimi eristyksissä, vaan ne ovat riippuvaisia monista eri sidosryhmistä, jotka voivat vaikuttaa niiden toimintaan ja menestykseen. Keskeinen ajatus sidosryhmäteoriassa on, että organisaatiot eivät ole vastuussa vain omistajilleen tai sijoittajilleen, vaan niiden toiminta vaikuttaa laajasti eri sidosryhmiin, kuten työntekijöihin, asiakkaisiin, toimittajiin ja yhteiskuntaan yleisesti. (Freeman, 2010.) Nämä sidosryhmät voivat toivoa organisaatiolta erilaisia asioita, kuten vastuullista liiketoimintaa, sosiaalista oikeudenmukaisuutta tai taloudellista menestystä. Sidosryhmäteoria auttaa organisaatioita ymmärtämään paremmin niiden ympäristöään ja tunnistamaan ne sidosryhmät, joiden tarpeisiin ne vaikuttavat. Tämä voi auttaa organisaatioita ottamaan eri sidosryhmien odotukset ja tarpeet paremmin huomioon päätöksenteossaan. Lisäksi se voi edistää avoimuutta, vuorovaikutusta ja pidempää suhdetta eri sidosryhmien kanssa, mikä voi puolestaan parantaa organisaation mainetta ja suorituskykyä. (Donaldson & Preston, 1995.)

Osakeyhtiölaki on määritellyt, että julkisesti listattujen yhtiöiden toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajalle (Osakeyhtiölaki 624/2006). Sidosryhmäteoria puolestaan lähtee siitä ajatuksesta, että lisäarvoa voidaan tuottaa myös muille sidosryhmille ja mikäli sidosryhmien tarpeita ja odotuksia ei oteta huomioon

päätöksenteossa, voi se heikentää yrityksen mahdollisuuksia toteuttaa yritystoimintaa (Freeman, 2010). Teorian mukaan sidosryhmien kanssa toimiminen ja heidän kanssaan vuorovaikutuksessa oleminen on arvonluonnin näkökulmasta tärkeää (Haslam ja muut, 2015). Organisaatioiden on tärkeä tunnistaa ne sidosryhmät, joiden suuntaan he arvioivat olevansa velvollisia ylläpitämään sidosryhmäsuhteita. Ilman sidosryhmien tunnistamista on arvonluonti niille haastavaa. (Amran ja muut, 2015.) Liiketoiminnan monimutkaistuminen on johtanut siihen, että yritystoimintaan on muodostunut lisää sidosryhmiä, jotka tulee ottaa huomioon (Clark ja muut, 2015).

Sidosryhmäteorian käyttäminen kestävyysraportoinnin tutkimuksen viitekehyksenä on perusteltua useista syistä. Kestävyysraportointi keskittyy organisaation ympäristölliseen, sosiaaliseen ja hallinnolliseen vastuuseen ja nämä ovat osa-alueita, joissa sidosryhmien raportointiodotukset ovat korkealla. Sidosryhmäteoria tarjoaa pohjan ymmärtää ja arvioida näitä odotuksia, sillä se tunnistaa ja priorisoi kestävyysraportoinnin kannalta keskeiset sidosryhmät. Tämä korostuu erityisesti uuden kestävyysraportointidirektiivin myötä, sillä se velvoittaa yrityksiä tekemään olennaisuusanalyysin raportoitavista teemoistaan. Sidosryhmäteoriaa on nykyisin jopa vaikea erottaa organisaation muusta vastuullisuusraportoinnista. Tämä on huomioitu jo Euroopan komission (2011) lausunnossa, jossa todetaan, että vastuullisuus ulottuu paitsi sisäisiin, myös ulkoisiin sidosryhmiin. Lisäksi sidosryhmäteoria pyrkii edistämään avoimuutta ja vuoropuhelua organisaation ja sen sidosryhmien välillä, mikä on keskeistä uudessa CSRD-direktiivissä. Sidosryhmäteorian avulla voidaan myös arvioida vastuullisuusraportoinnin vaikutuksia sidosryhmien käyttäytymiseen ja päätöksentekoon. Esimerkiksi sijoittajat ja rahoittajat käyttävät vastuullisuusraportteja yhä enemmän arvioidakseen organisaation vastuullista toimintaa ja riskejä, jotka voivat vaikuttaa sijoituksen tuottoon (EY, 2021).

Sidosryhmäteoriaa sovelletaan laajasti eri aloilla, kuten liiketoiminnassa ja julkisessa hallinnossa. Organisaatiot rakentuvat tiettyjen tarkoitusten ympärille ja se muodostaa perustan sidosryhmien yhteistyölle ja suhteiden solmimiselle tai solmimatta jättämiselle (Freeman, 2010). Liiketoiminnan näkökulmasta katsottuna sidosryhmillä on monenlaisia motivaatioita solmia suhteita yritykseen. Nämä liittyvät esimerkiksi arvonluontiin eri

toimijoiden kesken. (Bridoux & Stoelhorst, 2016.) Sidosryhmäteorian näkökulmasta suhteen tulisi syntyä yrityksen ja sen sidosryhmien yhteisistä arvoista ja toimia siten vahvana ja motivoivana tekijänä yhteiselle arvonluonnille. Mikäli arvon luominen ei hyödytä kaikkia osapuolia, yritys todennäköisesti menettää ainakin jollain tasolla kyseisen sidosryhmän (Dentoni ja muut 2016). Ibrahim ja muut (2024) esittävät, että nykyisin sidosryhmistä on tullut kriittinen osapuoli kaikilla päätöksenteon osa-alueilla. Lisäksi yritykset joutuvat keskittymään päätöksenteossa ja strategian luomisessaan siihen, että ne pääsisivät sidosryhmiensä kanssa tehokkaaseen vuorovaikutukseen (Bansal ja muut, 2023).

Hahnin ja Kühnenin (2013) mukaan yritykset käyttävät kestävän kehityksen raportointia vastatakseen eri sidosryhmien tarpeisiin. Schalteggerin ja muut (2019) puolestaan esittävät, että sidosryhmäsuhde toimii molempiin suuntiin, sillä yritykset vaikuttavat sidosryhmiin ja sidosryhmät liiketoimintaan. Tämän merkitys tulee CSRD-direktiivin myötä kasvamaan entisestään, kun kestävyysraporttien varmennus alkaa. Sidosryhmillä on erilaisia taloudellisia, ympäristöön liittyviä sekä yhteiskunnallisia intressejä, joita ne painottavat sen mukaan, mitkä ovat niille välttämättömiä (Hahn & Kühnen, 2013). Tämä tukee esimerkiksi Freemanin (2010) esittämää väitettä, että liiketoiminnan tavoitteena on luoda arvoa mahdollisimman monelle sidosryhmälle minimoiden samalla toisille sidosryhmille koituvat haitat.

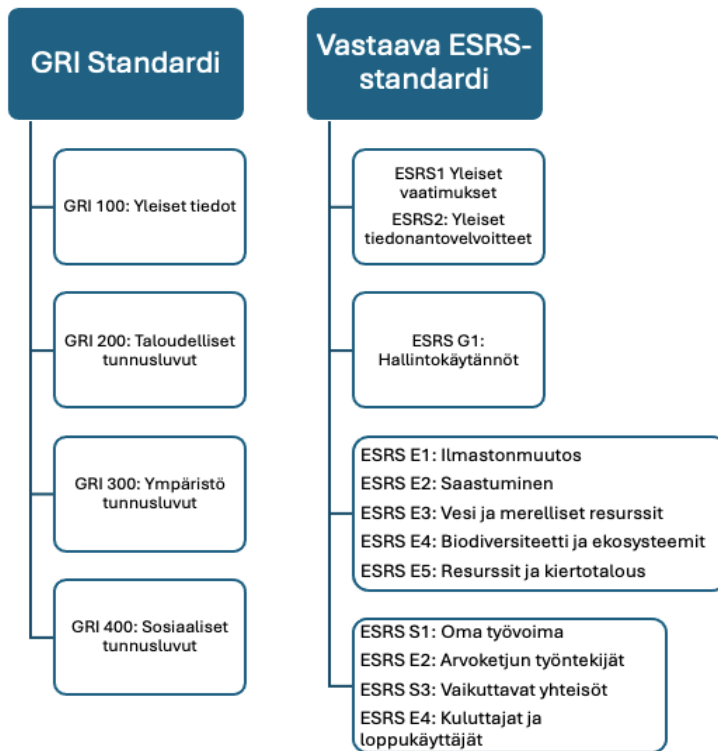
2.3 Global Reporting Initiative

Global Reporting Initiative on kansainvälinen ja itsenäinen organisaatio, joka edistää kestävästä kehitystä tarjoamalla yrityksille ja organisaatioille vastuullisuusraportoinnin standardeja. GRI on määritellyt tavoitteekseen tehdä kestävän kehityksen raportoinnista yhtä standardoitua ja vertailukelpoista kuin taloudellinen raportointi on. Tämän organisaatio pyrkii saavuttamaan tarjoamalla selkeät ohjeistukset siitä, miten organisaatiot voivat raportoida toimintansa ympäristövaikutuksista, sosiaalisesta vastuusta ja taloudellisesta suorituskyvystä. GRI:n standardit ovat tärkeitä vastuullisuusraportoinnin näkökulmasta useista syistä. GRI-standardeilla pyritään

lisäämään organisaatioiden toiminnan läpinäkyvyyttä ja mahdollistamaan niiden suorituskyvyn vertailu. Tämä edesauttaa sidosryhmiä ymmärtämään organisaatioiden todelliset ympäristövaikutukset paremmin. (GRI, 2025.)

Kestävyysraportointiin käytettävät standardit on päivitetty aikaisemmin käytetyistä GRI-standardeista ESRS-standardeihin. Tässä yhteydessä on kuitenkin mielekästä esitellä myös GRI-standardit, koska valtaosa aikaisemmin vastuullisuusraportointia toteuttaneista yrityksistä on hyödyntänyt GRI:n raportointikehikkoa. Tämä valmistautuminen ja aiempi kokemus kestävyuden raportoinnista GRI:n mukaisesti voi antaa yrityksille etulyöntiaseman mukautua uuden standardin vaatimuksiin. Tämä johtuu siitä, että ESRS-standardit on laadittu yhteistyössä GRI:n kanssa, jotta siirtymä niiden käytöstä sujuisi helpommin.

Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että ESRS on GRI:tä yksityiskohtaisempi. Lisäksi monet GRI:n mukaan raportoiduista vapaaehtoisista tiedoista ovat ESRS-standardissa pakollisia. Tämä voi tarkoittaa sitä, että GRI:n mukaisesti raportoineet yritykset voivat hyödyntää olemassa olevia raportointiprosessejaan ja -käytäntöjään. Breijer ja Orij (2022) havaitsivat, että aiemmin raportoidessaan yritykset valitsivat yleensä sijoittajille suunnattuja raportointikehyksiä. Yritykset eivät voi kuitenkaan valita vapaasti raportointikehyksiä CSRD:n käyttöönoton jälkeen, koska niiden on raportoitava ESRS:n standardeista olennaisuusanalyysin perusteella.

Kuvio 1. GRI vs ESRS (GRI, 2024; Euroopan Unionin neuvosto, 2023)

Kuten yllä oleva kuvio 1 havainnollistaa, GRI-standardeissa hallintoa käsitellään pääasiassa GRI 100 -osuudessa, joka sisältää yleiset standardit. Nämä standardit antavat pohjan, jolle muut aihekohtaiset GRI-standardit rakentuvat. Nämä standardit ovat olennaisia kaikille organisaatioille, jotka pyrkivät raportoimaan hallintotavoistaan avoimesti ja läpinäkyvästi. Ne auttavat organisaatioita tunnistamaan ja hallinnoimaan hallintoa koskevia riskejä, vahvistamaan sidosryhmien luottamusta ja parantamaan liiketoiminnan suorituskykyä. Lisäksi ne antavat sidosryhmille tärkeää tietoa, jota voidaan käyttää organisaation kestävyttä ja vastuullisuutta arvioitaessa. (GRI, 2024.) Uudessa ESRS-standardissa näitä teemoja on pääosin käsitelty ESRS 1- ja ESRS 2-standardien kohdissa.

GRI 200 -sarja keskittyy erityisesti taloudellisiin aihealueisiin. Tämän sarjan standardit ovat auttaneet organisaatioita raportoimaan taloudellisesta suorituskyvystään sekä taloudellisen toimintansa laajemmista vaikutuksista yhteiskuntaan ja talouteen. GRI 200 -sarjan tarkoitus on tarjota läpinäkyvyyttä organisaation taloudellisiin vaikutuksiin, mikä

mahdollistaa sidosryhmille paremman ymmärryksen organisaation taloudellisesta vastuusta ja vaikutuksesta. (GRI, 2024.) Taloudelliset näkökulmat kytkeytyvät useisiin tuleviin ESRS-standardeihin, erityisesti näitä raportoidaan kuitenkin G1-osiossa.

GRI 300 -sarja kuuluu standardien kokonaisuuteen ja se keskittyy ympäristönäkökulmiin yritysten raportoinnissa. GRI 300 -sarjan standardit auttavat organisaatioita arvioimaan ja raportoimaan ympäristövastuunsa osana laajempaa kestävän kehityksen raportointia. Tämän avulla organisaatiot voivat osoittaa sitoutumistaan ympäristönsuojeluun ja kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen. Standardit auttavat myös parantamaan toiminnan tehokkuutta ja vähentämään ympäristövaikutuksia, mikä voi johtaa kustannussäästöihin ja parantaa yrityksen mainetta. (GRI, 2024.) Tämä standardi löytyy myös ESRS-standardeista ja pääsääntöisesti teemat osuvat uudessa raportointikehikossa E1-E5 osioihin.

GRI 400 -sarja keskittyy erityisesti sosiaalisen vastuun näkökulmiin organisaatioissa. Tämä sarja sisältää useita standardeja, jotka tarjoavat ohjeistuksen siitä, miten yritykset ja organisaatiot voivat raportoida toimintansa sosiaalisista vaikutuksista. GRI 400 -sarjan tavoitteena on edistää läpinäkyvyyttä ja vastuullisuutta organisaation sosiaalisissa käytännöissä. GRI 400 -sarjan standardit tarjoavat yrityksille ja organisaatioille kattavan kehyksen sosiaalisen vastuun raportoinnille. (GRI, 2024.) Siirtymä ESRS-standardeihin on näiden teemojen osalta varsin selkeä ja uudessa standardissa yritysten tulisi sisällyttää nämä teemat tarvittaessa S1-S4 osioihin.

3 Kestävyyseraportointidirektiivi CSRD

Tässä luvussa keskitytään kestävyysraportointidirektiiviin (CSRD) ja sen asettamiin vaatimuksiin yrityksille. Luvussa esitellään direktiivin sisältöä, kuten sen aikataulua ja soveltamisalaa. Lisäksi tarkastellaan, millaisia mahdollisuuksia ja haasteita CSRD:n käyttöönotto mahdollisesti aiheuttaa yrityksille. Luvussa nostetaan esiin myös kaksoisolennaisuusanalyysin ja varmentamisen rooli osana direktiivin toteutusta. Näitä teemoja on tärkeä käsitellä, koska se asettaa tutkimuksen empiirisen osuuden viitekehukseen ja auttaa lukijaa ymmärtämään, miksi CSRD-direktiiviä koskeva tutkimus on tarpeen ja miten se vaikuttaa yritysten toimintaan.

3.1 Aikataulu ja soveltamisala

Yritysten kestävyysraportointidirektiivi Corporate Sustainability Reporting Directive eli CSRD on Euroopan unionin lainsäädännöllinen uudistus. Uuden direktiivin tarkoituksena on laajentaa ja tarkentaa aiempaa ei-taloudellisen tiedon direktiiviä eli NFRD:ä. CSRD:n tavoitteena on parantaa ja yhdenmukaistaa kestävyysraportointia EU:ssa sekä tehdä raportoinnista luotettavampaa ja helpommin vertailtavaa. (European Commission, 2024.) CSRD sisältää edeltäjänsä yksityiskohtaisemmat raportoinnin vaatimukset ja se velvoittaa yrityksiä raportoimaan tiedot pakollisia kestävä kehityksen raportointistandardeja hyödyntäen (Cerciello ja muut, 2023). Kestävyysraportoinnin uudistukselle on tunnistettu tarve, sillä eri sidosryhmät ovat enenevässä määrin vaatineet yrityksiä laajentamaan vastuullisuusraportointiaan. Esimerkiksi EY:n tutkimuksen mukaan suuri osa eurooppalaisista sijoittajista pitää kestävyystietoja tärkeinä tehdessään sijoituspäätöksissään. (EY, 2021.) Uusi direktiivi pyrkii kannustamaan yrityksiä ottamaan kestävyysteemoja entistä tiiviimmin osaksi strategiaansa ja toimintaansa. On myös arvioitu, että CSRD voi lisätä yritysten halua panostaa kestävyteen, kun ne raportoivat toimintansa vaikutuksista yksityiskohtaisemmin. (European Commission, 2024.)

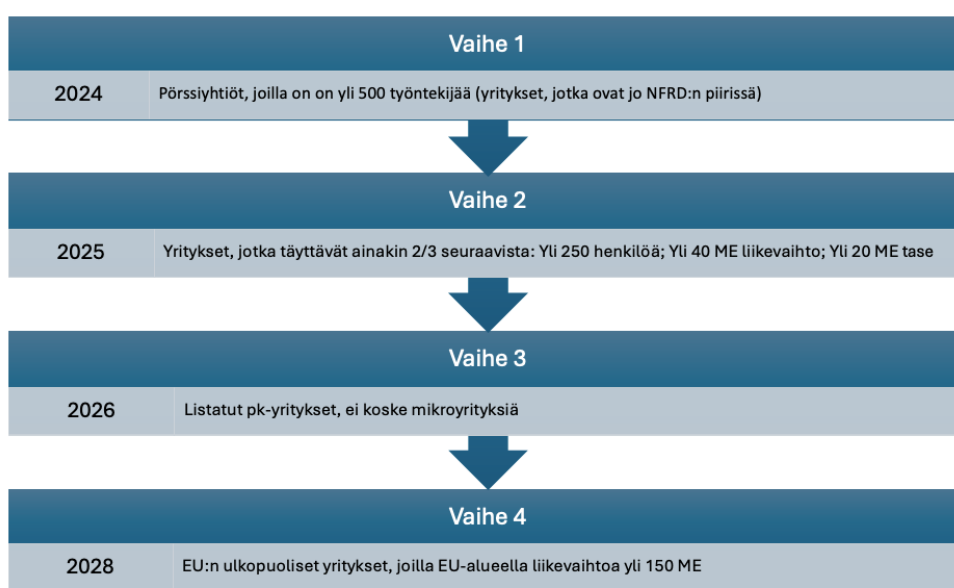
NFRD-raportointidirektiivi tuli voimaan kaikissa EU:n jäsenvaltioissa vuonna 2018 ja sillä on ollut vaikutusta vastuullisuuteen liittyvien tietojen julkaisemisessa (Krasodomska ja muut, 2022). Voidaan kuitenkin havaita lukuisia tekijöitä, jotka viittaavat siihen, että direktiivi ei ole saavuttanut tavoitettaan. Tunnistettuja haasteita ovat olleet muun muassa se, että direktiivistä puuttui riittävän yksityiskohtaiset vaatimukset, sen raportointikehykset olivat epä johdonmukaiset sekä annettujen tietojen luotettavuutta on kyseenalaistettu (Caputo ja muut, 2021). On havaittu, että vastuullisuusraportoinnin ollessa vapaaehtoista, valitsevat raportoivat yritykset monesti standardit, jotka soveltuvat parhaiten heidän yritystensä toimintaan. Tämä heikentää raporttien vertailukelpoisuutta. (Safari & Areeb, 2020.) Ei myöskään riitä, että yritykset raportoivat positiivisia ja negatiivisia seikkoja kestäväan kehitykseen liittyen vaan raportointi tulisi laatia niin, että tiedot ovat vertailukelpoisia vuositasolla (Daub, 2007). Tämä ei ole kuitenkaan aina toteutunut, sillä organisaatiot käyttävät strategioita keskittääkseen huomionsa kestäväan kehityksen positiivisiin puoliin kielteisten tulosten sijaan (Talbot & Boiral, 2015).

Myös raportoinnissa käytettävät kestävyysstandardit tulevat muuttumaan, kun siirrytään CSRD-direktiivin mukaiseen raportointiin. NFRD-direktiivissä ei ole säädetty tarkkoja vaatimuksia sille, mitä standardeja ja ohjeita raportoinnissa tulisi noudattaa (La Torre ja muut 2018). CSRD puolestaan määrittelee tarkasti, mitä raportointistandardeja yritysten tulee käyttää, minkä voidaan nähdä edistävän raportoinnin yhdenmukaisuutta ja vertailukelpoisuutta (Euroopan Unioni, 2022). Standardien käyttöönotossa voi kuitenkin ilmetä erilaisia haasteita. Uusien prosessien luominen raportoinnin mahdollistamiseksi voi aiheuttaa yrityksille muutostarpeita, mikä puolestaan voi aiheuttaa kasvavia investointitarpeita (Baumüller, 2022). On kuitenkin vielä epävarmaa, tuleeko kestäväan kehityksen raportoinnille koskaan yhdenmukaista standardikehikkoa maailmanlaajuisesti käytettäväksi. (Bose, 2020.)

Aikaisemmin käytetty raportointidirektiivi NFRD koski suuria yrityksiä, jotka ovat julkisen edun kannalta merkittäviä ja joihin kuuluu yli 500 työntekijää. Tällaisia yrityksiä oli EU:ssa noin 11 000. CSRD-direktiivin mukaisesti soveltamisala laajenee merkittävästi kattamaan

kaikki suuret yritykset EU:ssa. Tämän muutoksen myötä noin 50 000 yritystä EU:ssa raportoi tulevaisuudessa vastuullisuudestaan CSRD:n mukaisesti. (Odobáša & Marošević, 2023.)

CSRD:n vaatimukset astuvat voimaan asteittain. Raportointiaikatauluun vaikuttavat yrityksen kokoluokka sekä se, ovatko ne aiemmin raportoineet edellä mainitun NFRD:n mukaisesti. Vuoden 2024 raportointivelvoite tulee koskemaan tilikausia, jotka alkavat 1. tammikuuta 2024 tai sen jälkeen. Vuoden 2024 tiedoista raportoivat ne yritykset, jotka kuuluvat tällä hetkellä muiden kuin ei-taloudellisten tietojen raportointivelvoitteen, eli NFRD:n piiriin. Lisäksi raportoinnin aloittavat vuodesta 2024 lähtien myös ne yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt, joissa työskentelee tilikauden aikana keskimäärin 500 työntekijää. (European Commission, 2024.) Nämä organisaatiot raportoivat uusien ESRS-standardien mukaisesti pääsääntöisesti alkuvuodesta 2025.

Kuvio 2. Direktiivin käyttöönoton aikataulu (European Commission, 2024).

Vuoden 2025 aikana raportointivelvoite laajenee kattamaan myös suuret yritykset, jotka eivät aiemmin olleet NFRD:n piirissä. Vuoden 2025 tiedoista raportointi koskee listattuja ja listaamattomia suuryrityksiä, jotka täyttävät kuviossa 2 mainituista ehdoista ainakin kaksi. Vuoden 2026 tiedoista raportoivat listatut pk-yritykset. Listattujen pk-yritysten on mahdollista raportoida vuoden 2024 aikana julkaistujen erillisten raportointistandardien

mukaisesti. Vuoden 2028 tiedoista raportoivat EU:n ulkopuoliset yritykset, joilla on tytäryhtiö tai pysyvä toimipaikka EU:n alueella ja joiden EU:n alueen liikevaihto ylittää 150 miljoonaa euroa. (European Commission, 2024.)

Uusi kestävyysraportointidirektiivi velvoittaa, että yritysten vastuullisuusraportit varmennetaan ulkopuolisen tahon toimesta (European Commission, 2024). Varmentamiselle ei kuitenkaan aseteta ainakaan heti yhtä tiukkoja vaatimuksia kuin muun tilinpäätöksen tarkastamiselle. Tarkoituksena onkin aluksi varmistaa vastuullisuusraportin lukijalle vain osittainen varmennus raportoitujen tietojen oikeellisuudesta ja luotettavuudesta (Zülch ja muut 2021). Raportointiyrityksen on valittava kestävyysraporttinsa varmentajaksi kestävyysraportoinnin tarkastaja. Kestävyysraportoinnin tarkastajalla tarkoitetaan HT-tilintarkastajaa, joka on hyväksytty suorittamaan kestävyysraportointivarmennusta (Suomen tilintarkastajat, 2024).

Kestävyysraportoinnin varmentajana voi toimia tilintarkastuslain mukaan hyväksytty tilintarkastusyhteisö tai tilintarkastaja. Yrityksen tilintarkastaja voi toimia samanaikaisesti myös yrityksen kestävyysraportointitarkastajana. On kuitenkin myös mahdollista valita kaksi eri tahoa tilintarkastajaksi ja kestävyysraportin tarkastajaksi. Oletettavaa kuitenkin on, että yritykset tulevat pääsääntöisesti käyttämään lakisääteisessä tilintarkastuksessa tilintarkastusyhtiötä, jotka voivat tarjota myös kestävyysraportoinnin varmennuksen. Kestävyysraportointitarkastajan riippumattomuusvaatimukset ovatkin käytännössä yhdenmukaiset tilintarkastajan yleisten riippumattomuusvaatimusten kanssa. Näin ollen varmentajan tulee olla riippumaton kyseistä toimeksiantoa suorittaessaan sekä koko kestävyysraportoinnin kattaman ajan. (Suomen tilintarkastajat, 2024.)

Kestävyysraportointitarkastajan on annettava kultakin tilikaudelta päivätty ja allekirjoitettu raportoinnin varmennuskertomus. Tärkeää on, että kertomuksessa on yksilöity kohteena oleva raportointiyritys ja kestävyysraportti ja lisäksi esitetään kuvaus varmentamisen laajuudesta yksilöiden ne kestävyysvarmennusstandardit, joiden mukaisesti varmentaminen on suoritettu. Muita käytännön huomioita raportoinnista on,

että kestävyysraportti tulee laatia suomen tai ruotsin kielellä. Lisäksi kestävyysraportointivelvollisen yrityksen tulee toimittaa raportti patentti- ja rekisterihallitukselle digitaalisessa muodossa. Raportin perustana olevan aineiston säilyttämistä koskevat lähtökohtaisesti samat vaatimukset kuin tilinpäätöstä ja kirjanpitoaineistoa. Toisin sanoen kestävyysraportissa esitettyjen tietojen perustana oleva aineisto on säilytettävä huolellisesti vähintään kuusi vuotta. Raportin aineiston tulee olla myös viranomaisten tarkasteltavissa Suomesta käsin ilman aiheetonta viivästystä. (Suomen tilintarkastajat, 2024.)

Muutoksia tulee myös raporttien saavutettavuuteen. NFRD ei sisältänyt erityisiä vaatimuksia vastuullisuusraporttien digitaalisen saavutettavuuden osalta. CSRD puolestaan edellyttää, että raportoidut tiedot julkaistaan digitaalisessa muodossa. (European Commission, 2021.) Kestävyysraportoinnin piirissä olevan yrityksen tulee julkaista digitaalisessa muodossa myös tilinpäätös sekä toimintakertomus. Kestävyysraportointia suorittavan yrityksen tulee toimittaa verkkosivuilleen digitaalisessa muodossa olevat ja maksuttomasti saatavat tiedostot, joita ovat tilinpäätös, kestävyysraportin sisältävä toimintakertomus, tilintarkastuskertomuksesta sekä kestävyysraportoinnin varmennuskertomus. Aikataulun osalta on myös hyvä huomioida, että kestävyysraportin ollessa jatkossa osa toimintakertomusta tulee se jatkossa laatia ja julkaista samassa aikataulussa tilinpäätöksen kanssa. (Suomen tilintarkastajat, 2024.) Alla olevassa taulukossa 1 on vielä havainnollistettu CSRD:n ja NFRD:n eroavaisuuksia.

Taulukko 1. NFRD:n ja CSRD:n erot

Ominaisuus	NFRD	CSRD
<i>Kohdeyritykset</i>	Suuret yleisen edun kannalta merkittävät yritykset	Kaikki suuret yritykset
<i>Raportoinnin sisältö</i>	Yleiset ei-taloudelliset tiedot	Tarkemmat ja standardoidut tiedot
<i>Standardit</i>	Ei yhtenäisiä raportointistandardeja	ESRS
<i>Kolmannen osapuolen varmennus</i>	Ei	Kyllä
<i>Voimaantulo</i>	Sovellettu EU:ssa 20217 alkaen	Sovelletaan EU:ssa alkaen vuodesta 2024 vaiheittain
<i>Saatavuus</i>	Ei erillisiä teknisiä vaatimuksia	Raportoinnin tulee olla koneellisesti luettavaa
<i>Laajuus</i>	Yrityksen sisäiset tiedot	Toimitus- ja arvoketjut mukana

3.2 ESRS-standardi

ESRS-standardit ovat yritysten kestävyysraportointia ohjaavia standardeja, jotka konkretisoivat voimassa olevan kestävyysraportointidirektiivin CSRD:n toimeenpanoa. Direktiivi koostuu 12 eri standardista. Standardit määrittävät tavan, miten yritykset raportoivat vastuullisuudestaan. Standardien tavoitteena on lisätä tiedon luotettavuutta ja yhtenäistää yritysten vastuullisuusraportointia, jotta vastuullisuustiedon vertailu on mahdollista. (Euroopan Unionin neuvosto, 2023.) Huomioitavaa kuitenkin on, että kyseisten standardien mukainen raportointi on mahdollista kaikille yrityksille, vaikka sitä ei niiltä velvoitettaisi. Pienempien yritysten osalta CSRD-direktiivi tarjoaa lievennettyjä vaatimuksia ja lisää aikaa vaatimusten täyttämiseksi ottaen huomioon niiden vähäisemmät resurssit ja valmiudet. Tämän takia on pyritty kehittämään yksinkertaisemmat ja vapaaehtoiset standardit, joita nämä yritykset voivat hyödyntää omassa kestävyysraportoinnissaan. On kuitenkin lisäksi hyvä todeta, että ESRS-standardien mukainen raportointi ei vapauta yrityksiä muista unionin oikeudessa säädetyistä velvoitteista. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.) Alla olevassa taulukossa 2 on esitelty 12 ESRS-standardia.

Taulukko 2. ESRS-standardit (Euroopan Unionin neuvosto, 2023).

Luokka	Standardi	Kuvaus
Yleiset periaatteet	ESRS 1	Yleiset periaatteet
	ESRS 2	Yleiset tiedot
Ympäristö	E1	Ilmaston muutos
	E2	Saasteet
	E3	Vesi ja vesivarannot
	E4	Biologinen monimuotoisuus ja ekosysteemit
	E5	Resurssien käyttö ja kiertotalous
Sosiaaliset	S1	Työvoima
	S2	Työntekijät vaikutusalueella
	S3	Vaikutuksen kohteena olevat yhteisöt
	S4	Kuluttajat ja loppukäyttäjät
Hallinto	G1	Liiketoiminnan käytäntö

Vain ESRS 2 Yleiset tiedot-standardissa esitetyt raportointivaatimukset ovat pakollisia kaikille organisaatioille. Muut standardit ja niiden mahdolliset raportoitavat asiat pohjautuvat organisaation tekemään olennaisuusarvioon. ESRS-standardit edellyttävät olennaisuusanalyysin tekemistä, jotta organisaation toteuttama raportointi on linjassa CSRD-direktiivin vaatimuksen kanssa. Kaksoisolennaisuus viittaa tarpeeseen arvioida sekä taloudellisia että ympäristöön ja yhteiskuntaan kohdistuvia vaikutuksia yritysten toiminnassa. Tämä tarkoittaa, että yritysten on raportoitava, ei ainoastaan siitä, miten kestävyyskysymykset vaikuttavat niiden taloudelliseen suorituskykyyn, mutta myös siitä, miten yritysten toimet vaikuttavat laajemmin ympäristöön ja yhteiskuntaan. Olennaisuusanalyysin toteuttamisesta tulee antaa informaatiota sidosryhmille. Annettavia tietoja ovat esimerkiksi arviointiprosessissa käytetyt menetelmät, sidosryhmien osallistuminen, miten yritys on arvioinut tunnistettujen riskien ja mahdollisuuksien todennäköisyyttä ja onko analyysi muuttunut edelliseen raportointikauteen verrattuna. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

Kaksoisolennaisuuden periaate huomioi, että yritystoiminnan ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset voivat olla taloudellisesti merkittäviä, joko välittömästi tai pidemmällä aikavälillä. Näin ollen, CSRD-direktiivi edellyttää, että yritykset tarkastelevat kestävyden ulottuvuuksia kokonaisvaltaisesti, mikä sisältää niin yrityksen ulkopuolelta

kohdistuvat vaikutukset yritykseen kuin yrityksestä ulkopuolelle kohdistuvat vaikutukset -näkökulmat. Direktiivin mukaan tämä tulee toteuttaa kahden erillisen, mutta keskenään yhteydessä olevan olennaisuusarvioinnin kautta eli vaikutusten olennaisuuden arvioinnin ja taloudellisen olennaisuuden arvioinnin kautta. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

Vaikutusten olennaisuuden arvioinnissa keskitytään siihen, miten yrityksen toiminta vaikuttaa ihmisiin ja ympäristöön. Tämä sisältää vaikutukset, jotka syntyvät suoraan yrityksen omasta toiminnasta sekä sen arvoketjun eri vaiheista, kuten tuotteiden ja palveluiden kautta sekä kumppanuuksien välityksellä. Taloudellisen olennaisuuden arvioinnissa puolestaan keskitytään siihen, miten nämä kestävyysseikat voivat vaikuttaa yrityksen taloudelliseen asemaan ja tulokseen, kassavirtoihin sekä rahoituksen saatavuuteen ja kustannuksiin. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

Jos organisaation olennaisuusarvion mukaan ilmastonmuutos ei ole organisaatiolle olennainen teema, organisaation tulee raportoida ilmastonmuutokseen liittyvän olennaisuusarvioinnin perusteet. Lisäaikaa raportointiin on annettu organisaatioille, joissa on alle 750 työntekijää. Nämä organisaatiot voivat jättää raportoimatta ensimmäisen raportointivuoden aikana Scope 3 -päästöt ja S1 Arvoketjun työntekijät -standardin sisältämät raportointivaatimukset, vaikka ne olennaisuusanalyysin perusteella kuuluisivatkin osaksi raporttia. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

Kaksi ensimmäistä ESRS-standardia ovat luonteeltaan läpileikkaavia ja ne liittyvät kaikkiin kestävyysteemoihin. Ensimmäisessä standardissa esitellään yleisiä raportoinnin periaatteita, kuten kaksoisolennaisuus ja arvoketju. Toisessa standardissa yrityksiä veloitetaan raportoimaan muun muassa strategiasta, kaksoisolennaisuusanalysoinnin toteutuksesta ja kestävyteen liittyvistä olennaisista vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista. Loput kymmenen standardia on jaoteltu teemoittain ympäristövastuun, sosiaalinen vastuun ja hyvän hallinnoinnin teemojen alle. Alla lyhyesti esiteltävät kaksitoista standardia voivat koskea kaikkia direktiivin piirissä olevia yrityksiä, eli ne eivät ole toimialakohtaisia standardeja. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS 1 Yleiset vaatimukset

Standardi ESRS 1 Yleiset vaatimukset osiossa kuvataan ESRS-standardien rakenne, selostetaan niiden laadintamenetelmät sekä asetetaan yleiset vaatimukset vastuullisuuteen liittyvän tiedon laatimiselle ja esittämiselle. ESRS 1 -standardi sisältää lisäksi muutamia koko yritysten vastuullisuusraportoinnin kannalta tärkeitä peruseriaatteita. Näiden koko standardien läpi kulkevien keskeisten peruskäsitteiden lisäksi standardi antaa ohjeita esimerkiksi raportoivan yrityksen ja sen arvoketjun välisistä suhteista, raportoinnin aikatauluista sekä muutenkin vastuullisuusraportin sisällöstä ja rakenteesta. Periaatteena on, että raportoinnissa esitetyn tiedon tulee olla olennaista ja vertailukelpoista. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS-standardien mukaisen kestävän kehityksen raportoinnin lähtökohtana on olennaisuuden arviointi. Olennaisuuden arviointi on prosessi, jossa yritykset tunnistavat ja priorisoivat kestävyteen liittyvät asiat, jotka ovat olennaisia niiden toiminnalle ja sidosryhmille. Tämä prosessi auttaa yrityksiä keskittymään raportoinnissaan niihin kestävyyskysymyksiin, jotka ovat merkittävimpiä sekä taloudellisen menestyksen että yhteiskunnallisen ja ympäristöllisen vaikutuksen kannalta. Olennaisuus on kuitenkin prosessi, joka voi muuttua ajan myötä yrityksen toimintaympäristössä tai strategiassa tapahtuvien muutosten myötä. Yritysten tulee säännöllisesti tarkistaa ja päivittää olennaisuuden arviointiaan vastaamaan näitä muutoksia. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS 2 Yleistä tietoa

Standardi ESRS 2 Yleistiedot määrittelee tiedon julkistamisvaatimukset, jotka kaikkien direktiivin kattamien yritysten on raportoitava yleisellä tasolla olennaisista kestävän kehityksen kysymyksistä. Yhtiön hallinnon osalta standardi pyrkii antamaan vastuullisuusraportin lukijalle ymmärryksen siitä, miten ja millä resursseilla yrityksen vastuullisuusasioita seurataan, hallitaan ja valvotaan. Yrityksen strategiaa käsittelevässä osassa standardin tavoitteena on kuvata yrityksen strategiaa kestävän kehityksen osalta sekä yhdistää se yrityksen liiketoimintaan. Samalla standardi pyrkii muodostamaan

käsityksen siitä, miten yrityksen sidosryhmien edut ja näkemykset vaikuttavat yritykseen ja miten ne otetaan huomioon yrityksen strategiassa ja liiketoiminnassa. Standardin tarkoitus on antaa vastuullisuusraportin lukijalle käsitys prosesseista, joissa yritys tunnistaa kestävyysseikkojen vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet ja arvioi niiden olennaisuutta. Tähän sisältyy raportointi kestävyysraportissa käytetyistä tiedoista ja niistä, jotka on jätetty selvityksestä pois. Myös olennaisiin kestävyysseikkoihin liittyvät mittarit ja niiden taustalla olevat perusteet on raportoitava. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS E1 Ilmastonmuutos

Standardin tavoitteena on täsmentää tiedonantovaatimukset, joiden avulla sidosryhmät voivat arvioida sitä, miten yritys vaikuttaa ilmastonmuutokseen sekä miten yritys noudattaa esimerkiksi Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteita. Lisäksi yritysten tulee standardin mukaisesti esittää yrityksen suunnitelmat ja valmiudet mukauttaa strategiaansa ja liiketoimintaansa siten, että ne ovat yhteensopivia kestävään talouteen siirtymisessä. Yrityksen tulee myös esittää arvio yrityksen ilmastonmuutokseen kohdistuvista vaikutuksista ja ilmastonmuutokseen liittyvien riskien ja mahdollisuuksien taloudelliset vaikutukset eri aikaväleillä arvioituna. Lisäksi yritysten on raportoitava ilmastonmuutoksen hillintää koskeva siirtymäsuunnitelmansa. Tämän tiedonantovaatimuksen tavoitteena on antaa käsitys yrityksen aiemmista, nykyisistä ja tulevista toimista sen varmistamiseksi, että sen strategia ja liiketoiminta ovat yhteensopivia kansainvälisten ilmastotavoitteiden kanssa. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS E2 Pilaantuminen

Tämän standardin tavoitteena on täsmentää tiedonantovaatimukset, joiden avulla vastuullisuusraportoinnin käyttäjät voivat ymmärtää yritysten vaikutukset esimerkiksi ilman, veden ja maaperän pilaantumiseen ja pilaantumisen ehkäisyyn. Tämän lisäksi standardissa tulee raportoida yrityksen suunnitelmat ja valmiudet mukauttaa strategiaansa ja liiketoimintansa kestävään talouteen siirtymiseen. Pilaantumista

aiheuttavien aineiden osalta standardi keskittyy riskiä aiheuttavien aineiden tuotannon, käytön ja jakelun käsittelyyn. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS E3 Vesivarat ja merten luonnonvarat

Tämän standardin tavoitteena on täsmentää tiedonantovaatimukset, joiden avulla sidosryhmät voivat ymmärtää, miten yritys vaikuttaa vesivaroihin ja merten luonnonvaroihin. Lisäksi raportoinnista tulisi ilmetä, edistääkö yritys Euroopan vihreän kehityksen ohjelman puhdasta ilmaa, puhdasta vettä, tervettä maaperää ja luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden saavuttamista. Raportissa pitää esitellä myös yrityksen suunnitelmat ja valmiudet mukauttaa strategiaansa ja liiketoimintaansa siten, että niillä edistetään kestävästä vedenkäyttöä käytettävissä olevien vesivarojen pitkäaikaisen suojelun pohjalta. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS E4 Biologinen monimuotoisuus ja ekosysteemit

Tämän standardin tavoitteena on täsmentää tiedonantovaatimukset, joiden avulla vastuullisuusraportin lukija ymmärtää esimerkiksi, miten yritys vaikuttaa biologiseen monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin myönteisestä ja kielteisestä näkökulmasta. Lisäksi tulee esittää yrityksen suunnitelmat ja valmiudet mukauttaa strategiaansa ja liiketoimintansa näihin asioihin. Standardin mukaisesti tulee huomioida yrityksen biologiseen monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin liittyvien olennaisten riskien, riippuvuuksien ja mahdollisuuksien luonne. Yrityksen tulee raportoida yrityksen biologiseen monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvista vaikutuksista ja niiden olennaisten riskien ja mahdollisuuksien taloudelliset vaikutukset yritykseen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS E5 Resurssien käyttö ja kiertotalous

Tämän standardin tavoitteena on täsmentää tiedonantovaatimukset, joiden avulla kestävyysraportin lukijat voivat havaita mitkä ovat yritysten vaikutukset resurssien käyttöön, resurssien loppumisen ehkäisemiseen ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävään hankintaan ja käyttöön. Lisäksi esitellään yrityksen toteuttamat toimet ja

niiden tulokset, joilla ehkäistään tai lievennetään resurssien käytöstä aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia. Raportissa otetaan myös kantaa yrityksen suunnitelmiin ja valmiuksiin mukauttaa strategiaansa ja liiketoimintamalliaan kiertotalouden periaatteiden mukaisiksi. Tämä standardi pohjautuu EU:n lainsäädäntökehykseen ja toimintaperiaatteisiin, kuten kiertotaloutta koskevaan EU:n toimintasuunnitelmaan, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2008/98/EY90 (jätepuitedirektiivi) ja EU:n teollisuusstrategiaan. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS S1 Oma työvoima

Tämän standardin tavoitteena on täsmentää julkistamisvaatimukset, joiden avulla kestävyysraportin lukijat voivat ymmärtää yrityksen olennaiset vaikutukset sen omaan työvoimaan. Lisäksi pohditaan mahdollisten kielteisten vaikutusten ehkäisemistä sekä esitellään riskien ja mahdollisuuksien käsittelemiseksi toteutetut toimet ja niiden tulokset. Tavoitteen saavuttamiseksi tässä standardissa edellytetään myös selvitystä yleisestä toimintatavasta, jota yritys noudattaa sosiaalisten tekijöiden osalta. Standardissa edellytetään myös selvitystä siitä, miten tällaiset vaikutukset ja yrityksen riippuvuudet sen omasta työvoimasta voivat aiheuttaa yritykselle olennaisia riskejä tai luoda sille mahdollisuuksia. Standardin tavoitteena on myös antaa käyttäjille käsitys siitä, missä määrin yrityksen toiminta on linjassa kansainvälisten ja eurooppalaisten ihmisoikeusvälineiden ja -sopimusten kanssa ja missä määrin se noudattaa niitä. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS S2 Arvoketjun työntekijät

Tämän standardin tavoitteena on täsmentää tiedonantovaatimukset, joiden avulla kestävyysraportin lukija voi ymmärtää yrityksen arvoketjua sekä siihen liittyviä olennaisia riskejä ja mahdollisuuksia. Tavoitteen saavuttamiseksi tässä standardissa edellytetään selvitystä yrityksen yleisestä lähestymistavasta arvoketjun työntekijöihin. Tarkasteltavia seikkoja ovat esimerkiksi työolot, työ- ja yksityiselämän tasapaino sekä työterveys, työturvallisuus, yhdenvertainen kohtelu ja yhtäläiset mahdollisuudet kaikille. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS S3 Vaikutusten kohteena olevat yhteisöt

Tämän standardin tavoitteena on täsmentää tiedonantovaatimukset yritysten liikesuhteiden myötä muodostuviin kohteena oleviin yhteisöihin liittyvät olennaiset vaikutukset, sekä asiaan liittyvät olennaiset riskit ja mahdollisuudet. Näitä ovat esimerkiksi se, mitkä ovat yrityksen vaikutukset yhteisöihin alueilla, joilla yritys pääsääntöisesti toimii ja joissa vaikutukset ovat todennäköisimmin voimakkaimmat. Tavoitteen saavuttamiseksi tässä standardissa edellytetään selvitystä yrityksen yleisestä lähestymistavasta niiden sidosryhmiinsä, jotka ovat vaikutusten kohteena. Tässä standardissa edellytetään myös selvitystä siitä, miten tällaiset vaikutusten kohteena oleviin yhteisöihin liittyvät yrityksen vaikutukset ja riippuvuudet voivat muodostaa yritykselle olennaisia riskejä tai mahdollisuuksia. Esimerkiksi negatiiviset suhteet vaikutusten kohteena oleviin yhteisöihin voivat häiritä yrityksen omaa toimintaa tai vahingoittaa sen mainetta. Rakentavat suhteet sen sijaan voivat luoda liiketoimintahyötyjä, kuten vakaan toimintaympäristön ja helpottaa paikallista rekrytointia. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS S4 Kuluttajat ja loppukäyttäjät

Tämän standardin tavoitteena on täsmentää tiedonantovaatimukset, joiden avulla kestävyysraportin lukija voi ymmärtää yrityksen kuluttajiin ja loppukäyttäjiin liittyvät olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet. Tässä standardissa edellytetään myös selvitystä siitä, miten tällaiset kuluttajiin tai loppukäyttäjiin liittyvät yrityksen vaikutukset ja riippuvuudet voivat muodostaa yritykselle olennaisia riskejä tai mahdollisuuksia. Huomioitavaa on kuitenkin, että yrityksen tuotteiden ja palveluiden laitton käyttö tai väärinkäyttö kuluttajien ja loppukäyttäjien toimesta ei kuulu tämän standardin soveltamisalaan. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

ESRS G1 Liiketoiminnan harjoittaminen

Tämän standardin tavoitteena on täsmentää tiedonantovaatimukset, joiden avulla yrityksen kestävyysraportin käyttäjät voivat liiketoiminnan harjoittamisen osalta

ymmärtää yrityksen strategiaa ja lähestymistapaa, prosesseja sekä suoriutumista. Standardissa keskitytään erilaisiin seikkoihin, kuten liiketoimintaetiikka ja yrityskulttuuri, mukaan lukien korruption ja lahjonnan torjunta sekä väärinkäytösten paljastajien suojeleminen. Lisäksi käsitellään yrityksen suhdetta liikekumppaneihin esimerkiksi maksukäytäntöjen ja poliittisen vaikuttamisen osalta. (Euroopan Unionin Neuvosto, 2023.)

3.3 CSRD-direktiivin käyttöönottoon liittyvät hyödyt ja haasteet

Direktiivin käyttöönotto pyrkii selkeyttämään yritysten raportoinnin toimintaympäristöä ja mahdollistaa yritysten sitoutumista kestävyysraportointiin pitkällä aikavälillä. Tutkimukset viittaavat siihen, että kestävyteen liittyvien toimintojen käyttöönoton lyhytaikaiset kustannukset ovat tyypillisesti suuremmat kuin välittömät taloudelliset hyödyt. Tämän vuoksi voi kestää vuosia, ennen kuin vastuullisuuden ja sen raportoinnin positiiviset vaikutukset näkyvät yritysten kilpailuasemassa ja sidosryhmien saamina hyötyinä. (Meng & Wang, 2019.) Kestävyysraportoinnilla voi siis olla vaikutusta yrityksen taloudelliseen suorituskykyyn. Esimerkiksi yrityksen maineen parantuminen asiakkaiden keskuudessa lisää todennäköisesti myyntiä, mikä voi johtaa sidosryhmien etujen lisääntymiseen (Martin & Moser, 2016).

Ennen direktiivin voimaantuloa ei-taloudellisen tiedon julkistaminen oli Euroopassa pääosin vapaaehtoista (Aureli ja muut 2019). Vapaaehtoisesta järjestelmästä huolimatta vastuullisuudesta raportoivien yritysten määrä on kasvanut merkittävästi viime vuosikymmeninä (Grewal ja muut 2019; Stolowy & Paugam, 2018). Aikaisemmat tutkimukset viittaavat kuitenkin siihen, että yritykset ovat raportoineet vastuullisuusasioitaan, jos julkistamisen hyödyt ylittävät raportointiprosessiin liittyvät kustannukset (Mittelbach-Hörmansederet ja muut, 2021). Mikäli raportoinnilla saavutettava lisäarvo on todettu sen aiheuttamia kustannuksia pienemmäksi, on yrityksissä päädytty olemaan raportoimatta vastuullisuudesta siihen saakka, kunnes se tulee pakolliseksi vaatimukseksi (Christensen ja muut, 2021).

Yrityksen vastuullisuuden ja yrityksen suorituskyvyn yhteyttä tutkittaessa on tunnistettu useita tapoja, joilla vastuulliset toiminnot ja niiden raportointi luovat arvoa yrityksille.

Parempi rahoituksen saatavuus yritystoiminnalle on muun muassa yksi tunnistetuista lisäarvoa tuottavista tekijöistä. (Cheng ja muut 2014.) Tan ja muut (2020) ovat puolestaan havainneet, että vastuullisuuden myötä yritysten on mahdollista saada alhaisemmat kustannukset pääoman hankkimiselle. Amel-Zadeh ja Serafeim (2018) ovat puolestaan tunnistaneeet yhdeksi syyksi vastuullisuusraportoinnin määrän kasvulle sen, että kiinnostus vastuullisia investointeja kohtaan on lisääntynyt. Vastuullisuusraportoinnin onkin esitetty hyödyttävän todennäköisemmin yrityksiä, joilla on vahvat sidosryhmäsuhteet tai jotka kohtaavat yhteiskunnalta painetta ottaa huomioon vastuullisuusteemoja. Tämän myötä niillä on vahvempi kannustin paljastaa vastuullisuustietonsa yrityksen julkisen vaikutelman parantamiseksi. (De Villiers ja Marques, 2016.)

Aikaisemmin yrityksiltä ei ole vaadittu vastuullisuusraportoinnin varmennusta tai ohjeet tarkastukseen asettivat vain kevyitä vaatimuksia yritykselle. Näin ollen yritysten aikaisempaan raportoinnin luotettavuuteen on vaikuttanut yrityksen oma osaaminen ja priorisointi (Hsu & Cheng, 2012; Kuppig ja muut 2016). Tämän vuoksi riippumattoman varmennuksen vaatimus on yksi merkittävimmistä muutoksista, jonka CSRD-direktiivi tuo mukanaan. Sidosryhmien katsotaan hyötyvän riippumattomasta varmennuksesta, koska se lisää heidän luottamustaan raportoituihin tietoihin. Tutkimukset osoittavat, että varmentamisprosessin avulla yritykset voivat lisäksi kehittää myös omia järjestelmiään (Simnett ja muut, 2009). Hahn ja Kühnen (2013) korostavat, että varmennus tuo yrityksen raportointiin uskottavuutta ja pakottaa yritykset tuottamaan läpinäkyviä ja tarkkoja tietoja. Tämän myötä varmentamisella on myös strategisia hyötyjä yrityksille. Se voi esimerkiksi auttaa yrityksiä tunnistamaan kehityskohteita ja vahvistamaan vastuullisuuden tuomista osaksi liiketoimintastrategiaan (Adams ja muut, 2020).

Breijer ja Orij (2022) osoittavat tutkimuksessaan, että yritysten tulee tehdä muutoksia toimintaansa, jotta ne pystyvät noudattamaan uusia raportointistandardeja. Kaikille yrityksille raportin varmentaminen ei tule kuitenkaan uutena toimintatapana. Kestävyysraportin varmentaminen on ollut esimerkiksi norjalaisyriyten keskuudessa laajalti käytössä ennen pakollisen raportoinnin käyttöönottoa. Aiempien tutkimusten

perusteella tätä ei voida kokonaan tulkita tulevaan CSRD:n varmentamiseen varautumisena, sillä on arveltu, että varmennuslausuntojen kysyntä olisi voinut kasvaa tällaisesta vaatimuksesta huolimatta (Christensen ja muut, 2021). Norjalaiset yritykset ovatkin kohdentaneet resursseja vastuullisuuden raportointiin ennen kuin niiden raportointia on säädelty (Fiechterin ja muut, 2022). Yritykset saattavat kohdata erilaisia haasteita CSRD:n mukaisen kestävyysraportoinnin toteuttamiseen liittyen, kuten toimialakohtaisen tiedon saatavuus ja aikaisempien esimerkkiraporttien vähäinen määrä (Stewart ja muut, 2016). Trianni ja muut (2017) ovat lisäksi tunnistaneet kestävyysraportointiin vaikuttavia negatiivisia tekijöitä. Nämä liittyvät yritysten resurssikysymyksiin eli esimerkiksi taloudellisiin haasteisiin sekä ajan ja henkilöstön osaamiseen liittyviin asioihin.

Aiemmat tutkimukset osoittavat, että vastuullisuustiedon vapaaehtoisella raportoinnilla on suuria eroja yritysten välillä (Christensen ja muut, 2021). Lisääntyneen julkisen valvonnan ja laajan seurannan vuoksi voidaan todeta, että suuremmat, kannattavammat ja suuren velkaantuneisuuden omaavat yritykset joutuvat raportoimaan vastuullisuudestaan herkemmin ja näin ollen yritykset eivät ole olleet tasapuolisessa asemassa (Braam & Peeters, 2018). Toisaalta yritykset, joilla on laajat ja laadukkaat kestävä kehityksen raportit, ja yritykset, joiden sosiaalinen ja ympäristöllinen suorituskyky ovat hyvällä tasolla, onnistuvat todennäköisemmin varmentamaan raporttinsa (Clarkson ja muut, 2019). Aikaisemmin toimiala on ollut merkittävässä roolissa, kun on pohdittu mahdollista vapaaehtoista raportin varmennusta (Green ja Zhou, 2013). Esimerkiksi Branco ja muut (2014) ovat todenneet, että varmentamisen käyttöönotto on ollut yleisempää yrityksissä, jotka toimivat aloilla, joilla on suuremmat sosiaaliset ja ympäristövaikutukset. Näiden tekijöiden perusteella voidaan todeta, että CSRD:n avulla on mahdollista tasapuolistaa vastuullisuusraportointia eri näkökulmista tarkasteltuna.

Pienempien yritysten merkityksestä Euroopassa kertoo esimerkiksi se, että ne edustavat yli 90 % yrityksistä ja tarjoavat yli 50 % työpaikoista. Toisaalta tiedetään myös, että Euroopassa eri maiden välillä on pienempien yritysten lukumäärässä ja niiden

työntekijämäärissä merkittäviä eroja maittain ja yritysten koon mukaan. (Muller ja muut, 2021.) Vaikka CSRD:n ensisijaiset kohteet ovat suuret yritykset ja pörssiyritykset, direktiivi vaikuttaa kuitenkin välillisesti myös pienempiin yrityksiin. Tämä johtuu esimerkiksi alihankintaketjuista, sillä suuret yritykset vaativat toimittajiltaan ja kumppaneiltaan kestävyystietojen toimittamista, jotta ne pystyvät raportoimaan vaaditun direktiivin mukaisesti. Tämän vuoksi raportointivaatimukset voivat koskea pienempiä yrityksiä jo heille suunniteltua aikaisemmin, jos ne toimivat alihankkijana ja siten osana jonkin suuryrityksen alihankintaketjua. (Baumüller & Grbenic, 2021.) Tämän vuoksi on mahdollista, että yritysten on mukauduttava uusiin raportointistandardeihin säilyttääkseen kilpailukykyä. Lisäksi on esitetty, että pienemmille yrityksille on tarjottava tukea, jotta ne voivat sopeutua uusiin vaatimuksiin ilman liian suurta hallinnollista taakkaa. Tämä nähdään tärkeäksi, jotta yritykset voivat valmistautua CSRD-direktiivin käyttöönottoon. (EK, 2022.)

Osuuspankin suuryritystutkimuksessa selvitettiin vastuullisuuden eri osa-alueiden tärkeysjärjestystä ja CSRD:n mahdollisia vaikutuksia yritysten liiketoiminnalle. Tutkimukseen vastanneilla oli mahdollista jakaa pisteitä vain yhteen osa-alueeseen tai jakaa tasaisesti useamman osa-alueen välillä. Ennalta määritellyjä vastuullisuustekijöitä oli mukana neljä, jotka olivat sosiaalinen vastuu, ympäristövastuu, hyvä hallintotapa ja talous- ja omistajavastuu. Vastanneille yrityksille ympäristövastuu näyttäytyi kaikkein tärkeimpänä vastuullisuuden osa-alueena. Melkein kolmasosa äänistä kohdennettiin juuri ympäristövastuuseen, joka koostuu esimerkiksi ympäristöhaittojen minimoinnin ja ympäristön monimuotoisuuden edistämiseen vaikuttavista ratkaisuista. Toiseksi eniten ääniä vastuullisuuden osa-alueista sai sosiaalinen vastuu. Merkittävä huomio tutkimuksesta kuitenkin oli, että suurin osa vastanneista yrityksistä koki, että sosiaalinen vastuu korostuu strategioissa aiempaa voimakkaammin. Kolmantena tärkeysjärjestyksessä kyselyn perusteella oli hyvä hallintotapa. (OP, 2024.) Tutkimuksen tulokset voivat antaa yrityksille viitteitä siitä, mihin investointipanostukset voivat kohdentua nyt ja tulevaisuudessa olennaisuusanalyysin perusteella.

Yli kahdeksankymmentä prosenttia OP:n tutkimukseen vastanneista yrityksistä koki, että heillä on vastuullisuusvelvoitteiden takia painetta tiukentaa tai uudistaa koko alihankintaketjuun liittyviä vaatimuksia. Sitoutuminen CSRD-direktiivin mukaiseen raportointiin vaatii myös perusteellista arviointia siitä, voiko yritys jatkaa yhteistyötä nykyisten alihankkijoiden ja toimittajien kanssa myös tulevaisuudessa. Esimerkiksi lähes 56 % prosenttia vastaajista on joutunut vaihtamaan alihankkijoitaan tai toimittajiaan vastuullisuusvaatimusten takia. Tämän osuuden havaittiin olevan kasvava trendi. (OP, 2024.)

Myös Allgeier ja Feldmann (2023) käsittelevät tutkimuksessaan yritysten tulevaa CSRD:n mukaista raportointia. Tutkimuksessa todetaan, että CSRD asettaa merkittäviä vaatimuksia pienemmille yrityksille, koska niiden on raportoitava kestävydestä, vaikka se ei olisi suoraan vaatimus niille. Tämän vuoksi esitetään, että on otettava huomioon yritysten erityistarpeet ja kevennettävä tarvittaessa niiden raportointitaakkaa. Esimerkkinä raportointitaakan keventämisestä on mainittu muun muassa se, että kehitetään ainakin aluksi yksinkertaistettuja raportointistandardeja pienemmille yrityksille. Myös CSRD:iin sisältyvät siirtymäajat ovat yksi tekijä, joka voi keventää yritysten ensimmäistä raportointikierrosta. (European Commission, 2024.)

Pienempien yritysten haasteet onkin tunnistettu ja yhtenä keinona on esitetty Euroopan Unionin *Omnibus Simplification Package* aloitetta. Se pyrkii tarjoamaan mahdollisuuksia pienille ja keskisuurille yrityksille, joiden toimintaa EU-sääntely on perinteisesti kuormittanut. Aloitteen keskeinen tavoite on vähentää yritysten raportointivelvollisuuksia 25 %:lla vuoteen 2025 mennessä. Erityisesti pk-yrityksille tämä olisi merkittävä uudistus, sillä niillä ei välttämättä ole resursseja hallita monimutkaisia raportointivaatimuksia. Pienten ja keskisuurten yritysten on kuitenkin myös tärkeää pysyä ajan tasalla säädösten muutoksista ja valmistautua tuleviin muutoksiin, jotta ne voivat hyödyntää uudistuksen tarjoamat mahdollisuudet. (Yerashevich, 2024.)

Lisäksi on arvioitu, että kestävyysprosessien tarkastelu voi olla kasvavassa roolissa. Kestävät liiketoimintakäytännöt ja sen datan mittaaminen voivat tulevaisuudessa

entisestään parantaa yritysten mahdollisuuksia liiketoiminnan kannattavuuden näkökulmasta. Tämä johtuu siitä, että suuremmat yritykset pystyvät tulevaisuudessa toimimaan helpommin yritysten kanssa, joilta on mahdollista saada kestävyysliittävää dataa. Lisäksi monet rahoituslaitokset huomioivat kestävyystekijät sijoitus- ja lainapäätöksissään, mikä tekee kestävyysdatan käytöstä ja hallinnasta hyödyllisen työkalun rahoitusta tai sijoitusmahdollisuuksia etsiville yrityksille. (KPMG, 2020.)

Deloitte (2023) tutkimus korostaa, että vastuullisuustietojen tarkkuus ja yhtenäisyys ovat ratkaisevia tekijöitä, jotka vaikuttavat sidosryhmien päätöksentekoon. Luotettavat ja varmennetut tiedot mahdollistavat esimerkiksi parempien sijoituspäätösten tekemisen ja vähentävät riskiä joutua harhaanjohtavan tiedon kohteeksi. Vaikka varmennus lisää raportoinnin luotettavuutta, se tuo myös mukanaan haasteita erityisesti pienemmille yrityksille. Näillä yrityksillä ei välttämättä ole riittäviä resursseja tai asiantuntemusta varmennusprosessin tehokkaaseen toteuttamiseen. PwC:n (2024) artikkelissa puolestaan huomautetaan, että vastuullisuustietojen kerääminen ja dokumentointi voi olla monimutkaista, erityisesti jos yrityksellä ei ole valmiita järjestelmiä tukemaan tätä prosessia. Lisäksi varmennuksen kustannukset voivat muodostaa taloudellisen rasitteen yrityksille ja tämä voi vaikuttaa liiketoiminnan toteuttamiseen.

Kaksoisolennaisuuden käsite on kehittynyt huomattavasti viime vuosina, erityisesti Euroopan unionin sääntelyn myötä. Baumüller ja Sopp (2021) osoittavat, että kaksoisolennaisuuden avulla voidaan yhdistää taloudelliset ja ei-taloudelliset näkökohdat kestävyysraportoinnissa. Tämä mahdollistaa kattavamman ja tasapainoisemman kuvan yrityksen toiminnan vastuullisuusvaikutuksista ja niiden merkityksestä. Kaksoisolennaisuusanalyysin keskiössä ovat kaksi erilaista näkökulmaa. Taloudellinen olennaisuus viittaa vastuullisuuskysymyksiin, joilla on suora vaikutus yrityksen taloudelliseen suorituskykyyn, kuten liiketoiminnan tulokseen. (Moratis & Van Liedekerke, 2024.) Vaikuttavuusolennaisuus puolestaan tarkastelee yrityksen toiminnan vaikutuksia laajempaan kontekstiin, kuten esimerkiksi ympäristöön. Tämä ulottuvuus korostaa yrityksen vastuuta toiminnastaan ja sen seurauksista, mikä tekee siitä

olennaisen esimerkiksi sidosryhmien keskuudessa (Mezzanotte, 2024). Näiden kahden näkökulman yhdistäminen on ESRS-standardien keskeinen tavoite, mikä erottaa ne monista muista kestävyysraportoinnin kehyksistä.

Kaksoisolennaisuuden ajatus perustuu siihen, että yritykset määrittelevät yrityskohtaisesti olennaisuuskysymykset. Tämä tapahtuu arvioimalla yrityksen toiminnan vaikutuksia sekä ulkoisesta että sisäisestä näkökulmasta. Clarke ja Gibson-Sweet (1999) korostavat, että olennaisuuden arvioinnissa sidosryhmien osallistaminen on kriittistä. Tämä edellyttää heidän näkemyksiensä huomioon ottamista, jotta raportti täyttää vaaditut standardien kohdat. Freemanin sidosryhmäteoria (2010) esittää, että olennaisuuden analysoiminen on mahdollista aloittaa yrityksissä esimerkiksi haastatteluilla ja työpajoilla. Olennaisuusanalyysi edellyttää siis kattavaa tiedonkeruuta ja analysointia, joka ulottuu yrityksen oman toiminnan lisäksi myös sen toimitusketjuun. Searcy ja Buslovich (2014) lisäksi muistuttavat, että vastuullisuustietojen kerääminen edellyttää yrityksiltä toimivia järjestelmiä ja prosesseja, jotta vaaditun datan kerääminen on mahdollista.

Kaksoisolennaisuusanalyysiin toteutus voidaan toteuttaa erilaisilla lähestymistavoilla, usein kuitenkin se sisältää monia eri vaiheita. On esitetty, että aluksi yritysten on aktiivisesti kerättävä näkemyksiä keskeisiltä sidosryhmiltä, kuten sijoittajilta ja työntekijöiltä, jotta ne voivat ymmärtää heidän odotuksensa raportin suhteen. Tämä vaihe on erityisen tärkeä vaikuttavuusolennaisuuden arvioinnissa, sillä ulkoiset sidosryhmät voivat tuoda esiin merkityksellisiä näkökulmia, joita yritys ei itse tunnista. (Moratis & Van Liedekerke, 2024.) Yritysten on lisäksi valmisteltava prosessit niin, että ne tunnistavat toimintansa vaikutukset ympäristöön ja yhteiskuntaan (Bannier & Flach, 2024). ESRS-standardit pohjautuvat taloudellisten riskien ja mahdollisuuksien arviointiin ja tämän vuoksi yksi vaihe analyysiprosessissa on, että yritykset tunnistavat vastuullisuuskysymykset, jotka voivat vaikuttaa niiden liiketoiminnan taloudelliseen suorituskykyyn (Mezzanotte, 2024).

Kaksoisolennaisuusanalyysin käytännön toteutukseen liittyy useita haasteita. Sen toteutus edellyttää laajaa tietojen keräämistä ja analysointia, mikä voi olla erityisen haastavaa yrityksille, joilla ei ole riittäviä resursseja. Tämä nostaa esiin kysymyksen siitä, kuinka tasapuolista ja saavutettavaa kestävyysraportointi on eri kokoisille yrityksille (Moratis & Van Liedekerke, 2024). Olennaisuusarvioinnin myötä yritysten on tehtävä valintoja siitä, mitkä aiheet ovat merkityksellisiä. Tämä voi johtaa vaihteleviin tulkintoihin, mikä voi vaikeuttaa raporttien vertailukelpoisuutta (Mezzanotte, 2024). Kaikkia tarvittavia tietoja ei välttämättä ole helposti saatavilla tai mahdollista aluksi raportoida, mikä voi myös rajoittaa analyysin tarkkuutta ja kattavuutta. Tämä ongelma voi korostua erityisesti vaikutusten arvioinnissa. Vaikka kaksoisolennaisuusanalyysin toteutus voi olla haastavaa, se voi tarjota myös merkittäviä strategisia hyötyjä yrityksille. Tekemällä analyysin yritykset voivat mahdollisesti tunnistaa ja hallita vastuullisuuden liittyviä riskejä. Tämä voi vahvistaa yrityksen kilpailukykyä pitkällä aikavälillä. (Bannier & Flach, 2024.)

Vaikka CSRD asettaa selkeät raportointivaatimukset, sen tehokas toimeenpano edellyttää sekä julkisen että yksityisen sektorin valvontaa. Direktiivi päivittää olemassa olevia lainsäädäntöä varmistaakseen julkisen valvonnan, mutta sen tehokkuus riippuu eri valtioiden kyvystä ja halukkuudesta panna säännökset täytäntöön. Tämä voi johtaa eroihin raportoinnin laadussa ja luotettavuudessa. (Pantazi, 2024.) CSRD ei tarjoa myöskään suoria keinoja kaikille sidosryhmille haastaa yrityksiä raportointivelvoitteiden rikkomisesta. Kuitenkin osakkeenomistajat voivat mahdollisesti käyttää oikeudellisia keinoja valvoakseen yritysten vastuullisuusraportointia. Tämän vuoksi on tärkeää kehittää mekanismeja, jotka mahdollistavat laajemman osallistumisen ja valvonnan, jotta yritysten vastuullisuusraportointi toteutuu CSRD-direktiivin mukaisesti. (Pantazi, 2024.)

Vaikka CSRD-direktiivin asettamat vaatimukset eivät ole vielä tulleet käytäntöön, on monissa yrityksissä aloitettu valmistautuminen kasvaviin raportoinnin vaatimuksiin. CSRD-direktiivin myötä yhä useampi yritys tulee olemaan raportointivelvollisuuden piirissä (Odobáša & Marošević, 2023). Aikaisemman tutkimuksen mukaan direktiivi voi

tarjota yrityksille sekä haasteita että mahdollisuuksia. Yritysten tulee esimerkiksi ratkaista haasteet lisääntyviin kustannuksiin ja resurssointiin liittyen (Trianni ja muut, 2017). Toisaalta raportin varmentaminen sekä kaksoisolennaisuusanalyysi voivat tarjota yrityksille mahdollisuuksia kehittää liiketoimintaansa kestävämpään suuntaan. Tässä tutkimuksessa kuvataan ja analysoidaan direktiivin käyttöönoton aiheuttamia muutoksia.

4 Tutkimuksen metodologia ja aineiston keruu

Tässä luvussa kuvataan tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä ja kuinka sitä on sovellettu. Tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen tutkimusmenetelmä. Tämän jälkeen tarkastellaan teemahaastatteluiden käyttöä aineistonkeruumenetelmänä ja perustellaan, miksi tämä menetelmä sopii parhaiten tutkimuskysymyksiin vastaamiseen. Luvussa esitellään myös haastateltavat ja heidän valintakriteerinsä sekä pohditaan mahdollisia valinnan rajoituksia. Lisäksi käsitellään aineiston analysointia aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä ja tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia. Näitä asioita tulee tarkastella, koska se luo pohjan tutkimuksen empiirisille havainnoille ja varmistaa tutkimuksen luotettavuuden.

4.1 Tutkimuksen menetelmä

Hirsjärvi ja muut (2009) ovat esittäneet, että tutkimuksella tulee aina olla jonkin tarkoitus ja se ohjaa myös valitun menetelmän valintaa. Tässä tutkielmassa tarkoituksena on tutkia CSRD-direktiivin käyttöönottoa yrityksissä ja mitä vaikutuksia sillä on ollut. Tämän vuoksi tutkielmassa on valittu käytettäväksi kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä. Kvalitatiivinen tutkimus on tutkimusmenetelmä, joka pyrkii ymmärtämään ja tulkitsemaan ihmisten käyttäytymistä, kokemuksia ja asenteita (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Laadullinen tutkimusmenetelmä koettiin sopivan hyvin tutkimukseen, kun tavoitteena on hyödyntää asiantuntijoiden kokemuksia ja arvioita CSRD-direktiivin käyttöönotosta. Lisäksi se tarjoaa mahdollisuuden tutkia tähän liittyviä ilmiöitä syvällisemmin.

Pääsääntöisesti laadullinen tutkimushaastattelu voidaan jakaa kolmeen osaan, jotka ovat avoin eli strukturoitu haastattelu, teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu ja strukturoitu lomakehaastattelu. Tässä tutkielmassa on hyödynnetty teemahaastattelua. Teemahaastattelu on suunniteltu siten, että tutkimuksen tekijä voi keskittyä ennalta määriteltyihin teemoihin, mutta samalla jättää tilaa haastateltavien omille näkemyksille ja kokemuksille. Tämä joustavuus mahdollistaa syvemmän

ymmärryksen siitä, miten haastateltavat kokevat tutkittavan aiheen. (Hirsjärvi ja muut, 2009.)

Teemahaastattelun etuna on sen kyky sopeutua kunkin haastateltavan ainutlaatuiseen tilanteeseen. Tämä antaa haastattelijalle mahdollisuuden muokata tarvittaessa kysymyksiä sekä antaa tilaa aiheiden syvällisemmälle tutkimiselle. Tämä mahdollistaa sen, että haastattelussa pystytään hyödyntämään haastateltavien asiantuntijuutta aihepiirin ympäriltä. (Hirsjärvi & Hurme, 2000.) Vaikka teemahaastattelu on laajalti hyväksytty ja käytetty menetelmä kvalitatiivisessa tutkimuksessa, sitä kohtaan on esitetty myös kritiikkiä. Haastattelun suunnitelmallisuus ja teemojen etukäteismäärittely voivat rajoittaa haastateltavan mahdollisuuksia tuoda esille uusia, odottamattomia näkökulmia, jotka voivat olla olennaisia tutkimuksen kannalta. Lisäksi, vaikka teemahaastattelu tarjoaa tietyn rakenteen, sen onnistuminen riippuu suuresti haastattelijan taidoista ylläpitää luonnollista keskustelun ja samalla ohjata keskustelua tutkimuksen kannalta relevanttien teemojen ympärille. (Hirsjärvi ja muut, 2009.) Esimerkiksi varmentaminen ja kaksoisolennaisuusanalyysi olivat teemoja, joihin haluttiin ohjata haastattelukysymyksillä. Kokonaisuudessaan haastattelurunko löytyy tutkielman liitteistä 1.

4.2 Aineiston keruu

Jotta haastattelut olisivat mahdollisimman kohdennettuja ja tehokkaita, kysymykset päätettiin tässä tutkimuksessa lähettää haastateltaville etukäteen tutustuttavaksi. Tämä mahdollisti haastateltavien valmistautumisen ja lisäsi todennäköisyyttä saada tarkkoja ja informatiivisia vastauksia. Samalla varmistettiin, että haastattelujen sisältö pysyi tutkimuksen tavoitteiden mukaisena. Kuitenkin haastattelijalla oli haastatteluissa mukana joukko tarkentavia apukysymyksiä, joita ei lähetetty etukäteen. Näitä kysymyksiä käytettiin tarpeen mukaan joko ohjaamaan haastateltavaa pysymään oikeassa teemassa tai tarkentamaan tiettyä aihetta. Haastattelun aikana haastattelijan rooli oli toimia pääosin keskustelun ohjaajana haastattelurungon mukaisesti. Haastattelut kestivät keskimäärin noin 30–60 minuuttia. Aika pyrittiin käyttämään

tehokkaasti siten, että jokaisessa haastattelussa keskityttiin olennaisiin teemoihin. Haastattelukysymykset oli suunniteltu huolellisesti vastaamaan ennalta määriteltyjä tutkimusteemoja, jotka perustuivat aiempaan kirjallisuuteen ja tutkimuksen tavoitteisiin. Tämä suunnitelmallisuus auttoi varmistamaan, että haastatteluista saatu tieto oli paitsi relevanttia myös kattavaa tutkimusongelman kannalta.

Potentiaalisia haastateltavia henkilöitä lähdettiin kartoittamaan sähköpostitse yrityksistä, joiden arvioitiin aloittavan CSRD:n mukainen kestävyysraportointi lähitulevaisuudessa. Valintaprosessissa pyrittiin ottamaan huomioon monipuolisuus haastateltavien välillä, jotta saatiin mahdollisimman laaja näkökulma tutkielman teemoihin. Haastateltavien valintaan vaikutti myös heidän edustamansa organisaatio, sillä haluttiin varmistaa, että tutkimukseen osallistui esimerkiksi erilaisilla toimialoilla toimivia yrityksiä. Lisäksi valinnassa huomioitiin haastateltavien taustat ja asiantuntemus, jotta heidän vastauksensa tarjoaisivat syvällistä tietoa. Kaikki haastateltavat edustivat organisaatioita, joita CSRD-direktiivin raportointivelvollisuus koskee tulevien vuosien aikana.

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina Teamsin välityksellä, lukuun ottamatta yhtä haastattelua, jossa haastateltiin kahta saman yrityksen edustajaa yhdessä. Yksilöhaastatteluihin päädyttiin niiden tarjoaman joustavuuden ja käytännöllisyyden vuoksi, sillä ne mahdollistavat haastattelujen toteuttamisen ilman maantieteellisiä rajoituksia. Teams tarjosi alustana myös mahdollisuuden tallentaa haastattelut, minkä koettiin helpottavan myöhempää analyysia. Alla oleva taulukko 3 havainnollistaa, että yhteensä haastatteluihin osallistui yhteensä yhdeksän henkilöä kahdeksasta eri organisaatiosta. Kaikki tutkimukseen haastatellut henkilöt työskentelivät yrityksissä, jotka olivat kokoluokaltaan joko pieniä tai keskisuuria yrityksiä. Toimialajakauman perusteella 50 % yrityksen liiketoiminta kuuluu teollisuustuotteiden ja -palveluiden alalla, 25 % peruskulutustuotteiden alalle ja 25 % teknologia-alalla. Valittu otanta mahdollisti sen, että tutkimuksessa voitiin tarkastella erilaisia kokemuksia ja näkemyksiä CSRD-direktiivin käyttöönotosta.

Taulukko 3. Haastateltavat.

Haastateltava	Rooli	Ajankohta	Paikka	Kesto
H1	Vastuullisuusasiantuntija	4.10.2024	Teams	31 min
H2	Vastuullisuuspäällikkö	9.10.2024	Teams	55 min
H3	Vastuullisuusasiantuntija	14.10.2024	Teams	58 min
H4	Vastuullisuuspäällikkö	15.10.2024	Teams	53 min
H5	Vastuullisuuspäällikkö	15.10.2024	Teams	47 min
H6	Vastuullisuuspäällikkö	18.10.2024	Teams	63 min
H7	Työmaapäällikkö	24.10.2024	Teams	47 min
H8 ja H9	Vastuullisuusasiantuntija ja viestintäjohtaja	1.11.2024	Teams	52 min

Haastatteluiden alussa haastateltavien kanssa käytiin läpi, miten heidän antamaansa tietoa tullaan käsittelemään osana tutkimusta. Kerättyyn aineistoon ei ole pääsy kuin tutkimuksen tekijällä. Lisäksi haastattelutallenteet poistettiin litteroinnin jälkeen yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) mukaisesti. Kohdeyrityksien ja haastateltavien henkilöllisyyksiä ei paljastettu tutkimuksessa, sillä näiden tietojen ei katsottu olevan tutkimuksen kannalta merkityksellisiä tai tuovan lisäarvoa lopputuloksiin.

Teemahaastattelut lopetettiin kahdeksan haastattelun jälkeen, koska havaittiin, että uusia merkittäviä näkökulmia ei enää noussut esiin. Tämä päätös perustui sekä tutkielman tavoitteisiin että laadullisen tutkimuksen periaatteisiin, joissa aineiston kyllästymispisteen saavuttaminen on keskeinen tekijä. Kyllästymispiste katsotaan saavutetuksi, kun haastateltavat vahvistivat toistensa havaintoja ja näkemyksiä ja tämä osoittaa, että tutkittavan ilmiön keskeiset piirteet ovat tulleet esiin. Tämän saavuttaminen tuki aineiston analyysiä sekä myöhemmin tutkimuksessa esiteltävien johtopäätösten luontia. Lisäksi haastatteluiden määrä mukaili laadullisen tutkimuksen yleistä käytäntöä. Kuitenkin on hyvä tiedostaa, että aineiston laatu määräytyy enemmän sen sisällön laadun ja kattavuuden kuin pelkän haastateltavien lukumäärän perusteella. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.)

Haastatteluiden lopettaminen ei kuitenkaan tarkoita, että tutkielman teemat olisi loppuun käsitelty. Aineiston analyysin ja tulkinnan kautta on tavallista, että löydetään uusia näkökulmia ja tutkimuskysymyksiä, jotka voivat ohjata tulevaa tutkimusta aiheen ympärillä. Tämä on yksi Hirsjärven ja muiden (2009) mukaan yksi laadullisen tutkimuksen vahvuuksista eli, vaikka aineiston keruu voidaan päättää, analyysin ja teoreettisen pohdinnan kautta voidaan jatkuvasti syventää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Tutkielman mahdollisia jatkotutkimusaiheita käsitellään tarkemmin viimeisessä kappaleessa.

4.3 Aineiston analyysi

Haastatteluaineisto analysoitiin hyödyntäen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on analyysimenetelmä, jota voidaan käyttää perinteisesti laadullisessa tutkimuksessa. Pääsääntöisesti sitä voidaan pitää yksittäisenä menetelmänä, jonka avulla voi tehdä monenlaista tutkimusta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysiyksiköt eivät ole etukäteen määritettyjä, vaan sen määrittelyä ohjaa tutkimusmenetelmä ja kerätyn aineiston laatu. Sisällönanalyysi aloitettiin alkuperäisen aineiston pelkistämällä eli redusoinnilla. Tämä toteutettiin siten, että aineistosta karsittiin tutkimukselle epäolennainen pois ja pyrittiin löytämään olennaiset alkuperäisilmaukset ja niitä kuvaavat pelkistetyt ilmaukset. Tämän jälkeen suoritettiin aineiston ryhmittely eli klusterointi. Tämän vaiheen aikana löydettiin yhteneviä ja erottavia termejä, jotka sitten ryhmiteltiin eri luokiksi. Lopuksi aineiston käsitteellistämistä eli abstrahointia suoritettiin niin kauan, kuin se aineiston sisällön näkökulmasta oli mahdollista. Tarkoituksena oli siis yhdistellä käsitteitä ja näin onnistua vastaamaan päätettyihin tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.)

Aineiston analysoinnin aluksi toteutettiin litterointi niin, että Teams-sovelluksen litterointiohjelmaa hyödyntäen aineisto siirrettiin Word-työkaluun. Tämän jälkeen litteroinnin oikeellisuus varmistettiin vielä haastattelutallenteita hyödyntäen. Haastatteluiden litteroinnin jälkeen aineistoa oli jäljellä 109 sivua litteroitua tekstiä, joista osaa on hyödynnetty suorina lainauksina tutkimuksessa. Tämä edistää tutkitun

teeman todentamista. Haastattelun litteroinnin jälkeen tutkimuksen teossa käytettiin aikaa aineistoon tutustumiseen. Aineistoon tutustumisen perusteella tunnistettiin alaluokat, jonka perusteella sisältöanalyysiä jatkettiin. Alaluokkia tunnistettiin lopulta 40 kappaletta. Alaluokkien avulla muodostettiin 13 yläluokkaa. Tämän jälkeen yläluokat jaettiin vielä 4 pääluokkaan. Sisältöanalyysin lopuksi päädyttiin tutkielmassa hyödyntämään 2 kokoavaa luokkaa, jotka toimivat myös pohjana seuraavan kappaleen aineiston käsittelyssä. Kokonaisuudessaan luokittelu löytyy tutkielman liitteestä 2. Alla olevassa taulukossa 4 on siis kuvattu pelkästään analyysin pääluokat ja kokoavat luokat.

Taulukko 4. Sisällönanalyysi.

Pääluokat	Kokoavat luokat
Direktiivin vaatimukset raportointiin	Muutokset raportointiin
Direktiivin vaikutukset raportin varmentamiseen	
Direktiivin vaikutukset yritykseen	Muutokset toimintatapoihin
Direktiivin vaikutukset alihankintaketjuun	

Analyysin avulla tunnistettiin kaksi kokoavaa luokkaa, jotka olivat muutokset raportointiin ja muutokset toimintatapoihin. Tämän luokittelun avulla koettiin, että tutkielman aineisto pystytään parhaalla tavalla avaamaan lukijalle sekä käsittelemään haastatteluissa käsiteltyjä teemoja johdonmukaisesti. Muutokset raportointiin sisältää kaksi pääluokkaa, jotka ovat Direktiivin vaatimukset raportointiin ja Direktiivin vaikutukset raportin varmentamiseen. Muutokset toimintatapoihin -luokan kaksi pääluokkaa puolestaan ovat Direktiivin vaikutukset yrityksiin ja Direktiivin vaikutukset alihankintaketjuun. Taulukossa 4 havainnollistetut pääluokat toimivat myös pohjana aineiston käsittelyn kappalejaossa.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusta tehdessä on tärkeää tarkastella tulosten luotettavuutta. Reliabiliteetti eli luotettavuus kuvaa tutkimusten mittaustulosten toistettavuutta. Validius puolestaan kertoo siitä, kuinka hyvin tutkimusmenetelmä onnistuu mittaamaan juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata. (Hirsjärvi ja muut, 2009.) Validiteetin ja reliabiliteetin varmistaminen ovat keskeisiä periaatteita kaikessa tutkimuksessa, myös laadullisessa tutkimuksessa. Voidaan kuitenkin pohtia näiden käsitteiden soveltamista laadulliseen tutkimukseen, sillä vaikka perinteisesti validiteetti ja reliabiliteetti ovat tärkeitä määrällisessä tutkimuksessa, niiden merkitys laadullisessa tutkimuksessa on usein kontekstisidonnaista. Hirsjärvi ja muut (2009) onkin esittänyt, että laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta korostaa se, että esitellään tarkasti, kuinka tutkimus on toteutettu.

Tämän tutkielman kohdalla validiteettia pyrittiin vahvistamaan varmistamalla, että haastattelukysymykset vastasivat tutkimuksen tavoitteita. Tämä saavutettiin suunnitteleamalla kysymykset huolellisesti ennalta määriteltyjen teemojen pohjalta, jotka perustuivat aikaisempaan tutkimukseen ja CSRD-direktiivin vaatimuksiin. Jokainen haastattelukysymys valittiin tarkasti sen varmistamiseksi, että se auttoi tutkimusongelman selvittämistä ja että sillä oli selkeä yhteys tutkittavaan aiheeseen.

Myös tutkimuksen reliabiliteetti pyrittiin varmistamaan useilla toimenpiteillä. Haastatteluista tehtiin muistiinpanot ja ne nauhoitettiin Teams-alustalla, mikä mahdollisti aineiston tarkan analyysin myöhemmässä vaiheessa. Litteroinnit ja tallenteet toimivat dokumentaationa, jonka perusteella analyysivaiheessa niihin pystyttiin palaamaan ja tarkistamaan eri asioita. Tämän lisäksi haastattelujen toteutus oli mahdollisimman yhdenmukainen, sillä jokainen haastattelu toteutettiin saman rakenteen mukaisesti. Lisäksi on hyvä huomioida, että tutkimuksen tekijä suoritti itse kaikki haastattelut. Näin minimoitiin mahdollisuus, että esimerkiksi haastattelijan vaihtelu vaikuttaisi tuloksiin. Reliabiliteetin osalta kriittinen näkökulma liittyy siihen, että laadullisessa tutkimuksessa täydellinen toistettavuus on harvoin mahdollista tai edes

tarkoituksenmukaista. Haastattelut perustuvat vuorovaikutukseen, ja haastateltavien vastaukset voivat vaihdella tilanteen, ajankohdan tai heidän mielialansa mukaan. Lisäksi haastattelijan kysymysten esittämistapa ja vastauksiin reagoiminen voivat vaikuttaa keskusteluun. (Hirsjärvi ja muut, 2009.)

Haastattelutilanteissa pyrittiin löytämään oikea tasapaino etukäteen toimitettujen kysymysten ja haastattelijan apukysymysten välille. Pääkysymysten lähettäminen etukäteen varmisti, että haastateltavat pystyivät valmistautumaan ja tarjoamaan harkittuja vastauksia. Toisaalta apukysymykset päätettiin olla lähettämättä, jotta vältettiin vastausten ennalta ohjaaminen. Tämä tasapaino oli tärkeä validiteetin kannalta, sillä se mahdollisti yksilöllisten vastausten keräämisen, mutta toisaalta haastattelijan apukysymysten käyttö varmisti, että kaikki olennaiset teemat tulivat käsitellyiksi.

Kriittisesti tarkasteltuna validiteetin ja reliabiliteetin vahvistaminen ei ole täysin ongelmatonta laadullisessa tutkimuksessa. Esimerkiksi haastateltavien valintaan liittyy aina tiettyä subjektiivisuutta, sillä tutkimuksen tekijä tekee päätöksen siitä, ketkä valitaan kulloiseenkin tutkimukseen. Tämä saattaa johtaa siihen, että tutkimukseen valikoituu henkilöitä, jotka edustavat vain tiettyjä näkökulmia tai kokemuksia, eikä aineisto ole täysin kattava. Lisäksi haastattelutilanteessa haastattelijan oma ennakoasenne tai tulkinnat voivat vaikuttaa siihen, miten kysymykset esitetään ja miten vastauksia käsitellään. (Hirsjärvi ja muut, 2009.) Reliabiliteetin osalta voidaan pohtia, kuinka paljon yksittäisten haastattelujen tulokset riippuvat haastateltavien henkilökohtaisista näkemyksistä ja kokemuksista. Vaikka tutkimus pyrki monipuolisuuteen haastateltavien valinnassa, ei voida täysin poissulkea mahdollisuutta, että yksilölliset erot vaikuttavat aineiston luotettavuuteen. Toisaalta pääsääntöisesti ajatellaan, että laadullisessa tutkimuksessa tämä on kuitenkin hyväksyttävää, sillä tavoitteena ei ole tilastollinen yleistettävyyden vaan ilmiön ymmärtäminen syvällisemmin (Hirsjärvi & Hurme, 2000). On kuitenkin tärkeää muistaa aina tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa, että sitä tulisi arvioida kokonaisuutena. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.)

5 Tutkimustulokset

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen keskeiset havainnot, jotka liittyvät CSRD-direktiivin käyttöönottoon ja sen vaikutuksiin. Tulokset on jaettu neljään keskeisimpään teemaan. Luku sisältää myös esimerkkejä yritysten käytännön toimista ja niiden kokemista hyödyistä ja haasteista. Luvun lopussa analysoidaan saatuja tuloksia ja vertaillaan niitä olemassa olevaan tutkimukseen. Luvun avulla pystytään muodostamaan kokonaiskuva siitä, miten yritykset valmistautuvat CSRD-direktiivin käyttöönottoon ja millaisia vaikutuksia sillä on ollut liiketoimintaan. Luvussa hyödynnetyjen sitaattien jälkeen on ilmoitettu haastateltava henkilö taulukon 3 mukaisesti.

5.1 Direktiivin käyttöönotto

CSRD-direktiivi asettaa yrityksille uusia vaatimuksia vastuullisuuden raportoimisessa. Useat haastateltavat toivat esille, että CSRD-mukaisen raportoinnin aloittaminen tuntui aluksi haastavalta ja vaativalta. Syyksi mainittiin esimerkiksi direktiivin laajuus. Aineistossa havaittiin eroja eri yritysten valmiuksissa siirtyä uuden CSRD-direktiivin mukaiseen raportointiin. Eroja ilmeni erityisesti niiden yritysten välillä, joilla oli jo aiempaa kokemusta esimerkiksi GRI-standardien mukaisesta raportoinnista ja niiden, jotka aloittivat raportointiin valmistautumisen ilman aikaisempaa kokemusta. Jo aikaisemmin vastuullisuusraporttia toteuttaneet yritykset kokivat pystyvänsä hyödyntämään ainakin osin jo olemassa olevia prosessejaan ja keräämäänsä dataa, minkä koettiin helpottavan siirtymää. Puolestaan vähemmän vastuullisuudesta raportoineet yritykset ovat joutuneet käyttämään enemmän resursseja saadakseen raportointiprojektin käyntiin.

”On tosi paljon yrityksiä, jotka ei ole koskaan tehnyt vastuullisuusraportointia ja mä oon ehkä eniten huolissaan niistä yrityksistä, jotka ei ole vielä edes aloittaneet sitä valmistautumistaan.” (H6)

”Siirrytään suoraan kategoriasta ei minkäänlaista pakollista vastuullisuusraportointia täysimittaiseen ensimmäisen aallon mukaiseen CSRD

raportointi. Kyllä meillä lähdetään verrattuna mihin tahansa yritykseen periaatteessa tietyllä tavalla tosi haastavasta tilanteesta.”(H2)

Yhdeksi syyksi vaihteleviin raportointivalmiuksiin esitettiin haastatteluissa sitä, että GRI:n mukaisesti raportoineiden yritysten on pitänyt kehittää vastuullisuuden prosessejaan ja näitä prosesseja voidaan ainakin osin soveltaa uuteen sääntelyyn. Haastateltavat kuitenkin mainitsivat, että aikaisempaa GRI-raporttia ei voida suoraan hyödyntää CSRD-direktiivin mukaisessa raportoinnissa. CSRD-direktiivin myötä on yrityksissä alettu laajentamaan tarkasteltavia näkökulmia, jotta on pystytty vastaamaan ESRS-standardien vaatimuksiin. Haastatteluista analysoidessa kävi ilmi, että suurin osa yrityksistä oli tunnistanut jo useampi vuosi sitten, että raportointivelvollisuus tulee laajentumaan ja työ kestävyysraportoinnin kehittämiseksi on jo silloin osin aloitettu.

”Sanotaan, että CSRD datapisteitä on pyritty yhdenmukaistamaan GRI:n kanssa. Voin sanoa näin raportoijan näkökulmasta, että kyllä aika paljon vielä olisi työtä. Siellä on aika paljon semmoisia, että nyt tätä asiaa kysytäänkin tästä näkökulmasta. Me on laskettu tätä näin ja nyt meidän pitää vähän muokata sitä.” (H6)

Yhtenä keskeisenä muutoksena haastatteluissa nousi esille kaksoisolennaisuusanalyysin toteuttaminen. Olennaisuusanalyysi nähtiin tärkeänä työkaluna, joka auttaa yrityksiä tunnistamaan ja priorisoimaan ne kestävyyskysymykset, joilla on eniten vaikutusta sekä yrityksen toimintaan että sen sidosryhmiin. Vaikka analyysi koettiin pääsääntöisesti hyödylliseksi, monet haastateltavat huomauttivat, että sen toteuttaminen ensimmäistä kertaa oli aikaa vievää ja on vaatinut osassa yrityksissä paljon resursseja ja muutoksia aikaisemmissa prosesseissa. Toteutustavat ovat kuitenkin vaihdelleet merkittävästi yritysten välillä. Tästä voidaan päätellä, että organisaatiot ovat lähteneet kaksoisolennaisuuden toteutukseen erilaisista lähtökohdista. Yhtenä syynä on varmasti myös se, että koska kyseinen analyysi tehdään tässä laajuudessa ensimmäistä kertaa niin yrityksille ei ole täysin selvää, miten prosessi olisi kannattanut toteuttaa. Toisaalta mainittiin myös, että analyysin perusteella ei pääosin ole noussut mitään yllättäviä teemoja vaan esiin ovat nousseet samat teemat, jotka yritykset ovat tunnistaneet merkittäviksi jo aikaisemmin.

”Tavallaan tulokset eivät yllättäneet, koska ne teemat on meillä muutenkin on ollut hyvin vahvasti läsnä, että koko ajan meidän ajatteluamme muutenkin liiketoiminnassa ohjaa ne.” (H8)

Toinen keskeinen CSRD-direktiivin mukainen muutos oli raportin varmentaminen, joka koettiin pääosin positiiviseksi muutokseksi. Raportin varmentaminen nähtiin tärkeänä askeleena kestävyysraportoinnin laadun ja luotettavuuden parantamiseksi. Varmentamisen nähdään edistävän myös raporttien yhdenmukaisuutta ja vertailtavuutta. Tämän koettiin monessa tilanteessa helpottavan muun muassa sidosryhmäsuhteita ja tuovan mahdollisesti kilpailuetua yritykseen.

”Sen myötä tulee se uskottavuus.” (H7)

Raportoinnin ohjeistukset ja EFRAGin rooli uuden direktiivin soveltamisessa nousivat haastatteluissa vahvasti esiin. Yrityksissä pääsääntöisesti koetaan, että he ovat joutuneet työskentelemään välillä epäselvien ja myöhässä julkaistujen ohjeiden varassa, mikä on aiheuttanut ylimääräistä työtä. Lisäksi ohjeiden monimutkaisuus on edellyttänyt ulkopuolisten konsulttien käyttöä, mikä on lisännyt yritysten kustannuksia. Monet haastateltavat toivat esiin, että ohjeet ovat saapuneet liian myöhään suhteessa yritysten aikatauluihin. Esimerkiksi kaksoisolennaisuusanalyysi, joka on keskeinen osa CSRD-direktiivin mukaista raportointia, on monessa tapauksessa suoritettu jo ennen kuin kaikki tarvittavat materiaalit ovat olleet saatavilla. Tämä on pakottanut yritykset tarkistamaan ja mahdollisesti korjaamaan jo tehtyjä analyysyjään sen jälkeen, kun uudet ohjeet ovat saapuneet. Yritykset ovat kokeneet joutuvansa tekemään työtä uudelleen, mikä ei vaikuta pelkästään resursseihin vaan myös hidastaa koko valmistautumisprosessia.

”EFRAG:lla on ollut kaksoisolennaisuuden ohjeistukset. Meillähän oli tehty jo kaksoisolennaisuusanalyysi, ennen kuin ne viimeiset tuli. Meillä on strategiakausittain kaksoisolennaisuusanalyysin tavoite tarkistettavana, niin silloin pitää jotain tehdä tarkennuksia, mitä ei vielä ollut sanottu, että pitää tehdä.” (H3)

”Jos ne ohjeistukset tulee niin myöhään niin tavallaan se asettaa firmat aika hankalaan tilanteeseen. E mulla ainakaan ollut ennakkotietoa, että milloin nyt mikäkin ohje on tulossa vaan sitten ne yhtäkkiä tupsahti” (H2)

Monet haastateltavat kuitenkin huomauttivat, että vaikka esimerkiksi olennaisuusanalyysi on tehty ennen ohjeistuksia, ei koko analyysiä ole ollut tarpeen tehdä uudelleen, vaan pienet tarkennukset uusien ohjeistusten mukaisesti ovat riittäneet. Lisäksi haastatteluissa nostettiin esille toimialakohtaisten ohjeiden puuttuminen. Yritykset eri toimialoilla kohtaavat hyvin erilaisia haasteita ja vaatimuksia, mutta EFRAGin ohjeistuksessa ei ole haastattelujen perusteella otettu tätä riittävästi huomioon. Haastateltavat toivat esiin, että toimialakohtaiset ohjeet voisivat merkittävästi helpottaa direktiivin vaatimusten soveltamista ja vähentää tulkinnanvaraisuutta. Ilman näitä ohjeita osa haastateltavista koki haastavaksi tulkita ja soveltaa standardeja omassa toiminnassaan.

”Nekin (ohjeistukset) muuttuu tässä jatkuvasti. Ja kun vielä edes niitä toimialakohtaisia ei ole vielä tullut, niin ei olla panostettu niin paljon, että olisi lähdetty talon sisällä opiskelemaan.” (H5)

Siirtymäaikojen ja liikkumavaran epäselvyys tunnistettiin yhtenä keskeisenä huolenaiheena. Muun muassa taloudellisten tietojen saaminen osaksi standardien mukaista raportointia on vaatinut osassa yrityksistä siirtymäaikojen käyttöönottoa. Haastatteluiden perusteella yritykset ovat kokeneet, että EFRAGin ohjeet eivät tarjoa riittävän selkeitä aikatauluja tai ohjeita siitä, miten siirtymävaiheen vaatimuksia tulisi soveltaa. Tämä on johtanut siihen, että yritykset eivät tiedä, missä laajuudessa niiden tulee täyttää direktiivin vaatimukset siirtymäkauden aikana. Epäselvät siirtymäajat lisäävät epävarmuutta ja tekevät suunnittelusta vaikeampaa, koska yritykset eivät voi ennakoida, milloin ja miten niiden tulee täyttää kaikki vaatimukset.

”No mä sanoisin yleisesti, niin onhan EU ihan viime tinkaan noita kaikkia julkaissut.” (H3)

”Tähän pitää valmistautua tosi paljon etukäteen, jotta ylipäätensä pystyy tuottamaan sen raportin. Sitten toinen asia on tietysti sieltä toisesta päästä, että

onhan siinä sitten vähän sitä siirtymäaikaa, mutta millä tavalla niitä sitten tarkastetaan ja varmennetaan niitä raportteja ja paljonko siellä sitten annetaan liikkumavaraa, kun nähdään, että läheskään kaikki organisaatiot eivät siis pysty tähän tässä aikataulussa.” (H6)

Haastatteluissa pohdittiin paljon myös EFRAGin ja yritysten välistä roolia raportin tuottamisessa. Yrityksissä koetaan, että vastuu direktiivin vaatimusten täyttämisestä on sysätty pitkälti heille itselleen. Haastateltavat kokivat, että yrityksille on jätetty liian suuri vastuu selvittää ja tulkita ohjeita ilman riittävää tukea tai selkeitä esimerkkejä.

”Kaikki yrittää tehdä parhaansa ja välillä mietin sitäkin, että onko tää EFRAGin idea ollut alun perin, se että, kun ei ole tullut kumminkaan semmoista suoraa sitovaa selkeätä ohjeistusta asioista, että onko he tietyllä tavalla ehkä halunnutkin, että kaikki yritykset laitetaan keskenään innovoimaan. Tavallaan se, että on ajateltu että heillä ei asu se viisaus, mutta jos he laittaa kaikki yritykset täällä innovoimaan tätä samaa asiaa, niin vuosien kuluessa sieltä sitten syntyy parhaat ratkaisut ja parhaat käytänteet jää elämään, että tavallaan onko he tietyllä tavalla halunneetkin, että ensinnäkin, jos heiltä ei tule valmiita pohjia niin silloin jokainen yritys joutuu enemmän itse pureksimaan ja pohtimaan tätä asiaa. Ajattelen että tällainen yleinen oivaltaminen tästä asiasta on ehkä osaltaan myös mitä tällä on kenties haluttu, että herätellään organisaatioita tähän ja tavallaan mitä vähemmän pureksittu se asia on, sitä enemmän joutuu itse tekemään töitä tämän asian kanssa. Sitten myöskin EFRAG ehkä ajattelee, että heille riittää se ja mikä varmasti kaikille meille riittää, että kunhan yritykset menee suunnilleen oikeaan suuntaan, niin se on sitten ihan sama, että onko raportointi ns. täydellistä tai laadullisesti ja kuinka hyvää se on vuoden kuluttua tai 5 vuoden kuluttua. Varmaan isossa kuvassa on väliä, jos mennään oikeaan suuntaan ja jos laatu paranee vuosi vuodelta ja raportointikäytännöt kehittyvät. Ei tässä varmaan kenelläkään ole tarkoitus, että nyt ruvetaan sanktioimaan heti ensimmäisenä vuonna.” (H2)

5.2 CSRD-direktiivin käyttöönoton vaikutukset tiedon varmentamiseen

Yritysten vastuullisuusraportointi on aiemmin ollut hajanaista, ja standardien puuttuminen on vaikeuttanut vertailua eri yritysten ja toimialojen välillä. Yhdenmukaisuus nähtiin kriittisenä paitsi yrityksille itselleen myös sidosryhmille. Haastateltavat mainitsivat, että CSRD-direktiivin myötä tulee selkeät raamit, joiden avulla yritykset voivat vertailla raportteja helpommin. Tämän myötä sidosryhmät voivat siis luottaa paremmin, että yritysten raportoimat tiedot ovat vertailukelpoisia

keskenään. Yrityksille vertailtavuus tuo myös paineita, sillä yhtenäisten standardien mukainen raportointi ja sen varmentaminen ovat edellyttäneet osassa tapauksista muutoksia liiketoimintaan sekä aiheuttanut lisäkustannuksia. Haastateltavat uskovat kuitenkin, että varmentaminen voi tarjota yrityksille kilpailuetua, kun vastuullisuudesta tulee entistä tärkeämpi tekijä markkinoilla. Yritykset, jotka pystyvät osoittamaan vastuullisuutensa varmennettujen raporttien kautta, voivat erottua edukseen ja houkutella esimerkiksi vastuullisuutta arvostavia sijoittajia ja asiakkaita. Haastatteluissa mainittiin myös, että varmentaminen tulee vähentämään viherpesun riskiä.

Vaikka direktiivi pyrkii yhdenmukaistamaan raportointia, on muutoksista tunnistettu myös haasteita. Haastatteluissa paljastui huolenaiheita liittyen raportin varmentamiseen, jotka liittyvät erityisesti kasvavaan resurssitarpeeseen, raportoinnin ensimmäisten vuosien eroihin ja varmentajien kokemattomuuteen. Lisäksi useassa haastattelussa nostettiin erityisesti esille mahdolliset raporttien eroavaisuudet ensimmäisinä vuosina, kun direktiivin mukainen raportointi on vasta aloitettu. Yrityksillä ei ole vielä vakiintuneita käytäntöjä, ja varmentamisprosessi on uusi paitsi yrityksille myös varmentajille.

”Musta tuntuu, että kaikki ollaan tietyllä tavalla samassa epätietoisuuden tilassa ja että ei ne varmentajatkään ihan aina tiedä, että mitä heiltä odotetaan. Tavallaan tuntuu, että me kaikki ollaan vähän silleen, että kukaan ei oikein tiedä.”
(H2)

Tämä voi vaikeuttaa vertailua yritysten välillä, vaikka varmentaminen pyrkiikin vähentämään eroja. Lisäksi monet yritykset vasta opettelevat, mitä raportoinnin ja varmentamisen standardit käytännössä vaativat. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa ensimmäiset raportit eivät täysin vastaa odotuksia tai standardien asettamia vaatimuksia.

”Kyllähän ensi kevät tulee olemaan tosi mielenkiintoinen nähdä minkä näköisiä ja sisältöisiä nämä raportit ovat, joilla se sääntelyn kautta tuleekin se velvoite. Varmaan tullaan näkemään monenlaisia tuotoksia, vaikka standardit velvoittaa

samalla tavalla kaikkia. Mutta mikä se lopputulos on, niin siinä varmasti nähdään laadullisia ja sisällöllisiä eroja.” (H8)

Haastatteluissa nousi esiin myös se, että varmentamisprosessin uutuus koskee paitsi yrityksiä myös varmentajia. Koska CSRD-direktiivin mukainen varmentaminen on uusi käytäntö, varmentajat itsekin opettelevat uusia standardeja ja prosesseja.

”Hekin tekee ensimmäistä kertaa. Tässä on varmaan sellainen, että opitaan toisiltamme, mutta myös on hyvä puoli, että se tehty työ mitä tehdään, niin se tulee aukaistua ja joku ulkopuolinen on kiinnostunut siitä, että mitä tapahtuu ja sitten myös se, että me saadaan me sellaista neuvoa.” (H4)

Tämän vuoksi haastateltavatkin pohtivat, onko varmentajilla täysin selvää, mitä heiltä odotetaan, kun ensimmäisiä raportteja lähdetään varmentamaan. Haastateltavat kuitenkin korostivat, että tiivis yhteistyö varmentajien ja yritysten välillä on ollut tärkeää raportteja varmistellessa. Varmentajat ovat auttaneet yrityksiä tulkitsemaan standardeja ja kehittämään käytäntöjä, jotka vastaavat direktiivin vaatimuksia. Koska raporttien toteutuksen aikataulu on ainakin osan haastateltavien mukaan ollut haastavaa, voi se aiheuttaa kiirettä myös varmentajille raportin valmistumisen eri vaiheissa.

Myös epäselvyydet direktiivin soveltamisen ohjeistuksessa ja toteutuksessa voivat haitata raportoidun tiedon vertailtavuutta. Haastateltavat korostivat, että monimutkaisuus ja tulkinnanvara ohjeistuksissa voivat johtaa epä johdonmukaisuuksiin raportoinnissa. Tämä voi heikentää raporttien vertailtavuutta, joka on yksi CSRD-direktiivin keskeisistä tavoitteista. Jos yritykset tulkitsevat ohjeita eri tavoin, sidosryhmät eivät voi luottaa siihen, että raportit ovat täysin vertailukelpoisia.

”Tää on jättänyt tulkinnanvaraa tosi paljon.” (H4)

Vaikka direktiivi tuokin raportointiin erityisesti sidosryhmien kannalta johdonmukaisuutta ja vertailtavuutta, asettaa se yritysten raportointiin tiettyjä raameja ja rajoituksia. Direktiivin kattavuudesta huolimatta jää sen ulkopuolelle myös paljon

tietoa, jota yritykset kokevat oleelliseksi jakaa sidosryhmilleen. Osassa yrityksistä uusi standardi koettiin raportointia rajoittavana, sillä myös standardin ulkopuolisia asioita koettiin tärkeänä raportoida.

”On joutunut ehkä jopa pohtimaan, että kun meillä on semmoisia vastuullisuusasioita mitkä me halutaan kertoa ulospäin, mutta ne on semmoisia, että niitä ei ole välttämättä suoraan kysytty siellä standardilla, niin sitten siihen on pitänyt vähän käyttää pohdintaa, että miten me tuodaan ne asiat siellä esille”.
(H9)

Haastateltavat mainitsivat, että esimerkiksi olennaisuusanalyysin tulosten ulkopuolelta joudutaan raportoimaan tekijöitä, sillä pelkkä olennaisuusanalyysi ei riitä sidosryhmien tiedontarpeiden täyttämiseen. Esimerkiksi biodiversiteettiin liittyvät tiedot nousivat esille raportoitavaksi asiakkaiden toiveiden vuoksi, vaikka ne eivät olennaisuusanalyysin perusteella olisi välttämättömiä.

”Ei voida jättää raportoimatta tai voidaan jättää raportoimatta, mutta ei voida jättää viestimatta esimerkiksi biodiversiteettiin liittyviä asioita, koska kuitenkin meidän asiakkaamme kysyy niistä ja meitä mitataan muillakin mittareilla”. (H6)

Tämä johtuu siitä, että mikäli sidosryhmät eivät saa heille välttämättömiä tietoja, eivät he välttämättä voi kaikissa tapauksissa jatkaa yhteistyötä yrityksen kanssa. Tämä osoittaa, että yritykset joutuvat tekemään enemmän työtä raportoitavien tekijöiden kanssa, kun pelkän olennaisuusanalyysin perusteella voisi ajatella. Haastatteluissa nousi myös esille se, että varsinkin alussa voidaan joutua tasapainottelemaan sen kanssa, että tuodaanko kaikki tieto ensimmäiseen raporttiin vai viestitäänkö vapaaehtoisista tekijöistä muuta kautta, jotta raportti olisi hieman kevyempi toteuttaa.

5.3 Direktiivin vaikutukset yrityksiin

Direktiivi ja sen aiheuttamat muutokset ovat pakottaneet yrityksiä perehtymään aiheeseen ja tarkastelemaan vastuullisuustyötään kattavammin. Uudet vaatimukset ovat pakottaneet yritykset tarkastelemaan olemassa olevia prosessejaan ja niiden

toimivuutta. Yrityksissä on havaittu osa-alueita, joissa on pitänyt tehdä nopeita parannuksia omassa toiminnassa, jotta pystytään vastaamaan raportointivaatimuksiin. Direktiivillä voidaan siis katsoa olevan toimintaa ohjaava vaikutus. Osassa yrityksissä todettiin, että vielä vaaditaan toimenpiteitä, jotta tietoisuutta vastuullisuusdatan keräämisestä ja raportoinnista saadaan levitettyä yritykseen. Haastatteluiden perusteella havaittiin myös se, että yritykset ovat joutuneet keskittymään siihen, että kestävyysraportointivelvollisuus on saatu laajennettu osaksi uusia prosesseja.

”Sanotaan, että kyllähän raportointi ja erityisesti sen pakollisuus vauhdittaa. Kyllä se vauhdittaa myöskin ajattelutavan muutosta.”(H6)

”Tämän jalkauttaminen joka puolelle yritystä, niin siinä on ihan varmasti vielä tekemistä” (H7)

Monet haastateltavat nostivat esiin myös sen, että CSRD:n mukainen raportointi ei ole pelkkää standardien noudattamista, vaan sen nähdään olevan osa laajempaa strategista kehitystä. Raportointiprosessi on tuonut esiin uusia näkökulmia yritysten toiminnan vaikutuksista ja pakottanut yrityksiä pohtimaan sitä, miten vastuullisuus voidaan kytkeä tiiviimmin liiketoiminnan tavoitteisiin.

”Siellä ikään kuin suoraan liiketoiminnan ytimessä, niin kyllä siinä on tapahtunut paljon ajattelutavan muutosta” (H6)

”Tää on ihan suoraa kilpailuetu, on tunnistettu liiketoimintamahdollisuuksia. ” (H3)

Vaikka uudet vaatimukset ovatkin vaatineet prosessien tarkastelua, muokkaamista ja lisäresursseja, nähtiin kuitenkin järkevänä toimiviin prosesseihin panostaminen alusta lähtien. Tämän vuoksi myös osa haastateltavista mainitsi, että yrityksissä on haluttu heti raportointivelvollisuuden alkuun hyödyntää ulkopuolista apua ja heidän avullansa yhteistyössä oppia tuottamaan analyysi, jotta tulevaisuudessa pystytään toimimaan mahdollisimman itsenäisesti.

Haastateltavien mukaan muun muassa olennaisuusanalyysin tulokset eivät todennäköisesti muutu merkittävästi vuodesta toiseen, mikä voi vähentää sen työllistävää vaikutusta pitkällä aikavälillä. Tämä näkökulma viittaa siihen, että ensimmäisen analyysin jälkeen sen päivittäminen voi olla huomattavasti kevyempi prosessi, mikä helpottaa yritysten taakkaa tulevaisuudessa.

”Lähtökohtaisesti voisi ajatella, että olennaisuusanalyysin tulos ei nyt ihan hirveästi heittelisi vuodesta toiseen, että pitkälti raportti tulee olemaan saman sisältöinen lähivuosina.” (H9)

Useat haastateltavat uskoivatkin, että raportoinnin vaatimusten täyttäminen tulee helpottumaan ajan myötä, kun prosessit ja järjestelmät ovat vakiintuneet. Jos kaikista standardien mukaisista datapisteistä suoriuduttaisiin täydellisesti, ei kestävyystyötä tarvitsisi niin paljon kehittää, vaan pelkkä ylläpito riittäisi.

CSRD-direktiiviin mukaiseen raportointiin valmistautuminen on aiheuttanut yrityksissä resursointiin liittyviä kysymyksiä. Monet yritykset ovat tunnistaneet jo vuoden 2023 aikana, että silloiset resurssit eivät välttämättä riitä uuden sääntelyn vaatimusten täyttämiseksi. Näin ollen monissa yrityksissä on palkattu uusia henkilöitä erityisesti kestävyys- ja raportointitehtäviin. Näiden uusien asiantuntijoiden tehtävänä on ollut muun muassa kaksoisolennaisuusanalyysin tekeminen, kestävyystiedon kerääminen ja analysointi sekä raportointistandardien täyttäminen.

”On kyllä tunnistettu ja pitkään tiedostettu CSRD:n tuleminen ja muutenkin tajuttu ymmärrys, että näitä asioita pitää kehittää. Meillä on itse asiassa hyvin paljon tehty erilaisia kehittämistoimenpiteitä tässä vuosien mittaan” (H3)

Uusien henkilöiden rekrytointi onkin nähty keskeisenä strategisena toimenpiteenä, jotta varmistetaan, että yritykset pystyvät vastaamaan direktiivin monimutkaisiin vaatimuksiin tehokkaasti ja ajallaan.

Yrityksissä havaittiin eroja siinä, miten ne ovat direktiivin vaatimuksista johtuvaa työkuormaa jakaneet. Osa yrityksistä kertoi nimittäneensä vain muutaman henkilön vastaamaan olennaisuusanalyysistä, kun taas toisissa organisaatioissa prosessiin

osallistui jopa kymmeniä henkilöitä. Haastatteluja analysoitaessa havaittiin, että osassa yrityksissä kaksoisolennaisuusanalyysin valmistelu ja toteutus oli jaettu useisiin työryhmiin. Tämä monitasoinen lähestymistapa on mahdollistanut sen, että tietoa on ollut mahdollista levittää laajemmin yrityksen kestävydestä. Toisaalta kävi ilmi, että sellaisissa yrityksissä, joissa aikaisempaa kokemusta raportoinnista on ollut vähemmän, koettiin järkevänä keskittää standardiin perehtyminen yksittäiselle henkilölle.

Haastatteluita analysoimalla havaittiin, että resurssikysymykset nousivat esiin myös raporttien varmentamisen yhteydessä. Haastateltavat toivat esiin, että varmentaminen on aikaisempaan verrattuna uusi kuluerä yrityksille. Kustannukset liittyvät paitsi ulkopuolisten varmentajien käyttöön myös sisäisiin resursseihin. Varmentamisen vaikutukset voivat ulottua myös yritysten tuotteisiin ja palveluihin. Haastatteluissa tuotiin resurssinäkökulmasta esille konkreettisesti esimerkki, että varmentamisen kustannukset voivat siirtyä lopulta asiakkaiden maksettaviksi hinnankorotusten muodossa jollain aikavälillä.

”Totta kai on tässä myös sellainen kulma, että tää aiheuttaa kuluja yrityksille ja sitä myötä totta kai kulut näkyy aina tuotteiden hinnoissa. Onhan siinä sitten nähtävissä tällainenkin kulma.” (H5)

Eroja yrityksiä välillä ilmeni myös siinä, kuinka valmiita he kokivat järjestelmiensä olevan vastuullisuusdatan tuottamiseen oikeassa muodossa. Osassa yrityksissä luotettiin nykyisiin prosesseihin ja järjestelmiin. Haastatteluissa mainittiin kuitenkin myös, että uuden raportointidirektiivin myötä on toisissa yrityksissä investoitu uuteen kestävyysjärjestelmään ja järjestelmän käyttöönottoa on pidetty keskeisenä osana kestävyysraportointiin valmistautumisessa. Uusien järjestelmien avulla yritykset kokevat voivansa sekä parantaa datan laatua että täyttää direktiivin mukaiset raportointivaatimukset.

”Näkemyks on, että pääosa datasta me pystytään hoitamaan omista järjestelmistä”. (H7)

”On hankittu tämmöinen erillinen ESG-datan hallintajärjestelmä, missä sitten on tämän direktiivin datapistevaatimukset. Se on lähes välttämätöntä, että se kokonaisuus pysyy kasassa.” (H3)

Kaikki yritykset eivät kuitenkaan ole halunneet tehdä suuria investointeja välittömästi. Osa yrityksistä on valinnut toisenlaisen lähestymistavan, jossa on keskitytty ensisijaisesti nykyisten prosessien ja järjestelmien hyödyntämiseen. Nämä yritykset ovat halunneet ensin mitata ja selvittää, miten hyvin nykyiset käytännöt riittävät täyttämään CSRD-vaatimukset, ennen kuin tehdään päätöksiä uusien järjestelmien hankinnasta tai ulkopuolisten asiantuntijoiden käytöstä. Tämä strategia on nähty järkevänä tapana minimoida kustannuksia ja varmistaa, että mahdolliset investoinnit kohdistuvat aidosti tarpeellisiin osa-alueisiin.

Haastattelujen perusteella uudenlainen tapa raportoida on herättänyt yrityksissä epävarmuutta. Tämän vuoksi joissakin yrityksissä on haluttu hyödyntää ulkopuolista apua raportointiprosessin tukena. Ulkopuolisen avun hyödyntämistä perusteltiin sillä, että yrityksistä ei vielä löytynyt tarvittavaa osaamista tai resursseja raportin toteuttamiseksi oikeaoppisesti. Ulkopuoliseen tukeen on monessa yrityksessä turvauduttu heti raportointivelvollisuuden alussa, jotta saatuja oppeja voidaan hyödyntää myös tulevaisuudessa. Ulkopuolista apua on yrityksissä tarvittu mm. kaksoisolennaisuusanalyysin tuottamisessa ja prosessin eri vaiheiden tunnistamisessa.

Haastatteluissa nousi esille se, että ulkopuolisen avun eli konsulttien rooli CSRD:n vaatimusten tulkinnassa on ollut merkittävä. Tämän osoittaa esimerkiksi se, että ulkoiset konsultit olivat olleet yhteydessä jokaiseen haastateltavaan ja tarjonneet palveluitaan. Haastateltavatkin kertoivatkin tukeutuneensa konsultteihin varmistaakseen, että heidän valmistautumisensa täyttää direktiivin vaatimukset. Konsultit ovat auttaneet yrityksiä erityisesti olennaisuusanalyysien toteutuksessa sekä tarjonneet järjestelmiä raportointia ja datan hallintaa varten. Vaikka konsulttien käyttö on ollut tarpeellista monille yrityksille, osa haastateltavista koki, ettei konsulttien osaaminen aina ollut yrityksen omaa asiantuntemusta parempaa.

”Ei niillä konsulteilla välttämättä ole tästä sen parempaa osaamista kuin itselläkään.” (H2)

Konsulteillekin CSRD:n mukainen raportointi on ollut uusi ja osin haastava alue, mikä on johtanut siihen, että monia asioita on selvitetty yhdessä yritysten kanssa. Tämä yhteistyö on auttanut kehittämään toimintamalleja ja luomaan parhaita käytäntöjä, jotka hyödyttävät sekä organisaatioita että konsultteja tulevaisuudessa. Haastateltavat ovat myös havainneet, että konsulttien välillä on ollut eroja siinä, kuinka tarkasti asioita on tarkasteltu.

”Ei ole semmoista yleistä käsitystä, että millä tasolla ne mieltii noita aiheita. Jotkut ottaa laveammalla otteella, että enemmän tärkeitä asioita, toki yhteistyössä yritysten kanssa. Sitten huomaa, että selkeästi joillain on tiukempi linja”. (H3)

Yhteistyö konsulttien kanssa on koettu kaksisuuntaiseksi oppimisprosessiksi, jossa sekä yritykset että konsultit ovat kehittäneet ymmärrystään vastuullisuusraportoinnista.

”On käytetty kumppania tavallaan sen prosessin juoksuttamiseen ja vaiheistamiseen. Heiltä saatiin myöskin niin kun työkalua siihen, miten sitä kaksoisolennaisuutta voidaan arvioida.” (H6)

Monet haastateltavat korostivat, että kaksoisolennaisuusanalyysin toteutus on ollut oppimisprosessi. Erityisesti yritykset, jotka olivat toteuttaneet analyysin yhteistyössä konsulttien kanssa, kertoivat oppineensa paljon prosessin aikana. Konsulttien käyttö kaksoisolennaisuusanalyysin toteutuksessa on jakautunut selkeästi kahteen eri tapaan. Osa yrityksistä on luottanut ulkopuolisten asiantuntijoiden apuun täysin, kun taas toiset ovat pyrkineet hoitamaan analyysin pääosin talon sisällä ja hyödyntäneet konsultteja vain tukena sekä varmentajana jo tehdylle työlle.

”Olemme tuon kaksoisolennaisuuden kanssa toimittu aina konsulttien kanssa” (H5)

5.4 CSRD-direktiivin vaikutukset alihankintaketjuun

Haastatteluiden perusteella kävi ilmi, että CSRD-direktiivin mukaisen raportoinnin vaikutukset eivät rajoitu ainoastaan direktiivin piiriin kuuluviin yrityksiin.

Haastateltavien mukaan raportoinnin vaatimukset valuvat väistämättä myös pienempiin yrityksiin, erityisesti niihin, jotka toimivat yritysten alihankkijoina tai toimittajina. Tämä johtuu siitä, että CSRD vaatii raportointivelvollisilta yrityksiltä tietoa paitsi niiden suorista vaikutuksista myös toimitusketjun kautta syntyvistä epäsuorista vaikutuksista. Haastateltavat korostivat, että toimitusketjun merkitys korostuu erityisesti suurten yritysten pyrkimyksissä vastata direktiivin mukaisiin raportointivaatimuksiin. Lisäksi osa haastateltavista yrityksistä tunnisti, että olivat myös itse joutuneet toimittamaan toisille yrityksille dataa omasta toiminnastaan.

”Isot yritykset vaatii nyt jo tosi paljon asioita toimittajiltaan ja jatkossa sitten vielä enemmän. Sitten se ikään kuin valuu siinä ketjussa alaspäin. Se on nyt jo nähtävissä, että niin siinä tulee käymään. Siinä mielessä on hyvin suunniteltu tää juokutus läpi sen arvoketjun.” (H6)

Suuremmat yritykset ovat alkaneet pyytämään tarkempia kestävyystietoja toimittajiltaan, minkä arveltiin pakottavan pienemmät yritykset kehittämään omaa kestävyysdatan käsittelyä. Tämän arveltiin aiheuttavan lyhyellä aikavälillä haasteita resursoinnin ja osaamisen näkökulmasta, mutta myös avaavan uusia liiketoimintamahdollisuuksia niille yrityksille, jotka pystyvät vastaamaan asiakkaidensa vaatimuksiin. Toimitusketjun vastuullisuuden kehittäminen on lisännyt yhteistyötä ja kommunikointia suurten ja pienten yritysten välillä, minkä arveltiin tukevan kestävyysajattelun kasvua koko yrityskentässä.

Haastatteluiden myötä kävi ilmi, että muutokset eivät tule rajoittumaan pelkästään alihankkijoiden tarjoamaan dataan vaan myös liiketoimintaa on muutettu. Haastatteluissa kävi ilmi, että yritykset ovat ryhtyneet päivittämään sopimus pohjiaan sisällyttääkseen niihin entistä enemmän kestävyysvaatimuksia, jotka ulottuvat myös toimitusketjun toimijoihin.

”Ollaan päivitetty sopimus pohjia missä me itse asiassa vaaditaan, kun me tehdään sopparia alihankkijoiden kanssa niin, että heiltä tulee tietyt asiat mitä heidän tulee raportoida meille. Sitä myötäähän tää itse asiassa kyllä laajenee arvoketjun kautta muihin yrityksiin.” (H2)

"Ollaan ainakin itse asiassa osaltaan tän takia päivitetty meidän sopimus pohjia missä itse asiassa vaaditaan, että kun me tehdään sopimus alihankkijoiden kanssa, että heiltä tulee tietyt asiat mitä heidän tulee raportoida meille." (H1)

Raportointivelvollisuuden valuminen pienempiin yrityksiin nostettiin esille myös aikataulun näkökulmasta. Haastateltavat toivat esiin, että tällaiset muutokset voivat tulla pienille yrityksille yllätyksenä, etenkin kun ne joutuvat vastaamaan suuriin vaatimuksiin nopealla aikataululla.

"Alihankintaan liittyen niin kyllä nopeasti tulee meiltä kysymyksiä ja jatkoselvitystä" (H4)

"Jotenkin näkisin, että painopiste on ehkä muutenkin lähtenyt siitä että, pyritään ulottamaan vastuullisuus nimenomaan arvoketjun alkuosaan saakka." (H2)

Tätä perusteltiin esimerkiksi sillä, että aikaisemmin tällaiset yritykset eivät ole joutuneet keräämään tietoa esimerkiksi energiankulutuksestaan tai päästöistään, joten tarvittavien tietojen tuottaminen voi vaatia täysin uusia prosesseja ja järjestelmiä. Tämä voi aiheuttaa pienemmille yrityksille merkittäviä kustannuksia ja resurssointitarpeita, joita ne eivät ole osanneet ennakoida. Kaikki haastateltavat eivät nähneet tätä pelkästään mahdollisuuksina yrityksille. Yksi suurimmista haasteista, jonka haastateltavat nostivat esiin, liittyikin juuri resursseihin. Pienillä yrityksillä on usein rajallinen henkilöstö, joka voi keskittyä kestävyysraportointiin tai datan keruuseen ja tämän vuoksi tämä uutena osana liiketoimintoja voidaan nähdä haasteena. Haastateltavat mainitsivat myös, että monet pienemmät yritykset eivät ole vielä täysin ymmärtäneet kestävyysvaatimusten merkitystä tai niiden liiketoiminnallisia vaikutuksia. Tämä tiedon ja osaamisen puute voi johtaa siihen, että pienet yritykset reagoivat vaatimuksiin liian myöhässä ja tämän koettiin olevan suuri ponnistus pienille yrityksille, joilla ei mahdollisesti ole aikaisempaa kokemusta kestävyden mittaamisesta.

"Pienehköille toimijoille tämä on tavallaan lisävelvollisuus, joka ei välttämättä heidän näkökulmastaan katsottuna tuo ihan hirveästi heille hyötyä." (H2)

Yksi kiinnostava havainto haastatteluista oli se, että kestävyysvaatimukset ovat johtaneet suurempaan yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä. Suuret yritykset

ovat joutuneet tekemään tiiviimpää yhteistyötä toimittajiensa kanssa varmistaakseen, että nämä pystyvät täyttämään raportointivaatimukset. Haastateltavat kertoivat, että tällainen yhteistyö on hyödyllistä paitsi suurille myös pienille yrityksille. Pienet yritykset saavat arvokasta tietoa ja tukea kestävyiden kehittämiseen ja suuret yritykset voivat varmistaa toimitusketjunsä kestävyiden ja luotettavuuden. Tämä lisää läpinäkyvyyttä ja kestävyiden arvostusta koko toimitusketjussa. Muutos on tullut jo vuosien aikana ja esimerkiksi haastatteluissa mainittiin, että hankinnoissa on vuosien varrella painottunut yhä enemmän kestävyiden teemat.

”On kilpailuetu tietenkin varmasti toimittajillemme, joille tää raportointi ei olisi pakollista. Heidän kanssaan on helpompi siinä mielessä toimia, että me tiedetään, että me saadaan sieltä se tieto mitä meidän pitää raportoida.” (H6)

Lisäksi huomautetaan, että myös alihankkijoille tiedon lisääminen esimerkiksi koulutusmateriaaleilla on kasvanut, jotta alihankkijat pystyvät toimimaan mahdollisimman laadukkaasti. Haastatteluiden perusteella osa tunnisti, että tässä asiassa on myös kuitenkin edelleen työtä tehtävänä organisaatiosalla.

”Kyllähän se meillä nostanut vastuullisuustyön kattavuutta ja ymmärrystä siitä sen haasteista.” (H4)

Lisäksi haastatteluiden perusteella havaittiin, että alihankkijoiden kanssa on myös aloitettu keskusteluja, miten pystytään mahdollisesti tulevaisuudessa saamaan dataa yhdenmukaisesti ja näin helpottamaan raportointia. Lisäksi haastatteluissa arvioitiin, että tulevaisuudessa voi käydä niin, että mikäli yritys ei täytä vaadittavia kestävyysasioita tulevaisuudessa, ei heidän kanssansa ole välttämättä mahdollista tehdä yhteistyötä. Yleinen ajatus haastateltavilla oli, että direktiivi tulee aiheuttamaan riippuvuussuhteita mutta haastateltavat myös toteavat, että tulee myös olemaan vaikutuksia, jota ei tässä kohtaa osata vielä ajatellakaan.

”Varmaan monessa paikassa tulee se, että emme voi enää ostaa, koska sitten se tarkoittaisi raportoinnissa näitä asioita ja sitten vaikka meidän yhteistyökumppanimme ei hyväksy sitä, että kyllä tässä tavallaan sellaisia riippuvuussuhteita tulee eri” (H6)

"Täytyy sitten keskustella meidän alihankkijoiden kanssa, että minkälaista dataa saadaan sieltä ja millä aikajänteellä me sitten kehitettäisiin niin että se data on samanlaista." (H4)

Monet näistä yrityksistä käyttävät vastuullisuutta yhtenä kriteerinä toimittajiensa valinnassa. Pienet yritykset, jotka pystyvät toimittamaan tarkkaa ja läpinäkyvää dataa, voivat saada etulyöntiaseman kilpailijoihinsa nähden. Lisäksi haastateltavista osa mainitsi, että CSRD-direktiivin mukainen raportointi voi olla heille hyödyksi, kun tulevaisuudessa heiltä pyydetään erilaisia vastuullisuustietoja osana hankintaprosesseja.

"Aika paljon erilaisia selvityksiä ja melko yksityiskohtaista tietoa tarjouspyynnöistä meiltä myös pyydetään. Kyllähän tää tulee silleen helpottamaan, että ehkä pystyy vaan lähettämään kestävyysraportin tulevaisuudessa." (H4)

5.5 Tulosten analyysi

CSRD-direktiivin käyttöönotto on havaittu olevan merkittävä yrityksille ja sen vaikutukset ulottuvatkin monille eri tasoille sekä yrityksen sisällä ja ulkopuolella. Luvussa kolme on käsitelty direktiivin teoreettisia perusteita hyödyntäen aikaisempaa tutkimusta aiheen ympärillä. Näitä havaintoja verrataan seuravaksi tutkimustuloksiin, jotka on esitelty kappaleessa viisi. Analyysin tavoitteena on yhdistää teoreettinen kehys haastatteluiden perusteella saatuihin käytännön havaintoihin ja tarkastella, kuinka hyvin aikaisempi tutkimus ja empiria tukevat toisiaan tai missä kohdin havaitaan eroja.

Euroopan Komissio (2024) esittää, että CSRD-direktiivin päätavoitteena on parantaa vastuullisuusraportoinnin kattavuutta, laatua ja vertailukelpoisuutta EU:n tasolla. Tälle on tunnistettu tarve, sillä aiemman ei-taloudellisen tiedon -direktiivin mukaiset raportit olivat hajanaisia ja vaikeasti vertailtavia (La Torre ja muut, 2018). ESRS-standardit, jotka sisältyvät uuteen direktiiviin, tarjoavat yksityiskohtaisemmat ja yhtenäisemmät raportointikehykset, joiden avulla yritykset voivat raportoida vastuullisuustietojaan selkeämmin (Baumüller, 2022). Tämä kehitys näkyy myös tutkimustuloksissa. Haastatteluiden perusteella havaittiin, että asiantuntijat uskovat, että direktiivin käyttöönotto lisää tiedon luotettavuutta ja helpottaa vertailua eri yritysten välillä. Tämä

nähtiin aineistossa yritysten näkökulmasta mahdollisuutena vastata sidosryhmien kasvaviin vaatimuksiin liittyen yritysten kestävyysraportointiin. Useat tutkimukseen osallistuneet haastateltavat kokivatkin, että raportoinnin yhdenmukaistaminen tuo sidosryhmille vertailtavuutta ja lisää tietoa yrityksen kestävyysteemoista. Tämä havainto vastaa Ioannoun ja Serafeimin (2019) esittämää käsitystä siitä, että sidosryhmät, kuten sijoittajat ja asiakkaat, käyttävät kestävyysraportteja päätöksenteon tukena. Toisaalta tutkimuksessa kävi ilmi, että raportoinnin vaatimusten nopea käyttöönotto on haastanut erityisesti niitä yrityksiä, jotka eivät olleet aiemmin raportoineet kestävyystietoaan. Tämä oli odotettavissa myös aikaisemman kirjallisuuden perusteella, sillä Odoabaša ja Marošević (2023) mukaan soveltamisalan laajentuminen kohdistuu nyt myös sellaisiin yrityksiin, joilla ei ole aiempaa kokemusta raportoinnista.

Mengin ja Wangin (2019) mukaan vastuullisuusraportoinnin lyhyen aikavälin kustannukset ovat yleensä suuremmat kuin sen tuottamat välittömät hyödyt, mikä voi hidastaa yritysten halukkuutta sitoutua vastuullisuustavoitteisiin. Haastattelut vahvistivat tämän näkökulman, sillä monet haastateltavat mainitsivat, että uusien raportointivaatimusten täyttäminen on aiheuttanut merkittäviä lisäinvestointeja. Lisäksi arvioitiin, että pienemmille yrityksille direktiivin noudattaminen voi luoda merkittäviä taloudellisia haasteita, mikä on yhdenmukainen havainto Safari ja Areebin (2020) kanssa. Resurssiongelmista huolimatta tutkimustulokset kuitenkin osoittavat, että raportoinnin muuttuminen voi pitkällä aikavälillä tuoda etuja yrityksille. Haastateltavat esimerkiksi kokivat, että CSRD-direktiivin käyttöönottoon liittyvät resurssit eivät tulevaisuudessa tule välttämättä kasvamaan. Lisäksi mainittiin, että jo nyt direktiivin mukaisesta raportoinnista on tunnistettu asioita, jotka tuovat kilpailuetua. Tämä havainto tukee Martinin ja Moserin (2016) näkemystä siitä, että hyvin toteutettu kestävyysraportointi voi lisätä yrityksen kilpailukykyä ja houkuttaa uusia sidosryhmiä.

Yksi tutkimuksen merkittävimmistä havainnoista liittyi alihankintaketjujen raportointivaatimukseen. Kirjallisuus osoittaa, että osa yrityksistä on joutunut

muuttamaan alihankintaketjujaan direktiivin asettamien vaatimusten vuoksi. Tämä teoreettinen näkökulma on esitetty esimerkiksi Osuuspankin suuryritystutkimuksessa. Tämän tutkimuksen mukaan suuret yritykset joutuvat tarkistamaan alihankkijoidensa toimintatapoja varmistaakseen, että ne täyttävät kestävyysstandardit. (OP, 2024.) Aineistosta kävi ilmi, että toimitusketjujen kestävyysvaatimukset ovat luoneet paineita myös pienemmille toimijoille, jotka toimivat suuryritysten alihankkijoina. Haastateltavat arvioivat, että muutos tulee olemaan nopeaa ja jo nyt tämä teema havaittiin olevan ajankohtainen esimerkiksi investointipäätöksiä yhteydessä.

Varmennus oli yksi teema, josta tunnistettiin aineistossa sekä haasteina että mahdollisuuksina. Haastateltavat esimerkiksi kertoivat, että ulkopuolinen varmennus lisää raporttien uskottavuutta ja parantaa sijoittajien luottamusta. Samalla kuitenkin korostui, että raporttien varmentaminen tuo mukanaan lisäkustannuksia, joita pienempien yritysten voi olla vaikea kattaa. Tämä havainto tukee Christensenin ja muiden (2021) tutkimustulosta, jonka mukaan yritykset ovat aiemmin vältäneet varmennusta, ellei sen hyödyt ole olleet selkeitä. Tämän mukaisesti voidaan ajatella, että direktiivin velvoittavuus aiheuttaa sen, että yritykset joutuvat myös muokkaamaan liiketoimintaansa kestävämpään suuntaan. Tutkimus paljasti, että varmentamisprosessin kehittäminen on vaatinut resurssien lisäksi myös yrityksen olemassa olevien mittareiden ja prosessien kehitystä. Tämän havaittiin lisänneen varmennettavan datan hankinnan monimutkaisuutta. Kirjallisuudessa esimerkiksi Safari ja Areebin (2020) ovat tuoneet esille ongelmia vastuullisuusdatan mittaamisessa, joka voi estää tehokasta raportointia.

Kirjallisuuden avulla havaittiin, että kaksoisolennaisuusanalyysin tavoitteena on arvioida sekä taloudellisia että ympäristöön ja yhteiskuntaan kohdistuvia vaikutuksia yritysten toiminnassa (European Commission, 2024). Tämän lähestymistavan arvioitiin tekevän raportoinnista aiempaa laaja-alaisempaa, mutta myös monimutkaisempaa. Tutkimustulokset vahvistavat tämän näkökulman. Tutkimustulokset osoittavat, että kaksoisanalyysin toteuttaminen on ollut monille yrityksille haasteellista. Tuloksista korostui erityisesti toimialakohtaisten ohjeiden puute sekä taloudellisten tekijöiden

arviointi. Tämä tukee jälleen Safari ja Areebin (2020) tutkimusta, jonka mukaan vastuullisuusdatan kerääminen ja analysointi ovat yksi suurimmista esteistä tehokkaalle raportoinnille. Kaksoisolennaisuusanalyysin haastavuuden syynä voidaan nähdä olevan se, että, että ulkoisten vaikutusten arviointi voi vaatia uusia prosesseja, joita monilla yrityksillä ei ole ollut aiemmin käytössä. Lisäksi, koska tämän tyylinen raportointi toteutetaan ensimmäistä kertaa, niin benchmark-raporttien puute on voinut myös vaikuttaa yritysten kykyyn analyysin toteutuksessa.

Toisaalta tutkimus vahvisti käsitystä kirjallisuuden perusteella havaituista kaksoisolennaisuusanalyysin mahdollisuuksista. Haastatteluista ilmeni, että kaksoisolennaisuusanalyysiä pidettiin erityisen hyödyllisenä sidosryhmien luottamuksen rakentamisessa. Useat tutkimukseen osallistuneet asiantuntijat korostivat raportin luotettavuutta ja vaikutusta liiketoimintaan. Tämä käytännön havainto tukee Freemanin (2010) sidosryhmäteoriaa, jossa korostetaan yrityksen vastuuta ottaa huomioon eri sidosryhmien tarpeet päätöksenteossa. Vaikka kaksoisolennaisuusanalyysiä pidettiin monimutkaisena ja aikaa vievänä prosessina, tutkimustulokset korostivat sen tuomia hyötyjä. Monissa yrityksissä koettiin, että analyysi on auttanut niitä tunnistamaan tai ainakin vahvistamaan olennaiset kestävyystekijät ja kehittämään strategioitaan niiden perusteella. Tämä vastaa Baumüllerin (2022) teoriaa, jonka mukaan olennaisuusanalyysi voi parantaa päätöksenteon laatua ja auttaa yrityksiä priorisoimaan resurssejaan tehokkaammin.

6 Johtopäätökset

Tässä luvussa tehdään yhteenveto tutkimuksen keskeisistä havainnoista ja esitetään niiden merkitys teorian ja käytännön näkökulmasta. Johtopäätöksissä pohditaan lisäksi, miten tutkimus täydentää aiempaa tietoa kestävyysraportoinnista ja CSRD-direktiivin vaikutuksista yrityksiin. Lisäksi tarkastellaan tutkimuksen rajoituksia, kuten aineiston kattavuutta ja haastattelumenetelmän mahdollisia puutteita. Lopuksi esitetään jatkotutkimusaiheita.

6.1 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämä tutkimus tukee vallitsevaa ajatusta, että CSRD-direktiivi aiheuttaa merkittävän muutoksen yritysten vastuullisuusraportoinnin toteutuksessa. Tutkimuksessa on esitelty eri näkökulmista, miten direktiivin tavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä ja yhdenmukaisuutta vastuullisuuden raportoinnissa. Tutkielman tavoitteena oli selvittää, miten kestävyysraportoinnin CSRD-direktiivin käyttöönottoon on valmistauduttu yrityksissä ja mitä eri vaiheita tämä on pitänyt sisällään. Tutkimuksen perusteella havaittiin, että vaikka direktiivin tavoitteet ovat selkeät ja yritykset ymmärtävät niiden tärkeyden, käytännön toteutus on tuonut mukanaan haasteita ja aiheuttanut esimerkiksi tarpeita lisäresursseille.

Teoriaosuudessa korostettiin direktiivin asteittaista aikataulua, jonka tavoitteena on antaa yrityksille riittävästi aikaa mukautua uusiin raportointivaatimuksiin. Tutkimus paljasti kuitenkin, että aikataulu on käytännössä osoittautunut monille yrityksille haastavaksi. Haastateltavat toivat esiin, että ohjeistus on saapunut liian myöhään ja että yksityiskohtien puuttuminen on lisännyt epävarmuutta. Toisaalta tutkimus osoitti, että yritykset, joilla oli aiempaa kokemusta vastuullisuusraportoinnista, kuten GRI-standardien käytöstä, olivat paremmassa asemassa mukautuakseen uusiin vaatimuksiin. Ne pystyivät hyödyntämään jo olemassa olevia prosessejaan. Tutkielman avulla havaittiin, että yritysten lähtötilanne direktiiviin soveltamiseen valmistautuessa on ollut erilainen, kun direktiiviin valmistautuminen on aloitettu. Kuitenkin esimerkiksi Cerciello

ja muut (2023) osoittavat myös sen, että CSRD pitää sisällään aikaisempaa tiukemmat vaatimukset raportoinnille.

Kaksoisolennaisuuden periaate on yksi CSRD-direktiivin uusista ja keskeisistä muutoksista. Teoriaosuudessa käsiteltiin olennaisuuden hyötyjä yritysten vastuullisuuskysymysten tunnistamisessa ja priorisoinnissa, mutta tutkimus paljasti sen käytännön toteutuksen haasteet. Yritykset kokivat haasteita analyysin toteutuksesta, minkä vuoksi yritykset ovat päätyneet esimerkiksi hyödyntämään ulkoisia konsultteja apuna raportoinnin suorittamisessa. Haastattelut osoittivat myös, että yritykset haluavat usein raportoida asioista, jotka eivät välttämättä kuulu olennaisuusanalyysin piiriin. Tämä viittaa siihen, että yritykset voivat tulevaisuudessa raportoida laajemmin, kuin direktiivin minimivaatimukset edellyttävät.

Aikaisempien tutkimusten mukaan varmentaminen parantaa kestävyysraportoinnin luotettavuutta ja lisää sidosryhmien luottamusta raportoituihin tietoihin (Moratis & Van Liedekerke, 2024). Haastattelut vahvistivat tämän näkemyksen, sillä yritykset pitivät varmentamista tärkeänä kilpailuetuna ja välineenä parantaa raportoinnin uskottavuutta. Kuitenkin käytännössä varmentamiseen liittyi haasteita, erityisesti kustannusten ja resurssien näkökulmasta. Haastattelut toivat esiin, että varmentaminen on erityisen haastavaa pienemmille yrityksille, joilla ei ole samanlaisia resursseja kuin suurilla toimijoilla. Tämä voi tulevaisuudessa johtaa tilanteeseen, jossa joudutaan kehittämään kustannustehokkaampia varmentamisen malleja pienemmille toimijoille, jotta ne voivat laajemmin hyödyntää varmentamista kilpailuetuna.

On tutkittu, että CSRD tulee laajentamaan raportoivien yritysten määrää (Odobáša & Marošević, 2023). Pienempien yritysten osalta teoriaosuudessa korostettiin, että CSRD-direktiivin vaikutukset tulevat ulottumaan myös niihin yrityksiin, vaikka ne eivät suoraan kuulu raportointivelvollisuuden piiriin (OP, 2024). Tämä havainto vahvistui tutkimusosuudessa, jossa haastattelut paljastivat, että yritykset ovat alkaneet vaatimaan tarkempaa vastuullisuusdataa alihankkijoiltaan. Tämän perusteella voidaan

arvioida, että tulevaisuudessa osana alihankintaketjua toimivien yritysten on pakko kehittää omia kestävyyskäytäntöjään ja investoida uusiin järjestelmiin. Haastattelut korostivat myös, että monet yritykset eivät ole valmiita vastaamaan näihin vaatimuksiin, minkä voidaan nähdä lisäävän tarvetta tarjota niille tukea ja resursseja siirtymävaiheessa.

Tutkimuksen mukaan CSRD-direktiivi on vaikuttanut yritysten ajattelutapoihin ja strategiseen suunnitteluun. Searcy ja Buslovich (2014) ovat tutkimuksessaan osoittaneet, että resurssien merkitys on tärkeässä osassa vastuullisuusdatan keräämistä. Haastateltavat korostivat, että vastuullisuusraportoinnin lisääntyminen on pakottanut yritykset tarkastelemaan toimintaansa syvemmin ja liittämään vastuullisuuden osaksi liiketoiminnan strategioita sekä jalkauttamaan tietoa yrityksessä aikaisempaa laajemmin. Tämä havainto on linjassa teoreettisen viitekehyksen kanssa, jonka mukaan CSRD-direktiivi ei ole pelkästään raportointivaatimus, vaan myös väline, joka kannustaa yrityksiä kohti kestävämpää liiketoimintaa (Adams ja muut, 2020).

Voidaan siis todeta, että CSRD-direktiivin tavoitteet ja käytännön toteutus ovat vahvasti kytköksissä toisiinsa, mutta niiden välillä on haasteita. Direktiivin onnistunut käyttöönotto edellyttää usein yrityksissä CSRD-direktiiviin perehtymistä ja resursointia. Havaittiin myös, että yritykset kohtaavat haasteita raportointivaatimuksiin sopeutumisessa. Tutkimus paljasti myös, että direktiivin pitkäaikaiset vaikutukset voivat edistää kestävyden vahvistumista osana yritysten liiketoiminnan strategisia tavoitteita.

6.2 Rajoitukset ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkielman toteutuksessa on otettava huomioon tietyt rajoitukset, jotka voivat vaikuttaa sen tuloksiin. Tässä tutkielmassa voidaan rajoituksina nähdä esimerkiksi rajallinen aika haastatteluiden toteutuksessa. Haastattelut eivät ylittäneet etukäteen sovittuja kestoja, mutta aikataulu saattoi vaikuttaa mahdollisuuteen käsitellä joitakin teemoja syvällisemmin. Toinen merkittävä rajoitus liittyy kysymysmäärään ja haastattelurakenteeseen. Haastattelukysymysten määrä pidettiin suhteellisen

rajallisena, jotta keskustelu säilyisi selkeänä ja tehokkaana. Tämä saattoi kuitenkin tarkoittaa sitä, että joihinkin teemoihin ei ehditty paneutua niin syvällisesti kuin olisi voitu, jos runko olisi ollut laajempi. Toisaalta tätä pyrittiin laadullisen tutkimuksen perusteiden mukaisesti tukemaan apukysymyksillä haastatteluiden aikana.

Lisäksi haastattelut olivat luonteeltaan melko avoimia, mikä mahdollisti eri teemojen korostumisen riippuen haastateltavasta. Tämä toi tutkimukseen monipuolisuutta, mutta samalla haastatteluiden sisältöön vaikutti merkittävästi se, mitä aiheita haastateltava piti tärkeimpinä ja mitä näkökulmia hän nosti esiin. Tämä tarkoittaa, että tietyt teemat painoutuivat enemmän kuin toiset haastateltavien henkilökohtaisista kokemuksista ja näkemyksistä riippuen. Tällainen vaihtelu saattaa osaltaan rajoittaa tutkimuksen tulosten vertailtavuutta. Lisäksi tutkielman rajallinen otanta voi vaikuttaa siihen, kuinka laajasti tuloksia voidaan yleistää. Koska tutkimuksessa käytettiin haastatteluja, osallistujien määrä oli väistämättä pienempi kuin esimerkiksi kvantitatiivisessa tutkielmassa, mikä rajoittaa mahdollisuutta tehdä laajempia johtopäätöksiä esimerkiksi toimialakohtaisista eroista. Voidaan siis esittää, että suurempi otanta tai monipuolisempi joukko haastateltavia olisi voinut tuoda lisää syvyyttä ja laajempaa näkökulmaa tutkittaviin teemoihin.

CSRD-direktiivin vaikutukset ja sen käyttöönotto tarjoavat monia jatkotutkimusmahdollisuuksia. Ensimmäiset direktiivin mukaiset raportit ovat jo valmistuneet tämän (2025) vuoden aikana, mikä tarjoaa useita erilaisia tutkimusaiheita. Näiden raporttien tutkiminen voisi tarjota esimerkiksi lisää tietoa siitä, miten yritykset ovat onnistuneet täyttämään direktiivin vaatimukset ja mitkä tekijät käyttöönotossa ovat osoittautuneet toimiviksi ja missä kohdin on ilmennyt puutteita tai haasteita.

Yksi keskeinen jatkotutkimusaihe liittyy siihen, miten yritykset tulkitsevat ja soveltavat kaksoisolennaisuusanalyysiä. Vaikka analyysin toteuttaminen on ollut monille yrityksille aikaa vievää, on se samalla nähty hyödylliseksi työkaluksi kestävyyskysymysten priorisoinnissa. Jatkotutkimus voisi keskittyä tarkemmin siihen, millaisia

lähestymistapoja yritykset ovat käyttäneet kaksoisolennaisuuden toteuttamisessa, miten nämä analyysit ovat vaikuttaneet yritysten päätöksentekoon ja miten sidosryhmät ovat kokeneet niiden merkityksen. Lisäksi voidaan tutkia, kuinka analyysin tulokset muuttuvat ajan myötä ja miten yritykset käyttävät näitä tuloksia strategisten tavoitteidensa saavuttamiseen, vaikka tässä tutkielmassa arvioitiin, että muutos analyysin tuloksissa ei välttämättä ole kovin suurta.

Pienempien yritysten rooli CSRD-direktiivin mukaisessa kestävyysraportoinnissa tarjoaa myös paljon jatkotutkimusmahdollisuuksia. Vaikka direktiivin raportointivelvoitteet koskevat aluksi suurempia yrityksiä, tutkimus osoittaa, että vaikutukset valuvat nopeasti myös alihankkijoille erityisesti toimitusketjun vastuullisuusvaatimusten kautta. Jatkotutkimuksessa voisi tarkastella, miten nämä yritykset valmistautuvat vastaamaan suuriin yrityksiin kohdistuviin vaatimuksiin, millaisia resursseja ja tukitoimia ne tarvitsevat ja miten niiden liiketoiminta muuttuu tämän seurauksena. Lisäksi olisi kiinnostavaa selvittää lisää, millaisia mahdollisia kilpailuetuja kestävyysraportoinnin täyttäminen voi tarjota näille yrityksille.

Voidaan siis todeta, että CSRD-direktiivin käyttöönotto avaa monia mahdollisuuksia myös jatkotutkimukselle. Näiden tutkimusten avulla voidaan paitsi syventää ymmärrystä direktiivin vaikutuksista, mutta myös kehittää uusia käytäntöjä ja ratkaisuja, jotka auttavat yrityksiä matkalla kohti kestävämpää liiketoimintaa. Tämä voi osaltaan auttaa kaikkia saavuttamaan direktiivin kestävyystavoitteet.

Lähteet

- Adams, A., Druckman, P., & Picot, P. (2020). Sustainable Development Goals Disclosure (SDGD) Recommendations. Noudettu 16.12.2024 osoitteesta: https://www.scaak.org/uploads/files/2020/February/07/Adams_Druckman_Picot_2020_Final_SDGD_Recommendations1581066540.pdf
- Alho, E. & Ranta, R. (2024) Kestävyyssraportoinnin haasteet ja tukitarpeet suomalaisyrityksissä. *Ympäristöministeriö*. Noudettu 1.7.2025 osoitteesta: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/166006/YM_2024_38.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Allgeier, S., & Feldmann, R (2023). CSRD Sustainability Reporting For Non-listed SMEs: European Regulators Remain Challenged. *European Company and Financial Law Review*. 20(3), 438-446. <https://doi.org/10.1515/ecfr-2023-0019>
- Amel-Zadeh, A., & Serafeim, G. (2018). Why and how investors use ESG information: Evidence from a global survey. *Financial Analysts Journal*. 74(3). 87–103. <https://doi.org/10.2469/faj.v74.n3.2>
- Amran, A., Ooi, S., Mydin, R., & Devi, S. (2015). The Impact of Business Strategies on Online Sustainability Disclosures. *Business Strategy and The Environment*. 24(6), 551-563. <https://doi.org/10.1002/bse.1837>
- Aureli, S., Magnaghi, E., & Salvatori, F. (2019). The role of existing regulation and discretion in harmonising non-financial disclosure. *Accounting in Europe*. 16(3). 290–312. doi:10.1080/17449480.2019.1637529
- Bannier, C., & Flach, H. (2024). European corporate sustainability reporting - The Financial Materiality Perspective. Noudettu 12.5.2024 osoitteesta: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4736435>
- Bansal, S., Garg, I., & Singh, S. (2023). Corporate social responsibility: Insights from COVID19 and stakeholder theory. *Global Business and Organizational Excellence*. 42(6). 154-169 <https://doi.org/10.1002/joe.22222>

- Baumüller, J. (2022). Die Endfassung der Corporate Sustainability Reporting Directive. *Expert Focus*. 96(6). 562–566. <http://hdl.handle.net/20.500.12708/142022>
- Baumüller, J. & Grbenic, S. (2021). Moving from non-financial to sustainability reporting: Analyzing the Eu commission's proposal for a corporate sustainability reporting directive (CSRD). *Facta Universitatis Economics and Organization*. 18(4). 369–381. <https://doi.org/10.22190/FUEO210817026B>
- Baumüller, J., & Sopp, K. (2021). Double materiality and the shift from non-financial to European sustainability reporting: review, outlook and implications. *Journal of Applied Accounting Research*. 23(1). 8-28. <https://doi.org/10.1108/JAAR-04-2021-0114>
- Bernow, S., Godsall, J., Klempner, B., & Merten, C. (2019). More than values: The value-based sustainability reporting that investors want. *McKinsey & Company*. Noudettu 17.9.2024 osoitteesta: <https://www.mckinsey.com/business-functions/sustainability/our-insights/more-than-values-the-value-based-sustainability-reporting-that-investors-want>.
- Bose, S. (2020). Evolution of ESG Reporting Frameworks. *Values at Work: Sustainable Investing and ESG Reporting*. 13-33 https://doi.org/10.1007/978-3-030-55613-6_2
- Braam, G., & Peeters, R. (2018). Corporate sustainability performance and assurance on sustainability reports: Diffusion of accounting practices the realm of sustainable development. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 25(2). 164–181. <https://doi.org/10.1002/csr.1447>
- Branco, M., Delgado, C., Gomes, S., & Eugénio, T. (2014). Factors influencing the assurance of sustainability reports in the context of the economic crisis in Portugal. *Managerial Auditing Journal*. 29(3). 237–252. <https://doi.org/10.1108/MAJ-07-2013-0905>
- Breijer, R., & Orij, R. (2022). The Comparability of Non-Financial Information: An Exploration of the Impact of the Non-Financial Reporting Directive (NFRD,

- 2014/95/EU). *Accounting in Europe*, 19(2). 332-361.
<https://doi.org/10.1080/17449480.2022.2065645>
- Bridoux, F., & Stoelhorst, J. W. (2016). Stakeholder relationships and social welfare: A behavioral theory of contributions to joint value creation. *Academy of Management Review*. 41(2), 229–251. <https://doi.org/10.5465/amr.2013.0475>
- Busch, T., Bauer, R., & Orlitzky, M. (2016). Sustainable Development and Financial Markets: Old Paths and New Avenues. *Business & Society*. 55(3), 303-329. <https://doi.org/10.1177/00076503155707>
- Caputo, F., Pizzi, S., Ligorio, L., & Leopizzi, R. (2021). Enhancing environmental information transparency through corporate social responsibility reporting regulation. *Business Strategy and the Environment*. 30(8). 3470–3484. <https://doi.org/10.1002/bse.2814>
- Cerciello, M., Busato, F., & Taddeo, S. (2023). The effect of sustainable business practices on profitability. Accounting for strategic disclosure. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 30(2). 802-819. <https://doi.org/10.1002/csr.2389>
- Cheng, B., Ioannou, I., & Serafeim, G. (2014). Corporate social responsibility and access to finance. *Strategic Management Journal*. 35(1). 1–23. <https://doi.org/10.1002/smj.2131>
- Christensen, H. B., Hail, L. & Leuz, C. (2021). Mandatory CSR and sustainability reporting: economic analysis and literature review. *Review of Accounting Studies*. 26. 1176-1248. <https://doi.org/10.1007/s11142-021-09609-5>
- Clark, G., Feiner, A., & Viehs, M. (2015). From the Stockholder to the Stakeholder: How Sustainability Can Drive Financial Outperformance Noudettu 17.8.2024 osoitteesta: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2508281>
- Clarke, J., & Gibson-Sweet, M. (1999). The use of corporate social disclosures in the management of reputation and legitimacy. *Business Ethics: A European Review*. 8(1). 5-13. <https://doi.org/10.1111/1467-8608.00120>

- Clarkson, P., Li, Y., Richardson, G., & Tsang, A. (2019). Causes and consequences of voluntary assurance of CSR reports: International evidence evolving Dow Jones sustainability Index inclusion and firm valuation. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*. 32(8). 2451–2474. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-03-2018-3424>
- Clarkson, P., Li, Y., Richardson, G., & Vasvari, F. (2008). Revisiting the relation between environmental performance and environmental disclosure: An empirical analysis. *Accounting, Organizations and Society*. 33(4-5). 303-327. <https://doi.org/10.1016/j.aos.2007.05.003>
- Daub, C-H. (2007). Assessing the quality of sustainability reporting: An alternative methodological approach. *Journal of Cleaner Production*. 15(1). 75-85 <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2005.08.013>
- De Villiers, C., & Marques, A. (2016). Corporate social responsibility, country-level predispositions, and the consequences of choosing a level of disclosure. *Accounting and Business Research*. 46(2). 167–195. doi:10.1080/00014788.2015.1039476
- Deloitte (2023). EU Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) - Strategic and operational implications. Noudettu 12.10.2024 osoitteesta: <https://www.deloitte.com/uk/en/Industries/financial-services/blogs/eu-corporate-sustainability-reporting-directive-csrd-strategic-and-operational-implications.html>
- Dentoni, D., Bitzer, V., & Pascucci, S. (2016). Cross-sector partnerships and the co-creation of dynamic capabilities for stakeholder orientation. *Journal of Business Ethics*. 135(1). 35–53. <https://doi.org/10.1007/s10551-015-2728-8>
- Donaldson, T. & Preston, L. (1995) The stakeholder theory of the corporation: Concepts, evidence, and implications. *Academy of management Review*. 20(1). 65–91. <https://doi.org/10.5465/amr.1995.9503271992>

- Eccles R., Serafeim G. Seth, D. & Ming, C. (2013). The performance frontier: Innovating for a sustainable strategy. *Harvard Business Review*. 91(7-8). 17-18
- Eccles, R., & Klimenko, S. (2019). The Investor Revolution. *Harvard Business Review*, 97(3). 106-116
- Eccles, R., & Krzus, M. (2010). Integrated reporting for a sustainable strategy. *Financial Executives International*. 26(2) 28-33
<https://research.ebsco.com/c/safavy/viewer/pdf/efn62pnhar>
- Eccles, R., Strine, L. & Youmans, T. (2020). 3 ways to put your corporate purpose into action. *Harvard Business Review*. Noudettu 1.10.2024 osoitteesta: <https://hbr.org/2020/05/3-ways-to-put-your-corporate-purpose-into-action>
- EK. (2022). Vastuullisuuden EU-sääntely etenee – mihin pk-yritysten on varauduttava? Noudettu 7.10.2024 osoitteesta: https://ek.fi/wp-content/uploads/2023/01/EK_Vastuullisuus_EU_ok.pdf
- Euroopan komissio (2011) KOMMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN KOMITEALLE Yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva uudistettu EU:n strategia vuosiksi 2011–2014. Noudettu 13.4.2024 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/FI/TXT/?qid=1583938831203&uri=CELEX%3A52011DC0681>
- Euroopan Unioni. (2022). EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI (EU) 2022/2464 Noudettu 24.2.2024 osoitteesta: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2464>
- Euroopan Unionin neuvosto, (2023.) Komission delegeoitu asetus (EU) .../... Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU täydentämisestä kestävyysraportointistandardien osalta. Noudettu 2.5.2024 osoitteesta: https://eurlex.europa.eu/legalcontent/FI/ALL/?uri=CONSIL:ST_12481_2023_INI

- European Commission. (2021). REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL Noudettu 14.5.2024 osoitteesta:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0723>
- European Commission. (2024). EU taxonomy for sustainable activities: What the EU is doing and why. Noudettu 16.4.2024 osoitteesta: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en?prefLang=fi&etrans=fi
- EY. (2021). Why ESG performance is growing in importance for investors. Noudettu 21.3.2024 osoitteesta: https://www.ey.com/en_ie/climate-change-sustainability-services/climate-change-and-sustainability-the-investor-perspective
- Fiechter, P., Hitz, J., & Lehmann, N. (2022). Real Effects of a Widespread CSR Reporting Mandate: Evidence from the European Union's CSR Directive. *Journal of Accounting Research*. 60(4). 1499-1549. <https://doi.org/10.1111/1475-679X.12424>
- Finlex. (2023) Päästökauppalaki. Noudettu 9.3.2024 osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20231270>
- Fonseca, A., Macdonald, A., Dandy, E. & Valenti, P. (2011). The state of sustainability reporting at Canadian universities. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 12(1). 22-40. <https://doi.org/10.1108/14676371111098285>
- Freeman, E. (2010). Managing for stakeholders: Trade-offs or value creation. *Journal of Business Ethics*. 96. (7–9). <https://doi.org/10.1007/s10551-011-0935-5>
- Friede, G., Busch, T., & Bassen, A. (2015). ESG and financial performance: aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Accounting and Public Policy*. 34(5). 457-472. <https://doi.org/10.1080/20430795.2015.1118917>
- García-Sánchez, I.-M., Sierra-García, L., & García-Benau, M.-A. (2022). How does the EU non-financial directive affect the assurance market? *Business Ethics, the*

- Environment & Responsibility*. 31(3). 823–845.
<https://doi.org/10.1111/beer.12428>
- Green, W., & Zhou, S. (2013). An international examination of assurance practices on carbon emissions disclosures. *Australian Accounting Review*. 23(1). 54–66.
<https://doi.org/10.1111/j.1835-2561.2012.00186.x10KRASODOMSKAETAL>
- Grewal, J., Riedl, E., & Serafeim, G. (2019). Market reaction to mandatory nonfinancial disclosure. *Management Science*. 65(7). 3061–3084.
[doi:10.1287/mnsc.2018.3099](https://doi.org/10.1287/mnsc.2018.3099)
- GRI. (2024) The GRI Standards A GUIDE FOR POLICY MAKERS. Noudettu 7.4.2024 osoitteesta: <https://www.globalreporting.org/media/nmmnwfsm/gri-policymakers-guide.pdf>
- GRI. (2025). Our mission and history. Noudettu 2.1.2025 osoitteesta <https://www.globalreporting.org/about-gri/mission-history/>
- Hahn, R., & Kühnen, M. (2013). Determinants of Sustainability Reporting: A Review of Results, Trends, Theory, and Opportunities in an Expanding Field of Research. *Journal of Cleaner Production*. 59. 5-21.
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.07.005>
- Haslam, C., Tsitsianis, N., Andersson, T., & Gleadle, P. (2015). Accounting for business models: Increasing the visibility of stakeholders. *Journal of Business Models*. 3(1). 62–80. [10.5278/ojs.jbm.v3i1.1066](https://doi.org/10.5278/ojs.jbm.v3i1.1066)
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2000) Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistonpaino
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). Tutki ja kirjoita (15. uudistettu painos) Tammi.
- Hsu, J.L., Cheng, M.C., 2012. What prompts small and medium enterprises to engage in corporate social responsibility? A study from Taiwan. *Corporate Social*

- Responsibility and Environmental Management*. 19(5). 288–305.
<https://doi.org/10.1002/csr.276>.
- Ibrahim, Y., Ahmed, M., & Nayel, M. (2024). The impact of corporate social responsibility practices on employees' engagement: The mediating role of organizational identification. *Global Business and Organizational Excellence*. 43(2). 16–31.
<https://doi.org/10.1002/joe.22212>
- Ioannou, I., & Serafeim, G. (2017). The consequences of mandatory corporate sustainability reporting: Evidence from four countries. *Harvard Business School Research Working Paper*. <https://ssrn.com/abstract=1799589>
- Ioannou, I., & Serafeim, G. (2019). Corporate Sustainability: A Strategy? *Harvard Business School Accounting & Management Unit Working Paper*. 19-065.
 SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3312191> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3312191>
- Khoja, F., Adams, J., Kauffman, R., Yegiyan, M. (2022). How SMEs benefit from environmental sustainability strategies and practices. *An International Journal*. 23(2), 97–112. <https://doi.org/10.1080/16258312.2022.2036580>.
- KPMG, (2020). The time has come: The KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020. Noudettu 13.4.2024 osoitteesta: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2020/11/the-time-has-come.pdf>
- Krasodomska, J., Zieniuk, P., & Kostrzewska, J. (2022). Reporting on sustainable development goals in the European Union: What drives companies decisions? *Competitiveness Review*. 33(1). 120–146. <https://doi.org/10.1108/CR-12-2021-0179>
- Kuppig, V., Cook, Y., Carter, D.A., Larson, N., Williams, R., & Dvorak, B., (2016.) Implementation of sustainability improvements at the facility level: motivations and barriers. *J. Clean. Prod.* 139. 1529–1538.
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.08.167>.

- La Torre, M., Sabelfeld, S., Blomkvist, M., Tarquinio, L., & Dumay, J. (2018). Harmonising nonfinancial reporting regulation in Europe. *Meditari Accountancy Research*. 26(4). 598–621. doi:10.1108/MEDAR-02-2018-0290
- Latinovic, M. & Obradovic, T. (2013). The performance of socially responsible investments, *Entrepreneurial Business and Economics Review*. 1(2). 29-40, doi:10.15678/EBER.2013.010203.
- Laufer, W. (2003) Social Accountability and Corporate Greenwashing. *Journal of Business Ethics*. 43, 253–261. <https://doi.org/10.1023/A:1022962719299>
- Martin, P., & Moser, D. (2016). Managers green investment disclosures and investors' reaction. *Journal of Accounting and Economics*. 61(1). 239–254. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2015.08.004>
- Meng, Y., & Wang, X. (2019). Do institutional investors have homogeneous influence on corporate social responsibility? Evidence from investor investment horizon. *Managerial Finance*. 46(3). 301–322. <https://doi.org/10.1108/MF-03-2019-0121>
- Mezzanotte, F. (2024). Examining the Reasons for Impact Materiality in EU Corporate Sustainability Reporting. *European Business Law Review*. 35(7). 925-946 <https://doi.org/10.54648/eulr2024048>
- Michelon, G., Pilonato, S., & Ricceri, F. (2015). CSR reporting practices and the quality of disclosure: An empirical analysis. *Journal of Business Ethics*. 129(3). 62-84. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2014.10.003>
- Milne, M. & Gray, R. (2013) W(h)ither Ecology? The Triple Bottom Line, the Global Reporting Initiative, and Corporate Sustainability Reporting. *Journal of Business Ethics*. 118. 13–29. <https://doi.org/10.1007/s10551-012-1543-8>
- Mittelbach-Hörmanseder, S., Hummel, K., & Rammerstorfer, M. (2021). The information content of corporate social responsibility disclosure in Europe: An institutional perspective. *European Accounting Review*. 30(2). 309–348. doi:10.1080/09638180.2020.1763818

- Moratis, L. & Van Liedekerke, L. (2024). Materiality in sustainability reporting according to the European Sustainability Reporting Standards - (What) does it matter?. 1-11 <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4702851>
- Müller, S., Scheid, O., & Baumüller, J. (2021). Kommissionsvorschlag zur Corporate Sustainability Reporting Directive: von der nichtfinanziellen Berichterstattung zur Nachhaltigkeitsberichterstattung. *Betriebs-Berater*. 73(22). 1323–1327.
- Odobaša, R., & Marošević, K. (2023). EXPECTED CONTRIBUTIONS OF THE EUROPEAN CORPORATE SUSTAINABILITY REPORTING DIRECTIVE (CSRD) TO THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE EUROPEAN UNION. *EU and Comparative Law Issues and Challenges Series*. 7. 593–612. <https://doi.org/10.25234/eclic/27463>
- OECD. (2015). G20/OECD Principles of Corporate Governance OECD <http://dx.doi.org/10.1787/9789264236882-en>
- OP. (2024) Suuryritystutkimus: Järki ja tunteet – epäilyn ja uskon tasapaino. Noudettu 15.5.2024 osoitteesta: <https://www.op.fi/documents/20556/27641318/OP+-Suuryritystutkimus-2024-.pdf/a9755b6a-d616-c47a-2cac-b71ddc153f7d>
- Osakeyhtiölak. 21.7.2006/ 624. Finlex. Noudettu 3.3.2024 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>
- Pantazi, T. (2024). The Introduction of Mandatory Corporate Sustainability Reporting in the EU and the Question of Enforcement. *European Business Organization Law Review*. 25. 509-532. <https://doi.org/10.1007/s40804-024-00320-x>
- Piirto, L. & Teräväinen, S. (2022). Arviomuistio asianmukaisen huolellisuuden velvoitteesta - Kansallisen yritysvastuulain arviointia. *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja*. Noudettu 8.1.2025 osoitteesta: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163926/TEM_2022_24.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Puttonen, S. Hasu, M. Pahkin, K. (2016). Työhyvinvointi paremmaksi. *Työterveyslaitos*. Noudettu 7.1.2025 osoitteesta:

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130787/Ty%C3%B6hyvinvointi%20paremmaksi.pdf>

PwC (2024). How key EU sustainability regulations are driving the reinvention of consumer markets. Noudettu 24.11.2024 osoitteesta: <https://www.pwc.com/gx/en/industries/consumer-markets/eu-sustainability-regulations-consumer-markets.html>

Ramanathan, R., Poomkaew, B., Nath, P. (2014). The impact of organizational pressures on environmental performance of firms. *Business Ethics: A European Review*. 23(2). 169-182. <https://doi.org/10.1111/beer.12042>

Safari, M. & Areeb, A. (2020). A qualitative analysis of GRI principles for defining sustainability report quality: an Australian case from the preparers' perspective. *Accounting forum* 44(4). 344–375. <https://doi.org/10.1080/01559982.2020.1736759>

Schaltegger, S., Hörisch, J. & Freeman, R. (2019). Business Cases for Sustainability: A Stakeholder Theory Perspective. *Organization & Environment*. 32(3). 191-212. <https://doi.org/10.1177/1086026617722882>

Schiemann, F., & Sakhel, A. (2019). Carbon Disclosure, Contextual Factors, and Information Asymmetry: The Case of Physical Risk Reporting. *European Accounting Review*. 28(4). 791–818. <https://doi.org/10.1080/09638180.2018.1534600>

Searcy, C., & Buslovich, R. (2014). Corporate perspectives on the development and use of sustainability reports. *Journal of Business Ethics*. 121. 149-169. <https://doi.org/10.1007/s10551-013-1701-7>

Simnett, R., Vanstraelen, A., & Chua, W. (2009) Assurance on Sustainability Reports: An International Comparison. *The Accounting Review*. 84(3). 937–967. <https://doi.org/10.2308/accr.2009.84.3.937>

- Stewart, R., Bey, N. & Boks, C., (2016). Exploration of the barriers to implementing different types of sustainability approaches. *Procedia CIRP* 48. 22–27. <https://doi.org/10.1016/j.procir.2016.04.063>.
- Stolowy, H., & Paugam, L. (2018). The expansion of non-financial reporting: An exploratory study. *Accounting and Business Research*,48(5), 525–548. doi:10.1080/00014788.2018.1470141
- Suomen tilintarkastajat. (2024). EU:n kestävyysraportointidirektiivin soveltaminen Suomessa. Noudettu 6.5.2024 osoitteesta:<https://tilintarkastajat.fi/artikkelit/qa-eun-kestavyysraportointidirektiivin-soveltaminen-suomessa/>
- Talbot, D., & Boiral, O. (2015). Strategies for Climate Change and Impression Management: A Case Study Among Canada’s Large Industrial Emitters. *J Bus Ethics*. 132. 329–346 <https://doi.org/10.1007/s10551-014-2322-5>
- Tan, W., Tsang, A., Wang, W., & Zhang, W. (2020). Corporate social responsibility (CSR) disclosure and the choice between bank debt and public debt. *Accounting Horizons*. 34(1). 151–173. <https://doi.org/10.2308/acch-52631>
- Trianni, A., Cagno, E., & Neri, A. (2017). Modelling barriers to the adoption of industrial sustainability measures. *J. Clean. Prod.* 168. 1482–1504. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.07.244>.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.
- Waddock, S. (2018), Beyond CSR to System Change: Creating a New Socioeconomic Narrative. Corporate Social Responsibility. *Business and Society*. 360(2). 377-401. <https://doi.org/10.1108/S2514-175920180000002010>
- Yerashevich, N. (2024) The EU Omnibus Simplification Package: An Explainer. Noudettu 22.1.2025 osoitteesta: <https://www.ohanapublicaffairs.eu/2025/01/23/eu-omnibus-simplification-package/>
- Zülch, H., Schneider, A. & Thun, T.W. (2021). Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) - How well prepared are DAX, MDAX and SDAX companies? 10.

452-456. Noudettu 18.9.2024 osoitteesta:
<https://research.owlit.de/document/0b53e3d5-4136-3edf-999e-ae93dc7c60ef/explore/document/4406a9e4-0c57-31b0-8dcf-2e591e1513e3>

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

CSRD-DIREKTIIVIIN KÄYTTÖÖNOTTOON VALMISTAUTUMINEN YRITYKSISSÄ

Tausta

Kertoisitko aluksi lyhyesti taustastasi vastuullisuusraportointiin liittyen?

Onko yrityksenne toteuttanut vastuullisuusraportointia? Jos on, mistä lähtien?

Kuinka pitkällä vastuullisuusajattelun kehityksessä olette?

Käyttöönotto

Mitkä koet olevan CSRD:n tuomat merkittävimmät muutokset yrityksellenne?

Miten CSRD-direktiivi mielestäsi muuttaa vastuullisuusraportointia tai yrityksen vastuullisuuteen liittyviä liiketoimintoja?

Mitä mahdollisia resurssitarpeita/muutoksia yritysten tulee tehdä, jotta CSRD-direktiivin mukainen raportointi onnistuu?

Onko yrityksissänne mielestäsi riittävästi osaamista CSRD-direktiivin mukaisen kestävyysraportoinnin tuottamiseen?

Suurimmat haasteet CSRD-direktiivin käyttöönotossa yrityksillenne?

Uudet yritykset CSRD-direktiivin piiriin

CSRD-direktiivin myötä kestävyysraportoivien yritysten määrä kasvaa. Mitä vaikutuksia näette tällä? Miksi?

Miten arvioit aloittavatko muut samanlaiset yritykset raportoida CSRD-direktiivin mukaisesti?

Kaksoisolennaisuusanalyysi ja varmentaminen

CSRD-direktiivin mukana uutena asiana tulee kaksoisolennaisuus. Onko tämä teille tuttu?

Miten koet CSRD direktiivin mukana muodostuvan vaatimuksen kestävyysraportin varmentamisesta?

Mitä hyötyjä/mahdollisuuksia CSRD-direktiivistä tunnistatte yrityksillenne?

Lopetus

Haluatko vielä kommentoida jotain aiheeseen liittyen?

Liite 2. Sisällönanalyysi

Yritysten vaihtelevat lähtötilanteet	Lähtötilanne	Direktiivin vaatimukset raportointiin	Muutokset raportointiin
Standardin vaatimusten ennakoiminen			
Kaksoisolennaisuusanalyysi	Keskeiset muutokset		
Raportin varmentaminen			
Epäselvät ja monimutkaiset ohjeet	Direktiivin ohjeistus		
Myöhään julkaistut ohjeet			
Toimialakohtaisten ohjeiden puuttuminen			
Siirtymäajat ja liikkumavarat			
Vastuu raportoinnin oikeellisuudesta			
Pakolliset raportoitavat tiedot	Raportin sisältö	Direktiivin vaikutukset raportin varmentamiseen	
Direktiivin ulkopuolelle jäävät tiedot			
Vertailtavuuden edistäminen	Hyödyt		
Viherpesun riskin vähentyminen			
Positiivinen mielikuva yrityksestä			

Eroavaisuudet ensimmäisten vuosien raporteissa	Haasteet		
Sidosryhmien odotukset			
Kasvavat kustannukset			
Varmentajien kokemattomuus			
Nykyiset prosessit	Prosessit	Direktiivin vaikutukset yritykseen	Muutokset toimintatapoihin
Prosessien muutokset			
Prosessien vakiintuminen			
Vastuullisuus osaksi strategiaa	Strategia		
Kilpailuetu raportoinnin avulla			
Resurssitarpeen tunnistaminen	Sisäiset resurssit		
Rekrytoinnit			
Työkuorman jakaminen			
Lisääntyneet kustannukset			
Investoinnit järjestelmiin			
Ulkoisten konsulttien hyödyntäminen	Ulkoiset resurssit		
Ulkoisten konsulttien osaaminen			
Yhteistyö			
Lisääntyneet vaatimukset	Vaatimukset	Direktiivin vaikutukset alihankintaketjuun	
Vaatimusten valuminen toimitusketjussa			
Muuttuneet käytännöt			
Resursoinnin haasteet	Haasteet		

Osaamisen haasteet			
Nopea aikataulu			
Vastuullisuusraportointi kilpailuetuna	Mahdollisuudet		
Toimitusketjujen merkityksen korostuminen			
Lisääntynyt yhteistyö			